

Βιογραφικό σημείωμα

Ιωάννη Δημ. Τσόλκα

**Λεωφ. Καρέα 69
162 33 Καρέας Βύρωνας**

Τηλ. 210 7277495

e-mail: tsolkas@hotmail.com

Αθήνα

Ιανουάριος 2020

Περιεχόμενα

	σελίδες
I. Βιογραφικά στοιχεία – Σπουδές – Τίτλοι – Επιστημονική δραστηριότητα – Συνεργασία με ιδρύματα του εξωτερικού	3
II. Διδακτορική Διατριβή	14
III. Αναφορές σε βιβλία του Ιωάννη Δημ. Τσόλκα	14
IV. Δημοσιεύσεις – Μονογραφίες – Άρθρα – Μεταφράσεις – Βιβλιοκριτικές	16
V. Συνέδρια – Σεμινάρια – Διαλέξεις	22
VI. Διδακτικό έργο	26
VII. Διοικητικό έργο – Κοινωνική δραστηριότητα	27
VIII. Συμμετοχή σε Ερευνητικά Προγράμματα	27
IX. Άλλες Δραστηριότητες	28
X. Ξένες Γλώσσες	29
XI. Υπόμνημα έργων	30

I. Βιογραφικά στοιχεία – Σπουδές – Τίτλοι – Επιστημονική δραστηριότητα – Συνεργασία με ιδρύματα του εξωτερικού

Γεννήθηκε στο **Αγρίνιο** Αιτωλοακαρνανίας στις 26/1/1963.

- 1980** Αποφοίτησε από το πρότυπο 1^ο Λύκειο Ηρακλείου Αττικής.
- 1981-1985** Φοιτητής στο τμήμα Ιταλικής γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ. απ' όπου αποφοίτησε το 1985.
- Κατά τη διάρκεια των φοιτητικών του χρόνων διετέλεσε για τρία χρόνια μέλος και κατόπιν πρόεδρος του Δ.Σ. του ενιαίου συλλόγου φοιτητών της Φιλοσοφικής Σχολής.
- Μέλος του Κ.Σ. της Φ.Ε.Α.Π.Θ. (Φοιτητική Ένωση Α.Π.Θ.).
- Μέλος του Εθνικού Συμβουλίου για την Ανωτάτη Παιδεία.
- Μέλος της Συγκλήτου του Α.Π.Θ. (1984-1985), πρυτανεύοντας του καθηγητή κυρίου Δημητρίου Φατούρου, ως πρόεδρος του Συλλόγου Φοιτητών Φ.Λ.Σ.
- Υπότροφος του υπουργείου Πολιτισμού στη Σουηδία, όπου παρακολούθησε το μήνα Αύγουστο σεμινάρια Σουηδικής Γλώσσας και πολιτισμού.
- 1986-1988** Υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία στο Πολεμικό Ναυτικό.
- 1988-1989** Παρακολούθηση σεμιναρίων διδασκαλίας Ιταλικής Γλώσσας στη Dante Alighieri Ρώμης.
- 1989-1991** Καθηγητής Ιταλικής γλώσσας στο Ινστιτούτο Ξένων Γλωσσών της κ. Κονταράτου στην Αθήνα και στο φροντιστήριο της κ. Ρασιά στο Ηράκλειο Αττικής. Επίσης συνεργάστηκε με το Ιταλικό σχολείο στην Αθήνα.
- 1991-1997** Διευθυντής της Dante Alighieri Θεσσαλονίκης.
- Δημιουργός και υπεύθυνος των εξετάσεων Dante Alighieri για τα διπλώματα πιστοποίησης γλωσσομάθειας στον χώρο της Βορείου Ελλάδας.
- 1994-1997** Συγγραφική δραστηριότητα – έκδοση τεσσάρων βιβλίων για την Ιταλική γλώσσα.
- 1996-2000** Παρακολούθηση σεμιναρίων πληροφορικής σχετικών με τη διδασκαλία της Ιταλικής γλώσσας και λογοτεχνίας σε αλλοδαπούς υπό την αιγίδα του Τρίτου Πανεπιστημίου της Ρώμης και του Training Club di Roma.
- Μέλος – αντιπρόσωπος στην Ελλάδα του πανεπιστημιακού οργανισμού C.E.U.R. (Centro Europeo Università e Ricerca) του οποίου μέλη στην Ιταλία είναι πανεπιστημιακοί καθηγητές των πανεπιστημίων Bologna – Ferrara – Pavia.
- Μέλος της Accademia Internazionale di Propaganda Culturale με έδρα την Ρώμη.

- 1999-2004** Ειδικός Σύμβουλος στο υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης (1999-2000) και Επιστημονικός Σύμβουλος στο γραφείο του ΥΦ.ΥΠ.ΕΞ. από το 2002 έως το 2004.
- 2000-2005** Διδάσκει με το Π.Δ. 407 στο Τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Μαθήματα:** Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας I, II, Ιταλικό Θέατρο, Ιταλικό Διήγημα και Μυθιστόρημα, Ιταλικό Δοκίμιο, Ιταλική Γλώσσα I, II, III και IV, Ιταλική Λογοτεχνία των 18^{ου} και 19^{ου} αιώνων, Ugo Niccolò Foscolo.
- Socio Ordinario του Istituto per la Storia del Risorgimento Italiano** με έδρα τη Ρώμη.
- Μέλος στην “Επιτροπή για την προώθηση και το συντονισμό Εθελοντικών Δράσεων στο χώρο της πρόνοιας” του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας.
- Συμμετοχή σε επιστημονικά συνέδρια, σεμινάρια με επιστημονικές ανακοινώσεις και δημοσιεύσεις.
- Επιμελητής βιβλίων** της ιταλικής λογοτεχνίας στις Εκδόσεις «Περίπλους».
- Επιμέλεια έκδοσης** του βιβλίου της Καθηγήτριας Στέλλας Πριόβολου “*Dario Fo: Ένας σύγχρονος goliardus. Mistero Buffo – Carmina Burana*”. Εκδόσεις Περίπλους, 2001.
- Συντονιστής** στην παρουσίαση του βιβλίου *Πολιτική – Πόλεμος – Παγκοσμιοποίηση* του Marco Revelli, το οποίο **επιμελήθηκε, μετέφρασε και προλόγισε** για τις εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα (11/11/2005).
- 2005-2007** 14/3/2006: Ανάληψη καθηκόντων **Λέκτορα στο Τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α.** με την 8349 Πρυτανική Πράξη διορισμού που δημοσιεύθηκε στις 9/3/2006 στο ΦΕΚ 61 (τ.Ν.Π.Δ.Δ.).
- Από το 2005 υπεύθυνος για το **βραβείο Grinzane Cavour**. Η Ιταλική Κατεύθυνση του Τμήματος αποτέλεσε ένα από τα δεκαέξι (16) παγκόσμια Κέντρα Μελέτης (Βελιγράδι, Βερολίνο, Βρυξέλλες, Παρίσι, Μπουένος Άιρες, Σαλαμάνκα, Μόσχα, Πράγα, Ριέκα, Κάιρο, Τόκιο, Λισσαβόνα-Κουίμπρα, Αγία Πετρούπολη, Στοκχόλμη, Λιντς-Μάντσεστερ), για την απονομή του βραβείου Grinzane Cavour σε ιταλό και σε αλλοδαπό συγγραφέα.
- Συνεργάτης στο ερευνητικό πρόγραμμα «**Πρακτική Άσκηση Φοιτητών Τμήματος Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας**» του Ε.Κ.Π.Α.
- Αξιολογητής – Διορθωτής** στις εξετάσεις του Α.Σ.Ε.Π. για τους εκπαιδευτικούς, ΠΕ 70 Δασκάλων στο μάθημα Γλώσσα και Λογοτεχνία και ΠΕ 02 Φιλολόγων στο μάθημα Ειδική Διδακτική Νέων Ελληνικών (Απρίλιος του 2005).

Από τους εμπνευστές και δημιουργούς, μαζί με την Καθηγήτρια κ. Πριόβολου και την αναπλ. Καθηγήτρια κ. Σγουρίδου, της **Θεατρικής Ομάδας των Φοιτητών της Ιταλικής κατεύθυνσης.**

Παρουσίαση του βιβλίου *Cesare Pavese Τα ποιήματα*, επιμέλεια-μετάφραση Γιάννη Παππά, εκδ. Printa, στο Ιταλικό Ινστιτούτο Αθηνών (27/1/2006).

Στο πλαίσιο του Προγράμματος ERASMUS και της μετακίνησης των διδασκόντων έδωσε **διαλέξεις (30 και 31 Μαΐου 2006) στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου του Τορίνο.**

Διαλέξεις στη Ρώμη, στο πλαίσιο της Μορφωτικής Συμφωνίας – *Accordo culturale* μεταξύ του Ε.Κ.Π.Α. και του Πανεπιστημίου *La Sapienza* της Ρώμης, στους υποψήφιους Διδάκτορες της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου *La Sapienza* της Ρώμης (11-14/12/2006).

Μέλος Ελληνικού Κέντρου Εταιρείας Ευρωπαϊκού Πολιτισμού (Société Européenne de Culture με έδρα τη Βενετία).

Επιστημονικός Υπεύθυνος στο πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης των προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας.

Μέλος πολυάριθμων επιτροπών του Τμήματος Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας και από το 2009 του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας.

2007 Οκτώβριος Ομιλία στο Ιταλικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα: **«*Periplo nella letteratura italiana*» στο πλαίσιο της 7^{ης} εβδομάδας της Ιταλικής Γλώσσας στον κόσμο.** Auditorium Ιταλικού Μορφωτικού Ινστιτούτου Αθηνών, 25 Οκτωβρίου 2007.

2007-2008 Μέλος της Συγκλήτου του Ε.Κ.Π.Α, πρυτανεύοντας του καθηγητή Χρίστου Κίττα.

2007-σήμερα Μέλος της Société Européenne de Culture (Βενετία).

2008-2009 Συντονιστής και ΣΕΠ στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο στη Θεματική Ενότητα ΕΠΟ21 «Ιστορία της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας».

2005 Μάρτιος-2008 Φεβρουάριος Εκπαιδευτής ενταγμένος στο *Μητρώο Κύριου Διδακτικού Προσωπικού του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης* συμμετείχε ως εισηγητής σε προγράμματα επιμόρφωσης δημοσίων υπαλλήλων που υλοποιήθηκαν από το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης με συνολικό αριθμό εισηγήσεων 417 ωρών. ΕΚΔΔΑ, Τάυρος.

2005 Δεκέμβριος-σήμερα Εκπαιδευτής ενταγμένος στο *Μητρώο Κύριου Διδακτικού Προσωπικού του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης* συμμετείχε ως εισηγητής της Ιταλικής Γλώσσας στους σπουδαστές των ΙΗ', ΙΘ', Κ', ΚΑ', ΚΒ', ΚΓ', ΚΔ', εκπαιδευτικών σειρών της Ε.Σ.Δ.Α. (συνολικά 487 ώρες). ΕΚΔΔΑ, Τάυρος.

- 2006 Φεβρουάριος-
2008 Σεπτέμβριος** *Εκπαιδευτής ενταγμένος στο Μητρώο Κύριου Διδακτικού Προσωπικού του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης συμμετείχε ως εισηγητής της Ιταλικής Γλώσσας στους σπουδαστές των Α΄ και Β΄ εκπαιδευτικών σειρών της Εθνικής Σχολής Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ε.Σ.Τ.Α.) συνολικά 224 ώρες. ΕΚΔΔΑ, Ταύρος.*
- 2008 Μάρτιος** *Θεματοδότης και διορθωτής στις γραπτές εξετάσεις του διαγωνισμού του Ι.Κ.Υ. για τα μεταπτυχιακά προγράμματα υποτροφιών εσωτερικού ακαδ. έτους 2008-2009, στο μάθημα Φιλολογική και Κριτική Ανάγνωση Κειμένων, Αρσάκειο Ψυχικού.*
Μέλος του εκλεκτορικού σώματος για την πλήρωση θέσης στη βαθμίδα του Λέκτορα με γνωστικό αντικείμενο «Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία της Ισπανικής ως ξένης γλώσσας», Τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.
- 2008 Απρίλιος** *Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής της διδακτορικής διατριβής του κ. Ιωάννη Στάμου με θέμα: «Η μορφή του Δούλου στις ρωμαϊκές κωμωδίες του Τερέντιου και στην αντίστοιχη Ιταλική του Carlo Goldoni “Ο υπηρέτης Δύο Αφεντάδων”». Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.*
- 2008 Μάιος** *Μέλος της Τριμελούς Εισηγητικής Επιτροπής για την κρίση σε βαθμίδα Λέκτορα στο γνωστικό αντικείμενο «Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας». Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Α.Π.Θ.*
- 2009-2012** *Μέλος της Ιταλικής Επιτροπής του Βραβείου Λογοτεχνικής Μετάφρασης του Εθνικού Κέντρου Μετάφρασης και Λογοτεχνίας (ΕΚΕΜΕΛ).*
- 2009 Μάιος-2013** *Υπηρετεί στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή στο Τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α. (ΦΕΚ διορισμού, αρ. Φύλλου 353, 12/5/2009).*
- 2009 Φεβρουάριος** *Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής της διδακτορικής διατριβής της κ. Αικατερίνης Φλώρου με θέμα: «Τα ηλεκτρονικά Σώματα Κειμένων Γλωσσικής Εκμάθησης και η συμβολή τους στη μελέτη της Ιταλικής ως ξένης γλώσσας». Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.*
- 2009 Μάρτιος** *Συνεργασία με τον καθηγητή Θεατρολογίας του Columbia University της Νέας Υόρκης κ. Vittorio Capotorto στο πλαίσιο του προγράμματος TEATRITALY για τα πανεπιστήμια της Μεσογείου. Δυο διαλέξεις – παρουσιάσεις του κ. Capotorto στις 31/3/2009 και 1/4/2009, Φιλοσοφική Σχολή Ε.Κ.Π.Α.*
- 2009 Μάρτιος-
2016** *Ακαδημαϊκός Σύμβουλος στον ΔΟΑΤΑΠ για τον κλάδο Φιλολογίας – Φιλοσοφίας και συγκεκριμένα για πτυχία Ιταλικής*

Γλώσσας και Φιλολογίας. (Πρακτικό ΔΟΑΤΑΠ 75Α από 20/3/2009).

- 2009 Απρίλιος** Μέλος της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής της εκπόνησης διδακτορικής διατριβής της κ. Πολυχρονίας Μπιτούλη με θέμα: «*Alberto Moravia: Κοινωνιολογική ανάγνωση των έργων του – Μορφές και εικόνες αλλοτρίωσης*», Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Α.Π.Θ.
- 2009 Μάιος** Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής της διδακτορικής διατριβής της κ. Αρετής Σπίνουλα με θέμα: «Ο Άγιος Φραγκίσκος της Ασίζης και η επίδρασή του στα ιταλικά και τα ελληνικά γράμματα». Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.
- 2009 Ιούνιος** Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής της διδακτορικής διατριβής της κ. Ελισάβετ Μενελάου – Trabalza με θέμα: «*Η υποδοχή του Ιταλικού Φουτουρισμού στην Ελλάδα. Κρίσεις και Επιδράσεις*». Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.
- 2009 Ιούλιος** Μέλος του εκλεκτορικού σώματος για την κρίση προς εξέλιξη της κ. Λουκίας Ευθυμίου στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή, με γνωστικό αντικείμενο «Ιστορία του Γαλλικού Πολιτισμού: Ιδεολογικά Ρεύματα – Θέματα φύλου και ισότητας», Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α. (1/7/2009).
- 2009 Οκτώβριος** Ομιλία στο Ιταλικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα: «*Ιστορική διαδρομή για τις προσπάθειες εισαγωγής της Ιταλικής Γλώσσας στη Δημόσια Εκπαίδευση- Una dedica a tutti coloro che...*» στο πλαίσιο της 9^{ης} εβδομάδας της Ιταλικής Γλώσσας στον κόσμο. Auditorium Ιταλικού Μορφωτικού Ινστιτούτου Αθηνών, 21 Οκτωβρίου 2009.
- 2009 Απρίλιος** Θεματοδότης και εξεταστής στις γραπτές εξετάσεις και στην προφορική δοκιμασία του διαγωνισμού για την πλήρωση κενών θέσεων Παρέδρων στο Δικαστικό Σώμα των Ενόπλων Δυνάμεων, Αθήνα (12-4-2009).
- 2010-σήμερα** Μέλος του *Osservatorio permanente sugli studi pavesiani nel mondo* (Santo Stefano Belbo-Cuneo).
- 2010 Ιανουάριος** Θεματοδότης για τις εξετάσεις κληροδοτημάτων του Ε.Κ.Π.Α. στο μάθημα *Ιστορία του Ιταλικού Θεάτρου*.
- 2010 Μάρτιος** Θεματοδότης και διορθωτής στις γραπτές εξετάσεις του διαγωνισμού του Ι.Κ.Υ. για τα μεταπτυχιακά προγράμματα υποτροφιών εσωτερικού και εξωτερικού Ακαδ. έτους 2010-2011, στο μάθημα *Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας*, Αρσάκειο Ψυχικού, (5-3-2010).
- 2010 Απρίλιος** Μέλος της επιτροπής κρίσης ελευθέρων βοηθημάτων Ιταλικής Γλώσσας για τις τάξεις Γυμνασίου και Γενικού Λυκείου του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- 2010 Ιούνιος** Μέλος της Κεντρικής Επιτροπής Ειδικών Μαθημάτων (ΚΕΕΜ) για τη διεξαγωγή των πανελληνίων εξετάσεων των

ειδικών μαθημάτων έτους 2010. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Μαρούσι 2010.

- 2010 Σεπτέμβριος** Πρόεδρος της Κεντρικής Επιτροπής Ειδικών Μαθημάτων (ΚΕΕΜ) των Ειδικών Κατηγοριών (τέκνων Ελλήνων του εξωτερικού και τέκνων Ελλήνων υπαλλήλων αποσπασμένων στο εξωτερικό) έτους 2010. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Μαρούσι 2010.
- 2011 Ιανουάριος** Θεματοδότης για τις εξετάσεις κληροδοτημάτων του Ε.Κ.Π.Α. στο μάθημα *Ιστορία του Ιταλικού Θεάτρου*.
- 2011 Φεβρουάριος** Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Αξιολόγησης για την επιλογή Συντονιστών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Σχολείων Εξωτερικού. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- 2011 Φεβρουάριος** Βιβλιοκριτική με τίτλο *Il bel paese* στο λογοτεχνικό περιοδικό *Ποιητική*, τεύχος όγδοο, σσ. 293-296 σχετικά με το βιβλίο των Γιάννη Η. Παππά και Σωτήρη Παστάκα, *Ανθολογία ιταλικής ποίησης*, εκδ. Οδός Πανός, Αθήνα 2011.
- 2011 Μάρτιος** Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής της διδακτορικής διατριβής της κ. Όλγας Αγιάνογλου με θέμα: «Ο ρόλος της μη-λεκτικής Επικοινωνίας στη σχέση Δασκάλου-Μαθητή κατά τη διδασκαλία της Ιταλικής Γλώσσας σε Ενήλικες». Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.
- 2011 Ιούνιος** Πρόεδρος της Κεντρικής Επιτροπής Ειδικών Μαθημάτων (ΚΕΕΜ) για τη διεξαγωγή των πανελληνίων εξετάσεων των ειδικών μαθημάτων. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Μαρούσι 2011.
- 2011 Ιούλιος** Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής της διδακτορικής διατριβής της κ. Μαρίας Βερβέρη με θέμα: «Το πετράρχικο σονέτο στην Αναγεννησιακή ποίηση της Αγγλίας». Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.
- 2011 Ιούλιος** Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής της διδακτορικής διατριβής της κ. Βασιλικής Μπάρμπα με θέμα: «Ελληνική θεματολογία στα έργα του Pasolini. Ο Pier Paolo Pasolini και οι αρχαίοι τραγικοί». Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.
- 2011 Δεκέμβριος** Εξεταστής της Ιταλικής γλώσσας στη διαδικασία προφορικής συνέντευξης στην επιλογή Σχολικών Συμβούλων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Υπουργείο Παιδείας – Κεντρική Υπηρεσία.
Εξεταστής της Ιταλικής γλώσσας στη διαδικασία προφορικής συνέντευξης στην επιλογή Σχολικών Συμβούλων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Υπουργείο Παιδείας – Κεντρική Υπηρεσία.
- 2012 Ιανουάριος** Εξεταστής της Ιταλικής γλώσσας στη διαδικασία προφορικής συνέντευξης στην επιλογή Σχολικών Συμβούλων Προσχολικής

αγωγής, δημοτικής εκπαίδευσης και ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, Υπουργείο Παιδείας – Κεντρική Υπηρεσία.

- 2012 Ιανουάριος** **Θεματοδότης για τις εξετάσεις κληροδοτημάτων του Ε.Κ.Π.Α. στο μάθημα *Ιστορία του Ιταλικού Θεάτρου*.**
- 2012 Φεβρουάριος** **Μέλος της επιτροπής κρίσης ελευθέρων βοηθημάτων Ιταλικής Γλώσσας για τις τάξεις Γυμνασίου και Γενικού Λυκείου του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.**
- 2012 Φεβρουάριος-σήμερα** **Συνεργασία για υποτροφίες φοιτητών του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α. με το *Laboratorio Internazionale della Comunicazione* που συνδιοργανώνουν τα πανεπιστήμια Università di Udine, Università Cattolica del Sacro Cuore, η Περιφέρεια Friuli Venezia Giulia, ο δήμος της Gemona του Friuli κάθε καλοκαίρι για ένα μήνα στην Gemona του Friuli.**
- 2012 Απρίλιος-2019** **Μέλος της Ελληνικής επιτροπής PREMIO STREGA, το οποίο ξεκίνησε στην Ελλάδα από το 66^ο PREMIO STREGA (2012).**
- 2012 Ιούλιος** **Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής της διδακτορικής διατριβής της κ. Maria Angela Cernigliano Τσουρούλα με θέμα: «*Il sapore Ariostesco*» in *Calvino*». Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.**
- 2012 Ιούλιος-σήμερα** **Αναπληρωτής Συντονιστής της μορφωτικής και επιστημονικής συνεργασίας στο πλαίσιο των διμερών σχέσεων μεταξύ του Ε.Κ.Π.Α. και του Πανεπιστημίου του Παλέρμο (*Università di Palermo*). Απόφαση Συγκλήτου Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα.**
- 2012 Οκτώβριος** **Πρόταση στο επιχειρησιακό πρόγραμμα «Εκπαίδευση και δια βίου Μάθηση» του ΥΠΕΠΘ στην πράξη *Πρόγραμμα Επικαιροποίησης Γνώσεων Αποφοίτων ΑΕΙ*. Η πρόταση εγκρίθηκε, αξιολογήθηκε ως καλύτερη στην κατάταξη, αλλά δεν υλοποιήθηκε, όπως καμιά άλλη πρόταση των ΑΕΙ.**
- 2013** **Βιβλιοκριτική στο διεθνούς φήμης περιοδικό *Italian Culture* για την έκδοση του βιβλίου της καθηγήτριας Στέλλας Πριόβολου “*Rosa fresca aulentissima*”: *Il poema amoroso medievale nei filologi e nel premio Nobel Dario Fo*, *Italian Culture* 2013, σσ. 40-43.**
- Διάλεξη στο Κέντρο Σημειολογίας του Θεάτρου, στο πλαίσιο του σεμιναρίου με γενική θεματική «Παραστατικές τέχνες: τάσεις και προοπτικές ΙΙΙ», με θέμα: *Η Ποιητική του Μακιαβέλι και το θεατρικό του έργο «Μανδραγόρας»*, 18 Ιανουαρίου 2013.**
- Θεματοδότης και διορθωτής στις γραπτές εξετάσεις του διαγωνισμού του Ι.Κ.Υ. για υποτροφίες με το κληροδοτήμα «Νικ. Δ. Χρυσοβέργης», στα γραφεία του Ι.Κ.Υ. στη Νέα Ιωνία, 19 Φεβρουαρίου 2013.**

- 2013-σήμερα** Υπηρετεί στη βαθμίδα του **Αναπληρωτή Καθηγητή στο Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α.** (ΦΕΚ διορισμού, αρ. Φύλλου 380, 3/4/2013).
- Σύμβουλος-Καθηγητής στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο** στη Θεματική Ενότητα ΕΠΟ21 «Ιστορία της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας».
- Α επιβλέπων καθηγητής στις παρακάτω διδακτορικές διατριβές:**
- α)** «Ο ιταλικός λογοτεχνικός Βερτισμός του 19ου αιώνα» της υποψήφιας διδάκτορος Ιουλίας Κωστοπούλου.
- β)** «Υπερρεαλισμός – Ερμητισμός, ελληνοϊταλικές αλληλεπιδράσεις» της υποψήφιας διδάκτορος Μαρία Χατζηκυριακίδου.
- γ)** «Ο Gianni Rodari και η επίδραση του σε Ελλάδα και Ιταλία» της υποψήφιας διδάκτορος Καρβούνη Θηρεσία – Χαρούλα.
- Α επιβλέπων καθηγητής στην εκπόνηση μεταδιδακτορικής έρευνας με τίτλο:**
- «Διδακτικές προσεγγίσεις της Ιταλικής Λογοτεχνίας» της Διδάκτορος Σπανοπούλου Κωνσταντίνας.
- 2014 Μάιος** **Συγγραφικό έργο για το ΚΕΚ του Ε.Κ.Π.Α. για τις θεματικές ενότητες:** 1124 – Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας και 1125 – Λογοτεχνική Μετάφραση από τα Ιταλικά στα Ελληνικά, 22/5/2014.
- 2014 Νοέμβριος** **Μέλος της οργανωτικής επιτροπής** της ημερίδας που διοργάνωσαν τα τμήματα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Ε.Κ.Π.Α. και ΑΠΘ με θέμα *Η ξενόγλωσση εκπαίδευση στην Ελλάδα: Θέση και προοπτικές της Ιταλικής Γλώσσας στην εκπαίδευση* και προεδρεύων στις συζητήσεις της ημερίδας με θέματα *Η προοπτική της ξενόγλωσσης εκπαίδευσης και Η προοπτική της ξενόγλωσσης εκπαίδευσης και των Ιταλικών Σπουδών* Aula ΦΛΣ Ε.Κ.Π.Α. και ΚΕΔΕΑ ΑΠΘ, 24 Νοεμβρίου 2014.
- 2015 Μάρτιος** **Συνεργασία με το Κέντρο Μελετών Piero Gobetti** με έδρα το Τορίνο για έρευνα στα αρχεία των Piero Gobetti και Norberto Bobbio με στόχο την ανάδειξη των επιδράσεων της Ελλάδας και του ελληνικού πνεύματος στο έργο και στη σκέψη αυτών των δύο μεγάλων διανοητών και λογίων. Η έρευνα συνεχίστηκε μέχρι τον Ιούνιο του 2016 και θα υπάρξει δημοσίευση των αποτελεσμάτων της έρευνας από κοινού με τον καθηγητή Marco Revelli, πρόεδρο του Κέντρου Μελετών Piero Gobetti.
- 2015 Σεπτέμβριος** **Πρόεδρος της Κεντρικής Επιτροπής Ειδικών Μαθημάτων (ΚΕΕΜ)** των Ειδικών Κατηγοριών (τέκνων Ελλήνων του εξωτερικού και τέκνων Ελλήνων υπαλλήλων αποσπασμένων στο εξωτερικό). Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Μαρούσι.
- 2015 Σεπτέμβριος** **Μέλος της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής** για την αξιολόγηση της τελικής εργασίας της σπουδάστριας Γαραντζιώτη

Ιωάννας της 23^{ης} σειράς της ΕΣΔΔΑ (Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης), με θέμα: «Η πολιτιστική κληρονομιά υπέρτατο αναπτυξιακό εργαλείο για την ανάσταση της χώρας από την κρίση. Η σημασία της UNESCO για την προστασία της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς». ΕΚΔΔΑ, 8 Σεπτεμβρίου 2015.

2016 Ιούνιος **Πρόεδρος της Κεντρικής Επιτροπής Ειδικών Μαθημάτων (ΚΕΕΜ)** για τη διεξαγωγή των πανελληνίων εξετάσεων των ειδικών μαθημάτων έτους 2016. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Μαρούσι.

2016 Σεπτέμβριος **Πρόεδρος της Κεντρικής Επιτροπής Ειδικών Μαθημάτων (ΚΕΕΜ)** των Ειδικών Κατηγοριών (τέκνων Ελλήνων του εξωτερικού και τέκνων Ελλήνων υπαλλήλων αποσπασμένων στο εξωτερικό) έτους 2016. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Μαρούσι.

2016 Φεβρουάριος-2019 **Επόπτης της Φιλοσοφικής Σχολής & της Βιβλιοθήκης του Ε.Κ.Π.Α.**

2016 **Επιμέλεια του βιβλίου** *Το ημερολόγιο του διαβόλου Ο Άλφρεντ Ρόζενμπεργκ και τα κλεμμένα μυστικά του Γ' Ράιχ* (Τίτλος Πρωτότυπου *The Devils's Diary*) των Robert K. Wittman & David Kinney, εκδ. Πεδίο, 576 σελίδες.

2016 – σήμερα **Μέλος & Αντιπρόεδρος της επιτροπής βραβείων Λογοτεχνικής Μετάφρασης Υπουργείου Πολιτισμού (ΥΠΠΟ).**

Μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής του ΠΜΣ «Ελληνορωμαϊκές - Ελληνοϊταλικές Σπουδές: Λογοτεχνία – Ιστορία & Πολιτισμός» του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας & Φιλολογίας ΕΚΠΑ,

2016 **Μέλος της επιτροπής κρίσης για την πλήρωση μιας θέσης στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, στη βαθμίδα του Αναπληρωτή Καθηγητή και στο γνωστικό αντικείμενο «Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία (19ος-20ός αιώνας), Θεωρία και Νεωτερικότητα».**

2016 **Συμμετοχή με ανακοίνωση στο 3^ο διεθνές συνέδριο III Congresso Internazionale sugli Studi di Genere in contesto lusofono e italiano, Φιλοσοφική Σχολή Λισσαβόνα, 21 – 23 Νοεμβρίου 2016.**

2017 **Μέλος της Επιστημονικής επιτροπής του Διεθνούς Συνεδρίου “Las inéditas” που διεξήχθη στη Salamanca από τις 29 έως τις 31 Μαρτίου 2017.**

Συνεργασία στο πλαίσιο του προγράμματος **ERASMUS** με τον καθηγητή Arnold Cassola του Πανεπιστημίου της Μάλτας ο οποίος έδωσε διάλεξη με θέμα: «Malta, Pozzallo, Modica e Noto nel Risorgimento (1860)», 9 Μαρτίου 2017

Μέλος της τριμελούς εισηγητικής επιτροπής για τη θέση Επίκουρου Καθηγητή με γνωστικό αντικείμενο «Ιταλικός Πολιτισμός: Η Μουσική στην Ιταλία από τους μεσαιωνικούς έως τους νεώτερους χρόνους» στο ΤΙΓΦ ΕΚΠΑ.

Εκλεγμένος εκπρόσωπος των μελών ΔΕΠ της ΦΛΣ στο 13ο Συνέδριο της ΠΟΣΔΕΠ 17-19 Φεβρουαρίου.

Μέλος της επταμελούς εξεταστικής επιτροπής για τη διδακτορική διατριβή της κ. Αδαμαντίας Σκαμάγκα στο ΤΙΓΦ ΕΚΠΑ με θέμα «*Ο Γιάννης Ρίτσος & η Ιταλία*».

Μέλος της επιτροπής κρίσης για την πλήρωση μιας θέσης στο Τμήμα Ισπανικής Γλώσσας & Φιλολογίας ΕΚΠΑ, στη βαθμίδα του Επίκουρου Καθηγητή και στο γνωστικό αντικείμενο «*Σύγχρονη Ισπανόφωνη Λογοτεχνία. Πεζογραφία*».

Πρόεδρος της Κεντρικής Επιτροπής Ειδικών Μαθημάτων (ΚΕΕΜ) για τη διεξαγωγή των πανελληνίων εξετάσεων των ειδικών μαθημάτων έτους 2017. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Μαρούσι.

Διορισμός σε θέση Καθηγητή με γνωστικό αντικείμενο «Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας & Ευρωπαϊκός Πολιτισμός», ΦΕΚ 894/Τεύχος Γ΄ της 12ης Σεπτεμβρίου 2017

Συμμετοχή στο κοινό ερευνητικό πρόγραμμα των: Ρουμπίνη Δημοπούλου – Γεράσιμος Παγκράτης – Ιωάννης Τσόλκας, Περιηγητές, έμποροι και διανοούμενοι: μελέτες περιπτώσεων για τις ελληνοϊταλικές σχέσεις (16ος αι.-20ός αι.)

2018 - 2005

Επιστημονικός Υπεύθυνος της Πρακτικής Άσκησης των φοιτητών/τριών του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας & Φιλολογίας.

2018

Μέλος της Επιστημονικής επιτροπής του Διεθνούς Συνεδρίου AUDEM (Asociación Universitaria de Estudios de la Mujer), “La universidad de las mujeres. Ocho siglos de luces y sombras”, διεξήχθη στη Salamanca από τις 4 έως τις 6 Οκτωβρίου 2018.

Μέλος της επιτροπής κρίσης για την πλήρωση μιας θέσης στο Τμήμα Ισπανικής Γλώσσας & Φιλολογίας ΕΚΠΑ, στη βαθμίδα του Καθηγητή και στο γνωστικό αντικείμενο «Θεωρία και Πρακτική της Ισπανικής Μετάφρασης».

Συντονιστής στο εαρινό εξάμηνο στη Θ.Ε. ΕΠΟ21 «Ιστορία της Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας» του ΕΑΠ.

Διορθωτής γραπτών της Ενότητας «Γνώσεις και Δεξιότητες» του 26ου Εισαγωγικού Διαγωνισμού της ΕΣΔΔΑ.

Μέλος της τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής της διδακτορικής διατριβής της κ. Maria Corrado με τίτλο: «Per un’analisi linguistica dei romanzi di Ammaniti».

- 2019 Εκλεγμένος εκπρόσωπος των μελών ΔΕΠ της ΦΛΣ στο 14ο Συνέδριο της ΠΟΣΔΕΠ 22-24 Φεβρουαρίου.
- Ομιλία στην ημερίδα που διοργάνωσε το Ιταλικό Ινστιτούτο με θέμα «*Αυτή η Ποίηση είναι δική μας;*» «*Μεταφραστικές προσεγγίσεις της Ποίησης: ταξιδεύοντας ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ιταλία*», 28/3/2019.
- Ομιλία με τίτλο “*So che mai non mirano ai piedi. Al cervello è il bersaglio, state attenti, no?*” στο διεθνές συνέδριο με θέμα “(Auto)narrative exocanoniche: Scrittrici e personaggi ai margini”, Φιλοσοφική Σχολή Σαλαμάνκας, 10-12 Νοεμβρίου.
- Ομιλία με τίτλο “*L’invocazione poetica alla Musa: residuo delle istituzioni matriarcali?*” στο διεθνές συνέδριο με θέμα “Contemplare, elaborare: i miti greci nella cultura italiana Contemporanea”, διοργανωτές **Università di Avignone, Università Aristotele di Salonicco, Università di Nantes**, Φιλοσοφική Σχολή ΑΠΘ, 22-23 Νοεμβρίου.
- 2019 - 2009 Δέκα χρόνια λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας & Φιλολογίας ΕΚΠΑ με *επίβλεψη τριάντα δύο (32) διπλωματικών εργασιών* μεταπτυχιακών φοιτητών-τριών.
- 2019 – 2006 Μέλος της Επιτροπής των κατατακτηρίων εξετάσεων & θεματοδότης στα μαθήματα «Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας» & «Ιταλική Ιστορία & Πολιτισμός» του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας & Φιλολογίας ΕΚΠΑ.
- 2019 – 2000 Εισηγητής στη Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και στη Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης ορολογία της Δημόσιας Διοίκησης στην Ιταλική Γλώσσα για επίπεδο Avanzato.
Επίσης εισηγητής στο Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (από το 2004)
- Επέβλεψε ως πρώτος καθηγητής οκτώ (8) διδακτορικές διατριβές.
- Επιβλέπων στη μεταδιδακτορική διατριβή της δρ. Ελένης Γεωργίου με θέμα *Η Ελλάδα, το θέατρο και η θεατρικότητα στην εργοβιογραφία του Antonio Tabucchi*.
- Συνέντευξη στο *ιταλόφωνο δελτίο* / site www.puntogrecia.gr της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής.

II. Διδακτορική Διατριβή

Το 2004 αναγορεύτηκε με «Άριστα» Διδάκτορας του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ. με θέμα διατριβής: “*Η Ελληνική Παλιγγενεσία και ο αντίκτυπός της στη Λογοτεχνία της Ιταλίας κατά τον 19^ο αιώνα*”.

III. Αναφορές σε βιβλία του Ιωάννη Δημ. Τσόλκα

- 2005 Δεκέμβριος** Παρουσίαση-βιβλιοκριτική στην εφημερίδα *Τα Νέα* από την καθηγήτρια Στέλλα Πριόβολου του βιβλίου του Marco Revelli *Πολιτική – Παγκοσμιοποίηση – Πόλεμος* σε εισαγωγή επιμέλεια, μετάφραση και σχολιασμό Ιωάννη Δημ. Τσόλκα, Αθήνα, εφημ. *Τα Νέα*, Βιβλιοδρόμιο.
- 2006 Ιούνιος** Αναφορά στη Διδακτορική διατριβή του Ιωάννη Τσόλκα με τίτλο “*Η Ελληνική Παλιγγενεσία και ο αντίκτυπός της στη Λογοτεχνία της Ιταλίας κατά τον 19^ο αιώνα*” από την καθηγήτρια Φανή Καζαντζή στην επιστημονική δημοσίευση με τίτλο *Ο ιταλοέλληνας συγγραφέας και μεταφραστής Antonio Frabasile (Αντώνιος Φραβασίλης, 1854-1927) και το ιταλόγλωσσο περιοδικό του La Rassegna Ellenica στα πρακτικά του Γ΄ Συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών*, Βουκουρέστι, 2-4 Ιουνίου 2006.
- 2009 Ιανουάριος** Παρουσίαση – βιβλιοκριτική στην εφημερίδα *Τα Νέα* από την καθηγήτρια Στέλλα Πριόβολου του βιβλίου του Ιωάννη Τσόλκα *Η υπόθεση σηκώνει Τσιγάρο* στην εργοβιογραφία του *Ιταλο Σβέβο*, εφημ. *Τα Νέα*, 10 Ιανουαρίου 2009 Αθήνα, σ. 56.
- 2009 Φεβρουάριος** Παρουσίαση – βιβλιοκριτική στην εφημερίδα *Το Καποδιστριακό* από τον καθηγητή Γεράσιμο Ζώρα του βιβλίου του Ιωάννη Τσόλκα *Η υπόθεση σηκώνει Τσιγάρο στην εργοβιογραφία του Ιταλο Σβέβο*, *Το Καποδιστριακό*, 15 Φεβρουαρίου 2009 Αθήνα, σ. 14.
- 2009 Απρίλιος-Ιούνιος** Παρουσίαση – βιβλιοκριτική του βιβλίου του Ιωάννη Τσόλκα *Η υπόθεση σηκώνει τσιγάρο στην εργοβιογραφία του Ιταλο Σβέβο*, στην τριμηνιαία έκδοση επιθεώρηση Λόγου και Τέχνης *Παρουσία*, τεύχος 48, σσ. 99-101, Αθήνα.
- 2009 Σεπτέμβριος** Παρουσίαση – βιβλιοκριτική του βιβλίου του Ιωάννη Τσόλκα *Η υπόθεση σηκώνει τσιγάρο στην εργοβιογραφία του Ιταλο Σβέβο* στο περιοδικό *Ρίζα*, τεύχος 74, Κηφισιά Αττικής Ιούλιος-Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2009, σ. 40.
- Παρουσίαση – βιβλιοκριτική του βιβλίου του Ιωάννη Τσόλκα *Η υπόθεση σηκώνει τσιγάρο στην εργοβιογραφία του Ιταλο Σβέβο* στο περιοδικό *People*, 30 Σεπτεμβρίου 2009, τεύχος 26, Αθήνα, σ. 34.
- 2012 Μάιος** Παρουσίαση-βιβλιοκριτική στο λογοτεχνικό περιοδικό *Οδός Πανός* από την καθηγήτρια Στέλλα Πριόβολου του βιβλίου των Γεράσιμου Ζώρα και Ιωάννη Τσόλκα *Πλόητες σίχοι Ιταλοί ποιητές μεταφράζονται από Έλληνες ποιητές*, *Οδός Πανός*, Αθήνα Μάιος-Αύγουστος 2012, σ. 142.

- 2012** Αναφορά στο βιβλίο του Ιωάννη Τσόλκα *Ιταλική Γλώσσα I* στο βιβλίο της Αθανασίας Δρακούλη *Le prime lezioni in Italiano*, εκδ. Ίτανος, Ηράκλειο 2012, σ. 167.
- 2013** Αναφορά και ανάλυση της Διδακτορικής διατριβής του Ιωάννη Τσόλκα με τίτλο “*Η Ελληνική Παλιγγενεσία και ο αντίκτυπός της στη Λογοτεχνία της Ιταλίας κατά τον 19^ο αιώνα*” από τον Μιχ. Α. Κοτίνη στο άρθρο του *Η Έξοδος του Μεσολογγίου στην ξένη λογοτεχνία και κυρίως στην ποίηση*, περιοδικό *Τα Αιτωλικά*, τεύχος 20, Αθήνα Ιανουάριος-Ιούνιος 2013, σσ. 89-90.
- 2014** Αναφορά στην επιστημονική δημοσίευση με τίτλο *Giuseppe Regaldi e il Risorgimento greco* (“Linguistica e Letteratura, anno 2004, n. 1-2, pagg. 155-169) από τον δρ. Gabriele Federici στη δημοσίευσή του με τίτλο *Un Carteggio Inedito di Giuseppe Regaldi*.
- 2015** Αναφορά και ανάλυση της Διδακτορικής διατριβής του Ιωάννη Τσόλκα με τίτλο “*Η Ελληνική Παλιγγενεσία και ο αντίκτυπός της στη Λογοτεχνία της Ιταλίας κατά τον 19^ο αιώνα*” και του άρθρου του Ιωάννη Τσόλκα *Il Risorgimento Italiano e la Palingenesi Greca*, Edizioni di Storia e Letteratura, Università “La Sapienza”, Roma 2013, στη διδακτορική διατριβή του Francesco Scalora με τίτλο “*La presenza della Grecia moderna nella cultura siciliana del XIX secolo*” συνεπίβλεψη και συνεργασία Πανεπιστημίων Παλέρμου και Κρήτης, Università di Palermo 2015.
- Παρουσίαση-βιβλιοκριτική στον ιστότοπο TVXS (TV Χωρίς Σύνορα) από τον Διδάκτορα της Φιλοσοφικής Σχολής Ε.Κ.Π.Α., μεταφραστή και κριτικό θεάτρου δρ. Νεκτάριο – Γεώργιο Κωνσταντινίδη του βιβλίου του Ιωάννη Τσόλκα *Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας*, 16 Ιουλίου 2015.
- Παρουσίαση – βιβλιοκριτική στον ιστότοπο του λογοτεχνικού περιοδικού *Διάστιχο* από την καθηγήτρια Στέλλα Πριόβολου του βιβλίου του Ιωάννη Τσόλκα *Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας*, 10 Ιουλίου 2015.
- 2016** Παρουσίαση – βιβλιοκριτική στο περιοδικό *Ηλιαία* από τον καθηγητή Νίκο Γ. Μοσχονά, του βιβλίου του Ιωάννη Τσόλκα *Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας*, Ιούλιος 2016, σσ. 44-45.
- 2017 -2019** **98 αναφορές** στο βιβλίο *Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας*
36 αναφορές στο βιβλίο *Πλόνητες Στίχοι*
22 αναφορές στο βιβλίο *Η υπόθεση σηκώνει τσιγάρο*

IV. Επιστημονικές Δημοσιεύσεις – Μονογραφίες – Άρθρα – Μεταφράσεις – Βιβλιοκριτικές

1. Μετάφραση – απόδοση του βιβλίου του C.L.I. Dante Alighieri *Grammatica italiana Volume 1^ο* για διευκόλυνση των Ελλήνων σπουδαστών της Ιταλικής γλώσσας. Αθήνα, 1994, ed. C.L.I. Dante Alighieri.
2. Μετάφραση – απόδοση του βιβλίου του C.L.I. Dante Alighieri *Grammatica italiana Volume 2^ο* μετά την επιτυχία της απόδοσης του πρώτου βιβλίου. Αθήνα, 1995, ed. C.L.I. Dante Alighieri.
3. Έκδοση του βιβλίου *Esercizi di scelta multipla per i livelli Soglia, Medio, Avanzato*. Αθήνα, 1996, ed. C.L.I. Dante Alighieri.
4. Επανεκδοση του Λεξικού Επιστημονικών και Τεχνικών Όρων, συνεργαζόμενος με την κ. Φλώρα Κονταράτου (εμπλουτισμός με προσθήκη νέων όρων και εκσυγχρονισμός των παλαιότερων εκδόσεων.) Αθήνα, 1997, ed. C.L.I. Dante Alighieri
5. Επιστημονική δημοσίευση στο ιταλικό επιστημονικό περιοδικό “*Linguistica e Letteratura*” αριθμός τεύχους XXIX, 1-2-2004, με θέμα: “*Giuseppe Regaldi e il Risorgimento Greco*”.
6. Επιστημονική δημοσίευση στο φιλολογικό περιοδικό “ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ”, ΜΕ΄ Τόμος (2003), με θέμα: “*Τα γεγονότα της Πάργας, ο Giovanni Berchet και ο Ανδρέας Κάλβος*”.
7. Επιστημονική δημοσίευση – ανακοίνωση με θέμα: “*Τα “Ολύμπια” δρώμενα και τα ιδανικά*” στο Διεθνές Συνέδριο με θέμα: “*Η επίδραση του Ολυμπιακού πνεύματος στην ανθρώπινη πρόοδο*” που οργάνωσε το Ινστιτούτο Διεθνούς ΣΥνεργασίας Ελλήνων Επιστημόνων. Θεσσαλονίκη 5-7 Δεκεμβρίου 2003.
8. Κοινό άρθρο με τον καθηγητή της Ιταλικής Λογοτεχνίας στο Α.Π.Θ. Φοίβο Γκικόπουλο με θέμα: “*Απήχηση στο φιλολογικό κόσμο της Ιταλίας*” στο αφιέρωμα “*Ο Φιλελληνισμός στην Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία*” που έκανε η εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ της Κυριακής». 17 Μαρτίου 2002
9. Άρθρο με τίτλο “*Για μια κοινωνία της Αλληλεγγύης*” στο αφιέρωμα της εφημερίδας “ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ της Κυριακής” με θέμα “*Η Ευρώπη αλλάζει, η Ευρώπη ψηφίζει*”. 6 Ιουνίου 2004
10. Άρθρο με τίτλο “*Πολιτισμός – Παγκοσμιοποίηση – Media*”, Φεβρουάριος 2005, στο ηλεκτρονικό περιοδικό Διαπολιτισμός, στη διεύθυνση www.diaopolitismos.gr
11. Επιστημονική δημοσίευση – ανακοίνωση με θέμα: «*Αθλητικές Διαδρομές στην Ιταλική Λογοτεχνία. Από τον 16^ο Αιώνα έως τον 20^ο Αιώνα*» στα Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου που διοργάνωσε το Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας του Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη 4-7 Νοεμβρίου 2004.
12. Επιστημονική δημοσίευση – ανακοίνωση με θέμα: «*Teaching Literature in the Globalization Age*» στα Πρακτικά του 1^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου *New Directions in the Humanities*. Δημοσιεύεται στο <http://HumanitiesJournal.Publisher-Site.com> στη σειρά του UniversityPress.com. Οκτώβριος 2005.
13. Επιστημονική δημοσίευση με θέμα: «*Ο “Ιταλός” Μολιέρος*» στο επιστημονικό περιοδικό *Δια-κείμενα* που αποτελεί την Ετήσια έκδοση του Εργαστηρίου Συγκριτικής Γραμματολογίας του Α.Π.Θ. Τεύχος 7, Θεσσαλονίκη 2005.
14. Επιστημονική δημοσίευση – ανακοίνωση με θέμα: «*Η “εξουσία” και ο Pier Paolo Pasolini*» στα Πρακτικά Ημερίδας, που διοργάνωσε το τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α. στην Αθήνα στις 13 Δεκεμβρίου 2005 με αφορμή τη συμπλήρωση 30 χρόνων από τον θάνατο του Pier Paolo Pasolini.

15. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με θέμα: «*Για τον Cesare Pavese (1908 – 1950) και την ποιητική του*» στο ηλεκτρονικό περιοδικό *Διαπολιτισμός*, στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.diapolitismos.gr με αφορμή την παρουσίαση του βιβλίου του Γιάννη Η. Παππά *Cesare Pavese, Τα ποιήματα*. Πάτρα, Δεκέμβριος 2005 και Αθήνα, Ιανουάριος 2006.
16. Βιβλίο – σύγγραμμα για το μάθημα *Saggistica Italiana* που εκδόθηκε στο τυπογραφείο του Ε.Κ.Π.Α. τον Σεπτέμβριο του 2006.
17. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με θέμα: «*Ο συνεπής “άγνωστος” φιλέλληνας και “Μεσολογγίτης” Angelo Brofferio (1802 – 1866)*», στο περιοδικό *Τα Αιτωλικά* έκδοση της ΑΙ.ΠΟ.Ε. Τεύχος 7, Αθήνα, Ιούλιος-Δεκέμβριος 2006.
18. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με θέμα: «*Ένας ιππότης 400 ετών και 15 Ιταλοί λογοτέχνες*» στα Πρακτικά Ημερίδας, που διοργάνωσε το τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α. με αφορμή τη συμπλήρωση 400 χρόνων από τη δημοσίευση του βιβλίου *L'ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha* του Miguel de Cervantes Saavedra. Αθήνα, 5 Δεκεμβρίου 2005.
19. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με θέμα: «*Η σημασία της Ελλάδας στην Ιταλική Παλιγγενεσία*», στο περιοδικό *Τα Αιτωλικά* έκδοση της ΑΙ.ΠΟ.Ε. Τεύχος 8, Αθήνα, Ιανουάριος-Ιούνιος 2007.
20. Επιστημονικά συμπεράσματα με τίτλο «*Mémoires d'Europe*» από το Rapport de Partenaire Grecque Grundtvig I. Δημοσίευση στο www.memoiresdeurope.org. Συμπεράσματα, σσ. 1-15.
21. Επιστημονική δημοσίευση με θέμα: «*Η Μακιαβελική Ποιητική και ο “Μανδραγόρας”*», στο περιοδικό *Οδός Πανός*, Τεύχος 138, Αθήνα, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2007.
22. Μετάφραση – Εισαγωγή – Επιμέλεια του βιβλίου *Πολιτική – Παγκοσμιοποίηση – Πόλεμος*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2005. Εισαγωγή, σσ. 9-18.
23. Βιβλίο – σύγγραμμα με τίτλο *Racconto e Romanzo*, εκδόσεις Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα, Σεπτέμβριος 2009, σσ. 1-246.
24. Βιβλίο – σύγγραμμα των Γεράσιμου Γ. Ζώρα και Ιωάννη Δ. Τσόλκα με τίτλο *Πλάνητες σίχοι*, Πεδίο, Αθήνα 2012, σσ. 1-399.
25. Βιβλίο – σύγγραμμα με τίτλο *Η υπόθεση σηκώνει τσιγάρο στον Ιταλο Σβέβο και την εργοβιογραφία του*, Γκιούρδας εκδοτική, Αθήνα 2008, σσ. 1-230.
26. Μονογραφία με τίτλο *Storia della Letteratura Italiana Dal Rinascimento all'Illuminismo*, Ed. Pedio, Atene 2012, σσ. 1-174.
27. Βιβλίο – εγχειρίδιο εκπαιδευτικού υλικού με τίτλο *Ιταλικά στο εργασιακό περιβάλλον – In ufficio* για τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα 2008, σσ. 1-178.
28. Βιβλίο – εγχειρίδιο εκπαιδευτικού υλικού με τίτλο *Ιταλικά στον Τουρισμό – Il turismo* για τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα 2008, σσ. 1-177.
29. Βιβλίο – εγχειρίδιο εκπαιδευτικού υλικού με τίτλο *Ιταλική Γλώσσα I – Italiano I* για τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα 2008, σσ. 1-181.

30. Βιβλίο – εγχειρίδιο εκπαιδευτικού υλικού με τίτλο *Ιταλική Γλώσσα II – Italiano II* για τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα 2008, σσ. 1-181.
31. Επιστημονική δημοσίευση με τίτλο *Il “Mito”, La Leucotea e Cesare Pavese* στη διεθνή έκδοση *Cesare Pavese Sessanta-Decima rassegna di saggi internazionali di critica Paveseiana*, επιμέλεια Antonio Catalfamo, I Quaderni del CE.PA.M., Santo Stefano Belbo (CN) 2010, σσ. 67-78.
32. Επιστημονική δημοσίευση με τίτλο *Ο Φουτουρισμός και το ιστορικό-κοινωνικό-πολιτικό πλαίσιο στην Ιταλία των αρχών του 20ού αιώνα*, περιοδικό *Ιστορία*, τεύχος 491, Αθήνα Μάιος 2009, σσ. 62-74.
33. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τίτλο *Εάν η Πατρίδα ονομάζεται Γη*, στα Πρακτικά του 7^{ου} συνεδρίου της Ελληνικής Σημειωτικής Εταιρείας με θέμα *Διαπολιτισμικότητα - Παγκοσμιοποίηση και Ταυτότητες*, επιμέλεια Ε. Χοντολίδου, Γ. Πασχαλίδης, Κ. Τσουκαλά, Α. Λάζαρης, Gutenberg, Αθήνα 2008, σσ. 126-135.
34. Επιστημονική δημοσίευση με τίτλο *Ο Ελληνο-ιταλικός Αλντρωτισμός στο 2^ο μισό του 19^{ου} αιώνα μέσα από το λογοτεχνικό πνεύμα*, πολιτιστικό περιοδικό *Τα Αιτωλικά* έκδοση της Αιτωλικής Πολιτιστικής Εταιρείας, Τεύχος 10^ο, Αθήνα Ιανουάριος – Ιούνιος 2008, σσ. 110-135.
35. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τίτλο *Teti: La dea del mare nella letteratura italiana ed europea*, στα πρακτικά διεθνούς συνεδρίου που διεξήχθη 20-21-22 Σεπτεμβρίου 2012 στο Sassari της Σαρδηνίας με θέμα *Le voci delle dee – Las Voces de las diosas*, επιμέλεια M. M. Clavijo-Salvatore Bartolotta-Michela Caiazzo -Daniele Cerrato, ArCiBel Editores, Sevilla 2012, σσ. 1347-1370.
36. *Τα Θεμελιώδη Δικαιώματα στην ιστορική εξέλιξη του συνταγματισμού*, μετάφραση του βιβλίου *I Diritti Costituzionali* του καθηγητή Συγκριτικού Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο La Sapienza της Ρώμης Paolo Ridola, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα 2010, σσ. 1-143.
37. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τίτλο *Έλληνες λόγιοι και ποιητές ανθολογούν Ιταλούς ομοτέχνους τους*, στα πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας με θέμα *Ελλάδα – Ιταλία: πολιτισμικές αλληλεπιδράσεις*, που διοργάνωσε το Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α. την 30^η Νοεμβρίου 2011, εκδ. Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα 2012, σσ. 155-169.
38. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τίτλο *Η Λογοτεχνία στην Ιταλία του 19^{ου} αιώνα στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα Η Όπερα, το μπαλέτο και η εποχή τους – Διαλέξεις πριν την πρεμιέρα*, που διοργάνωσε η Εθνική Λυρική Σκηνή για το πρόγραμμα έτους 2009/10. Αναρτήθηκε στο site http://www.nationalopera.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=11&Itemid=19&lang=el 5/3/2011 εκπαιδευτικά προγράμματα
39. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τον καθηγ. Γεράσιμο Ζώρα με τίτλο *Κρίσεις για την Ελληνική Επανάσταση Λογίων και πολιτικών της Ιταλίας και του Βατικανού* (η ανακοίνωση – δημοσίευση του Ιωάννη Τσόλκα αντιστοιχεί στις *Κρίσεις για την Ελληνική Επανάσταση Λογίων και πολιτικών της Ιταλίας*) στα πρακτικά του Α΄ Διεθνούς συνεδρίου με θέμα *Ιστοριογραφία και Πηγές για την ερμηνεία του 1821* που διεξήχθη 12-13 Οκτωβρίου 2012 και διοργάνωσε η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Ιερά Μονή Πεντέλης, σσ. 7-15.
40. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τίτλο *La società italiana del novecento attraverso l'ottica del racconto italiano*, στα πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας που

διεξήχθη στις 8 Δεκεμβρίου 2006 στη ΦΛΣ του Α.Π.Θ. με θέμα *L'immagine della società nella letteratura italiana contemporanea*, στην *Επετηρίδα Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Α.Π.Θ.*, Τόμος III, Θεσσαλονίκη 2008, σσ. 25-42.

41. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τίτλο *Ο Κόσμος των Γλωσσών και οι Ιταλοί Λογοτέχνες*, στα πρακτικά του 1^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου που διεξήχθη στις 9-11 Δεκεμβρίου 2005 με διοργανωτή το Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα *Η γλώσσα σε έναν κόσμο που αλλάζει*, επιμέλεια πρακτικών Ε. Λεονταρίδου – Κ. Σπανοπούλου – Α. Γεωργούντζου – Σ. Ευαγγελίδου – Μ. Ιέλο – Ε. Μπαλάση – Ν. Τασσοπούλου – Ε. Τσίτου, Αθήνα 2008, σσ. 538-545.
42. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τίτλο *Το Μανιφέστο του Φεμινισμού της Αναγέννησης*, *Alessandro Piccolomini* στα πρακτικά ημερίδας με θέμα *Η γυναίκα στην Ιταλική Λογοτεχνία*, που διοργάνωσε το Τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας στην ΑULA της Φιλοσοφικής Σχολής Ε.Κ.Π.Α. την 19^η Μαρτίου 2009, επιμέλεια καθηγ. Στέλλα Πριόβολου, Αθήνα 2009, εκδ. Ε.Κ.Π.Α., σσ. 77-83.
43. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τίτλο *Un "periplo" nella letteratura italiana* στα πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα *Tempo, Spazio e memoria nella Letteratura Italiana*, που διοργάνωσε το Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΑΠΘ, επιμέλεια Ζ. Ζωγραφίδου, Aracne και University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2012, σσ. 142-159.
44. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τίτλο *Il Risorgimento Italiano e la Palingenesi Greca* στα πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα *Il Risorgimento Italiano visto dagli altri*, που διοργάνωσε το Πανεπιστήμιο La Sapienza της Ρώμης στο πλαίσιο του επίσημου εορτασμού για τη συμπλήρωση 150 χρόνων από τη συγκρότηση του Ιταλικού κράτους, Ρώμη, 21-22 Οκτωβρίου 2011.
45. Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τίτλο *Το Παγκόσμιο στην Παγκοσμιοποίηση και στη Λογοτεχνία* στα πρακτικά επιστημονικής Διημερίδας με θέμα *Πολιτισμός, Επικοινωνία, Παγκοσμιοποίηση*, που συνδιοργάνωσαν το Τ.Ε. Ι. Ιονίων Νήσων και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, εκδ. Κέρκυρα, Αθήνα 2011, σσ. 45-58.
46. Επιστημονική δημοσίευση με τίτλο *Ιταλική Λογοτεχνική Απεικόνιση του Μύθου του Γκαριμπάλντι* στο λογοτεχνικό περιοδικό *Ομπρέλα*, τεύχος 79, Δεκέμβριος 2007-Φεβρουάριος 2008, Αθήνα 2008, σσ. 67-72.
47. Επιστημονική δημοσίευση με τίτλο *The Greek "Passatismo" and Marinetti's Futurism* στα πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα *Shades of Futurism – Futurismo in Ombra*, που διοργάνωσε για τη συμπλήρωση των 100 ετών από το μανιφέστο του Φουτουριστικού κινήματος το Princeton University, Princeton 9-10 Οκτωβρίου 2009, εκδ. Interlinea, Novara 2011, σσ. 153-166.
48. Βιβλιοκριτική του Ιωάννη Τσόλκα με τίτλο *Il bel paese* στο λογοτεχνικό περιοδικό *Ποιητική*, τεύχος όγδοο, σσ. 293-296 σχετικά με το βιβλίο των Γιάννη Η. Παππά και Σωτήρη Παστάκα, *Ανθολογία ιταλικής ποίησης*, εκδ. Οδός Πανός, Αθήνα 2011.
49. Επιστημονική δημοσίευση με τίτλο *Non solamente invano ma con grandissimo danno* στο λογοτεχνικό περιοδικό *Οδός Πανός*, Τεύχος 161, Αθήνα Ιανουάριος-Μάρτιος 2014, σσ. 80-91.
50. Επιστημονική δημοσίευση με τίτλο *Ελληνική Παλιγγενεσία και ο αντίκτυπός της στην Ιταλική Λογοτεχνία του 19ου αιώνα* στα πρακτικά των επιστημονικών συναντήσεων *I mercoledì dell'IC* στο Ιταλικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα *Atene Grecia e Italia Dialoghi tra due culture*, που συνδιοργάνωσαν το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο

Αθηνών και το Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α., εκδ. Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα 2013, σσ. 184-222.

51. Επιστημονική δημοσίευση με τίτλο *Il messaggio femminista di Mitiò Sakellariu* στα πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα: *Gouvernance, Citoyenneté & Etat de droit*, όπου διεξήχθη ταυτόχρονα και το X Congresso internacional με θέμα *Ausencias: Escritoras en los márgenes de la cultura*, που συνδιοργάνωσαν τα Πανεπιστήμια Τέτουαν (Μαρόκο), Sousse (Τυνησίας), Σεβίλλης (Ισπανίας) και Λέον (Ισπανίας) στο Τέτουαν, 8, 9, 10 Δεκεμβρίου 2014, στο site: *Revista Internacional de Culturas & Literaturas*, ISSN:1885-3625, 2015.
52. Βιβλίο – σύγγραμμα με τίτλο *Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας*, εκδ. Πεδίο, Αθήνα 2015, σσ. 1-480.
53. Επιστημονική δημοσίευση, από κοινού με τον Γεράσιμο Ζώρα, με τίτλο *Versi vagabondi tra Italia e Grecia* στα πρακτικά των επιστημονικών συναντήσεων *I mercoledì dell'IC* στο Ιταλικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα *Atene Grecia e Italia Dialoghi tra due culture*, που συνδιοργάνωσαν το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών και το Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α., εκδ. Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα 2013, σσ. 67-95.
54. Επιστημονική δημοσίευση με τίτλο *Το Παγκόσμιο στην Παγκοσμιοποίηση και στη Λογοτεχνία II* στα Πρακτικά, με κριτές, Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα *Γλώσσες και πολιτισμοί σε (διά)δραση*, που διοργάνωσε στη Θεσσαλονίκη 25-28 Μαΐου 2011, το Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ., επιμέλεια Α. Βηδενμάιερ, Ι. Πάγκαλος, Α. Σαπιρίδου, εκδ. Γραφικές Τέχνες, Θεσσαλονίκη 2015, σσ. 99-108.
55. Επιστημονικό Άρθρο με τίτλο *Η εικόνα του Βοκκάκιου στην Κοινωνία και στην Κριτική Λογοτεχνίας* στο Ετήσιο περιοδικό του τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης *Πολύφιλος/Poliphilos*, vol. 4 (2013) στον ιστότοπο: <http://ejournals.lib.auth.gr/poliphilos/article/view/4430/4504> σσ. 1-24.
56. Επιστημονική Δημοσίευση με τίτλο *Ο «Διαφορετικός» Ιταλικός Φιλελληνισμός* στα Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα *Φιλελληνισμός Το ενδιαφέρον για την Ελλάδα και τους Έλληνες από το 1821 ως σήμερα*, που συνδιοργάνωσαν στην Άρτα, 7-9 Ιουλίου 2013, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (Τομέας Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας) και ο Δήμος Νικολάου Σκουφά, επιστημονική επιμέλεια Άννα Μανδηλαρά, Γιώργος Β. Νικολάου, Λάμπρος Φλιτούρης, Νικόλαος Αναστασόπουλος, εκδ. Ηρόδοτος, Αθήνα 2015, σσ. 343-371.
57. Δημοσίευση με τίτλο *Ο Giovanni Boccaccio και το Decameron – Δεκαήμερο* καθώς και επιμέλεια του προγράμματος του Εθνικού Θεάτρου για την παράσταση *Δεκαήμερο Μια διασκευή πάνω στο έργο του Βοκάκιου* (πρώτη παράσταση Κτήριο Τσίλλερ, 28 Μαρτίου 2014).
58. Επιστημονικό Άρθρο με τίτλο *Ecchi Oltramare: I due viaggi in Grecia del "Siculo Greco" Salvatore Quasimodo* στην ετήσια έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας *Σύγκριση/Comparaison/Comparison*, vol. 25, Αθήνα 2015, στον ιστότοπο: <http://epublishing.ekt.gr/el/10924/%CE%A3%CF%8D%CE%B3%CE%BA%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7/14756>
59. Λήμμα για τον *Giuseppe Regaldi: Poeta Estemporaneo, Scrittore (1809-1883)* στο *Dizionario Biografico degli Italiani* της *Enciclopedia Italiana fondata da Giovanni Treccani*.

60. Βιβλιοκριτική με τίτλο *Γνωριμία με τον Ungaretti*. -σχετικά με το βιβλίο του Γιάννη Η. Παππά, *Giuseppe Ungaretti για την ποίηση και τη ζωή*, εκδ. (roema.), Αθήνα 2015- που δημοσιεύτηκε στο ηλεκτρονικό λογοτεχνικό περιοδικό *Ο Αναγνώστης περιοδικό για το βιβλίο και τις τέχνες*, 22 Ιανουαρίου 2016, στον ιστότοπο: <http://www.oanagnostis.gr/gnorimia-me-ton-ungaretti/>
61. Άρθρα με τίτλο «*Strega*»: *Ένα Βραβείο Από Λικέρ* στην εφημερίδα *Ελευθεροτυπία* για την παρουσίαση του βραβείου «*Strega*», του πιο φημισμένου και σημαντικού λογοτεχνικού βραβείου στην Ιταλία, στην κριτική επιτροπή του οποίου συμμετέχει από το 2012 μέχρι σήμερα ο συγγραφέας των άρθρων Ιωάννης Δημ. Τσόλκας. Εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*, περιοδικό «Βιβλιοθήκη», 23 Φεβρουαρίου 2013, σ. 17.
62. Διάλεξη με τίτλο *Ove barbaro giunsi e tal non sono – Όπου βάρβαρος έφτασα και πια δεν είμαι* (υπό δημοσίευση) στην ημερίδα που διοργάνωσε ο Σ.Ε.Π.Ι. (Σύνδεσμος Επιστημόνων Πανεπιστημίων Ιταλίας) την 11^η Οκτωβρίου 2013 στο Ιταλικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα *Οι Έλληνες που σπούδασαν στην Ιταλία θυμούνται το παρελθόν και συζητούν για το μέλλον*.
63. Επιστημονική διάλεξη με τίτλο *Kavafis e recensioni "poetiche" italiane* (υπό δημοσίευση) στο συνέδριο που διοργάνωσαν N.E.V.I.S. (New Echoes and Voices in Italian Studies), NeMLA (North East Modern Language Association), Georgetown University, California State University Chico, The college of New Jersey's School of Humanities and Social Sciences με θέμα *Intersections / Intersezioni* στο Τορίνο, 6-7 Ιουνίου 2014.
64. Επιμελητής και συντελεστής έκδοσης του βιβλίου *Το χρηματοκιβώτιο των Φοροφυγάδων* των Falciani Herve και Mincuzzi Angelo, εκδόσεις Λιβάνης, Απρίλιος 2015, σελίδες 288.
65. Επιστημονική διάλεξη με τίτλο *Santorre Di Santarosa Combattente per la libertà dei Popoli* (υπό δημοσίευση) στην ημερίδα που διοργάνωσε η Associazione Piemonte – Grecia “Santorre di Santarosa” στο Museo del Risorgimento Italiano, Palazzo Carignano, Τορίνο, 27 Μαΐου 2016.
66. Επιστημονική διάλεξη με τίτλο *Eugenio Montale «Una totale disarmonia con la realtà»* (υπό δημοσίευση) στην ημερίδα που διοργάνωσε το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα *Παρουσίαση του ποιητή Eugenio Montale* στο πλαίσιο της XIV Settimana della lingua italiana nel mondo, 20 Οκτωβρίου 2014.
67. Επιμέλεια του βιβλίου *Το ημερολόγιο του διαβόλου Ο Άλφρεντ Ρόζενμπεργκ και τα κλεμμένα μυστικά του Γ' Ράιχ* (Τίτλος Πρωτότυπου *The Devil's Diary*) των Robert K. Wittman και David Kinney, εκδόσεις Πεδίο, Αθήνα 2016, 576 σελίδες.
68. Βιβλιοκριτική στο επιστημονικό περιοδικό *Italian Culture* για την έκδοση του βιβλίου της καθηγήτριας Στέλλας Πριόβολου “*Rosa fresca aulentissima*”: *Il poema amoroso medievale nei filologi e nel premio Nobel Dario Fo*, *Italian Culture* 2013, σσ. 40-43.
69. Επιστημονική διάλεξη με τίτλο *Eugenio Montale «Una totale disarmonia con la realtà»* (υπό δημοσίευση) στην ημερίδα που διοργάνωσε το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα *Παρουσίαση του ποιητή Eugenio Montale* στο πλαίσιο της XIV Settimana della lingua italiana nel mondo, 20 Οκτωβρίου 2014.
70. Επιστημονική διάλεξη με τίτλο *La follia: scrittrici e protagoniste della letteratura italiana* στο τρίτο διεθνές συνέδριο *Sugli studi di Genere* με θέμα *Il femminile in ambito italiano e lusofono* που διοργάνωσε η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Λισαβόνας, Λισαβόνα, 21-22-23 Νοεμβρίου 2016.

71. Εισαγωγή με τίτλο *Giuseppe Ungaretti Αιτίες ενός ποιήματος* στο βιβλίο του Γιάννη Η. Παππά *Τζιουζέππε Ουγκαρέτι Ο ποιητής της λέξης, της ομορφιάς και της σιωπής, Ποιήματα*, εκδόσεις Διαπολιτισμός, Πάτρα 2017.
72. Επιστημονική διάλεξη με τίτλο *So che mai non mirano ai piedi. Al cervello è il bersaglio, state attenti, no?* στο διεθνές συνέδριο με θέμα *(Auto)narrative exocanoniche: Scrittrici e personaggi ai margini* που διοργάνωσε η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Σαλαμάνκας, Σαλαμάνκα, 10-11-12 Νοεμβρίου 2019.
73. Επιστημονική διάλεξη με τίτλο *L'invocazione poetica alla Musa: residuo delle istituzioni matriarcali?* στο διεθνές συνέδριο με θέμα *Contemplare, elaborare: i miti greci nella cultura italiana Contemporanea* που διοργάνωσαν τα πανεπιστήμια των Avignon, ΑΠΘ, Nantes, Φιλοσοφική Σχολή του ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 22-23 Νοεμβρίου 2019.

V. Συνέδρια – Σεμινάρια – Διαλέξεις

1. Μέλος της οργανωτικής επιτροπής στο συνέδριο “Il Monachesimo nel Passaggio dal Primo al Secondo Millennio” (Roma – Αθήνα 1990). Διοργάνωση Accademia Internazionale di Propaganda Culturale.
2. Πρόεδρος οργανωτικής επιτροπής – συντονιστής και ομιλητής στο σεμινάριο με θέμα: “Lingua Italiana? Sì, ma come?”, Θεσσαλονίκη, Συνεδριακό κέντρο Δ. Ε. Θ. 23 Ιανουαρίου 1993.
3. Γραμματέας της οργανωτικής επιτροπής – Συντονιστής του σεμιναρίου για την Ιταλική γλώσσα και διδακτική «La lingua Italiana: Un approccio didattico», Αθήνα 15-16-17 Σεπτεμβρίου 1995.
4. Συμμετοχή στο 1ο Διμερές Συνέδριο διδασκαλίας της Ιταλικής γλώσσας “Alle Radici dell’Europa”. Διοργανωτής το τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ. Θεσσαλονίκη 1996
5. Διεθνές σεμινάριο πληροφορικής σχετικά με τη διδασκαλία της Ιταλικής γλώσσας σε αλλοδαπούς με θέματα: Corso di aggiornamento per insegnanti di Italiano come L2 all’estero και Corso di terminologia informatica. Training Club di Roma, Terza Università di Roma, Roma, Ιούλιος και Αύγουστος 1999.
6. Συμμετοχή στο 2ο Συνέδριο Ιταλικών Σπουδών “Ιταλική Γλώσσα και λογοτεχνία στην Ευρώπη του 2000. Με ένα βλέμμα στην κοινωνία των πολιτών”. Διοργανωτής το τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ. Θεσσαλονίκη 28-29-30 Ιανουαρίου 2000.
7. Διεθνές σεμινάριο σχετικά με την Ιταλική Ιστορία και τη Λογοτεχνία με θέματα: Panorama della Letteratura Italiana dalle origini ai nostri giorni και Panorama socio – politico dell’Italia moderna e contemporanea, Training Club di Roma, Terza Università di Roma, Roma, Ιούλιος και Αύγουστος 2000.
8. Συμμετοχή με ανακοίνωση στην ημερίδα με θέμα “Τα Μέσα στη Δημοκρατική Πολιτεία” που διοργάνωσαν το τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Πάντειου Πανεπιστημίου, η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων και το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Αθήνα, 3 Απριλίου 2003.
9. Συμμετοχή στο συνέδριο με θέμα “Εκπαίδευση Ενηλίκων για ενεργούς πολίτες στην κοινωνία της μάθησης”. Διοργάνωση ΥΠ. Ε. Π. Θ. – Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Αθήνα 15-16 Μαΐου 2003.

10. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο 1ο Διεθνές Συνέδριο *New Directions in the Humanities* που διοργάνωσαν το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, η Εταιρεία Νίκος Πουλαντζάς, το Παγκόσμιο Ινστιτούτο, το RMIT University, το Common Ground, Ρόδος, 2-5 Ιουλίου 2003.
11. Συμμετοχή με εισήγηση στα πλαίσια σεμιναρίου Γλωσσοδιδασκτικής που διοργάνωσαν το Ιταλικό Ινστιτούτο Αθηνών με τον Πανελλήνιο Σύλλογο Καθηγητών Ξένων Γλωσσών Φροντιστηρίων και Σχολών Ελλάδος “Ο ΒΥΡΩΝ” με θέμα: “Η Ίδρυση του τμήματος Ιταλικής και Ισπανικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και οι προοπτικές που συνεπάγεται”. Αθήνα, 28 Σεπτεμβρίου 2003.
12. Συμμετοχή με ανακοίνωση καθώς και μέλος της Οργανωτικής Επιτροπής του Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα: “Η επίδραση του Ολυμπιακού πνεύματος στην ανθρώπινη πρόοδο” που οργάνωσε το Ινστιτούτο Διεθνούς ΣΥνεργασίας Ελλήνων Επιστημόνων, Θεσσαλονίκη, 5 έως 7 Δεκεμβρίου 2003.
13. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο 2ο Διεθνές Συνέδριο *New Directions in the Humanities* που διοργάνωσαν το Monash University, το RMIT University, το Common Ground, στο Prato, Italia, 20-23 Ιουλίου 2004.
14. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο 7ο Συνέδριο της Ελληνικής Σημειωτικής Εταιρείας με θέμα «Παγκοσμιοποίηση, Διαπολιτισμικότητα και Ταυτότητες» Πάτρα, 1-3 Οκτωβρίου 2004.
15. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο Διεθνές Συμπόσιο «Η εικόνα του Αθλητισμού μέσω της λογοτεχνίας», που διοργάνωσε το Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας του Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη, 4-7 Νοεμβρίου 2004
16. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο «Η Γλώσσα σε έναν κόσμο που αλλάζει», που διοργάνωσε το Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών του Ε.Κ.Π.Α. Αθήνα, 9-11 Δεκεμβρίου 2005.
17. Συμμετοχή με ανακοίνωση στην ημερίδα με θέμα: «Η “εξουσία” και ο Pier Paolo Pasolini», που διοργάνωσε το τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα 13 Δεκεμβρίου 2005
18. Ομιλία – παρουσίαση του βιβλίου του Γιάννη Η. Παππά *Cesare Pavese, Τα ποιήματα* Πάτρα 9 Δεκεμβρίου 2005, Αθήνα 27 Ιανουαρίου 2006, Ιταλικό Ινστιτούτο Αθηνών.
19. Συμμετοχή με ανακοίνωση στην ημερίδα με θέμα: «L’immagine della società nella letteratura italiana contemporanea», που διοργάνωσε το τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη 8 Δεκεμβρίου 2006.
20. Συμμετοχή με ανακοίνωση στη 7α *Settimana della lingua italiana nel mondo* με θέμα *La lingua italiana e il mare*, που συνδιοργάνωσαν το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο της Αθήνας, η Ελβετική πρεσβεία και η *Fondazione Cassamarca*, Αθήνα, 23-27 Οκτωβρίου 2007.
21. Επιστημονική ανακοίνωση με τίτλο: «*Μαθήματα(;) από τις ιστορίες των ελληνικών κρίσεων*» στα πλαίσια της θεματικής *Η πολυμορφία της οικονομικής κρίσης και η ανάγκη των κοινωνιών για την εφεύρεση λύσεων με επίκεντρο τον άνθρωπο* στο *Money Show 2011*, Ξενοδοχείο Hilton, 17 Δεκεμβρίου 2011, Αθήνα.
22. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο με θέμα *Il Risorgimento Italiano visto dagli altri*, που διοργάνωσε το Πανεπιστήμιο La Sapienza της Ρώμης στο πλαίσιο του επίσημου εορτασμού για τη συμπλήρωση 150 χρόνων από τη συγκρότηση του Ιταλικού κράτους, Ρώμη, 21-22 Οκτωβρίου 2011.

23. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο με θέμα *Tempo, Spazio e memoria nella Letteratura Italiana*, που διοργάνωσε το Τμήμα Ιταλικής Φιλολογίας του ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 13-14 Μαΐου 2010.
24. Συμμετοχή με επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τον καθηγ. Γεράσιμο Ζώρα με τίτλο *Versi vagabondi tra Italia e Grecia* στα πρακτικά των επιστημονικών συναντήσεων *I mercoledì dell'IIC* στο Ιταλικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα *Atene Grecia e Italia Dialoghi tra due culture*, που συνδιοργάνωσαν το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών και το Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα, 28 Μαρτίου 2012.
25. Συμμετοχή με ανακοίνωση στην επιστημονική διημερίδα με θέμα *Πολιτισμός, Επικοινωνία, Παγκοσμιοποίηση* που συνδιοργάνωσαν το Τ. Ε. Ι. Ιονίων Νήσων και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Κεφαλονιά 8-9 Μαΐου 2009.
26. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο με θέμα *Shades of Futurism*, που διοργάνωσε το Princeton University, 9-10 Οκτωβρίου 2009, Princeton.
27. Συμμετοχή με ανακοίνωση στην επιστημονική ημερίδα για τον εορτασμό των 200 χρόνων από τη γέννηση του Γκαριμπάλντι με θέμα: *Ιταλική Λογοτεχνική Απεικόνιση του Μύθου του Γκαριμπάλντι*, που συνδιοργάνωσαν η Ενωτική Πορεία Συγγραφέων και το περιοδικό «Ομπρέλα» στην αίθουσα «Αντώνης Τρίτσης» του Δήμου Αθηναίων, 25 Ιανουαρίου 2008.
28. Συμμετοχή με ανακοίνωση στην ημερίδα με θέμα *Η γυναίκα στην Ιταλική Λογοτεχνία* που διοργάνωσε το Τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας, AULA Φιλοσοφικής Σχολής Ε.Κ.Π.Α., 19 Μαρτίου 2009.
29. Συμμετοχή με ανακοίνωση σε διεθνές συνέδριο με θέμα *Γλώσσες και Πολιτισμοί σε (Διά)Δραση*, που διοργάνωσε το Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ., Φιλοσοφική Σχολή Θεσσαλονίκης, 25-28 Μαΐου 2011.
30. Συμμετοχή με ανακοίνωση σε διεθνές συνέδριο με θέμα *Le voci delle dee – Las Voces de las diosas* που συνδιοργάνωσαν τα Πανεπιστήμια της Sevilla και του Sassari της Σαρδηνίας, Sassari Σαρδηνίας, 20-21-22 Σεπτεμβρίου 2012.
31. Συμμετοχή με ανακοίνωση στην Επιστημονική Ημερίδα με θέμα *Ελλάδα – Ιταλία: πολιτισμικές αλληλεπιδράσεις* που διοργάνωσε το Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Αθήνα, 30 Νοεμβρίου 2011.
32. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα *Η Όπερα, το μπαλέτο και η εποχή τους – Διαλέξεις πριν την πρεμιέρα*, που διοργάνωσε η Εθνική Λυρική Σκηνή για το πρόγραμμα έτους 2009/10, Εθνική Λυρική Σκηνή, 17 Ιανουαρίου 2010.
33. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο Α΄ Διεθνές συνέδριο με θέμα *Ιστοριογραφία και Πηγές για την ερμηνεία του 1821* που διοργάνωσε η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Ιερά Μονή Πεντέλης, 12-13 Οκτωβρίου 2012.
34. Διάλεξη, με αφιέρωμα στην εφημερίδα *Βεργίνα* (Μάρτιος 2013 Φύλλο 37, 1^η σελίδα), στο πλαίσιο των επιστημονικών συναντήσεων *I mercoledì dell'IIC* στο Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών, που συνδιοργάνωσαν το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών και το Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α., με θέμα: «Η ελληνική Παλιγγενεσία και ο αντίκτυπός της στην Ιταλική Λογοτεχνία του 19^{ου} αιώνα», 27 Φεβρουαρίου 2013.
35. Συμμετοχή με ανακοίνωση σε διεθνές συνέδριο που διοργάνωσαν Ν. Ε. V. I. S. (New Echoes and Voices in Italian Studies), Creifos (Centro di ricerca sull'educazione interculturale e la formazione allo sviluppo), Roma Tre Università degli Studi, California State University Chico, College of the Holy

Cross, Boise State University, με θέμα *Italy and the Mediterranean...Interactions and Intersections* στη Ρώμη, 14-15 Ιουνίου 2013.

36. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο τρίτο διεθνές συνέδριο *Sugli studi di Genere* με θέμα *Il femminile in ambito italiano e lusofono* που διοργάνωσε η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Λισαβόνας, Λισαβόνα, 21-22-23 Νοεμβρίου 2016.
37. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο με θέμα: *Gouvernance, Citoyenneté & Etat de droit*, που διεξήχθη ταυτόχρονα με το X Congresso Internacional με θέμα *Ausencias: Escritoras en los márgenes de la cultura*, συνδιοργάνωση Πανεπιστήμια Tétouan (Μαρόκο), Sousse (Τυνησία), Σεβίλλη (Ισπανία) και León (Ισπανία) στο Tétouan, 8, 9, 10 Δεκεμβρίου 2014.
38. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο με θέμα *Φιλελληνισμός Το ενδιαφέρον για την Ελλάδα και τους Έλληνες από το 1821 ως σήμερα*, που συνδιοργάνωσαν στην Άρτα, 7-9 Ιουλίου 2013, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (Τομέας Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας) και ο Δήμος Νικολάου Σκουφά.
39. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο τρίτο διεθνές συνέδριο *Sugli studi di Genere* με θέμα *Il femminile in ambito italiano e lusofono* που διοργάνωσε η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Λισαβόνας, Λισαβόνα, 21-22-23 Νοεμβρίου 2016.
40. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο διεθνές συνέδριο με θέμα *(Auto)narrative exocanoniche: Scrittrici e personaggi ai margini* που διοργάνωσε η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Σαλαμάνκας, Σαλαμάνκα, 10-11-12 Νοεμβρίου 2019.
41. Συμμετοχή με ανακοίνωση στο διεθνές συνέδριο με θέμα *Contemplare, elaborare: i miti greci nella cultura italiana Contemporanea* που συνδιοργάνωσαν τα πανεπιστήμια των Avignone, ΑΠΘ, Nantes, Φιλοσοφική Σχολή ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 22-23 Νοεμβρίου 2019.

VI. Διδακτικό έργο

Στο πλαίσιο της διδακτικής ενασχόλησης διδάσκει επίσημα από το 1988 μέχρι σήμερα.

- 1989-1991** Για τρία χρόνια καθηγήτης Ιταλικής γλώσσας στο Ινστιτούτο Ξένων Γλωσσών της κ. Φλώρας Κονταράτου στην Αθήνα και στο φροντιστήριο της κ. Ρασσιά στο Ηράκλειο Αττικής. Επίσης συνεργάστηκε με το Ιταλικό σχολείο στην Αθήνα.
- 1991-1997** Ως διευθυντής και υπεύθυνος σπουδών στο CLI Dante Alighieri Θεσσαλονίκης ασχολήθηκε με τη συγκρότηση του περιεχομένου των προγραμμάτων σπουδών της Σχολής καθώς και με τη διδασκαλία στα επίπεδα Intermedio, Medio.
- 2000-2005** Στο τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών δίδαξε με το ΠΔ:

Ακαδημαϊκό έτος 2000-2001:

Ιταλική Γλώσσα I, II, Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας I, II.

Ακαδημαϊκό έτος 2001-2002:

Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας I, II, Ιταλικό Θέατρο, Ιταλικό Διήγημα και Μυθιστόρημα, Ιταλική Λογοτεχνία των 18^{ου} και 19^{ου} αιώνων, Ugo Niccolò Foscolo.

Ακαδημαϊκά έτη 2002-2003 και 2003-2004:

Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας I, II, Ιταλική Γλώσσα III και IV, Ιταλικό Θέατρο, Ιταλικό Διήγημα και Μυθιστόρημα.

Ακαδημαϊκό έτος 2004-2005:

Ιταλικό Δοκίμιο, Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας I, II, Ιταλική Γλώσσα III και IV, Ιταλικό Θέατρο, Ιταλικό Διήγημα και Μυθιστόρημα.

2005- σήμερα Από το Ακαδημαϊκό έτος 2005 :

Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας I, II, Ιταλικό Θέατρο, Ιταλικό Διήγημα και Μυθιστόρημα, Ιταλικό Δοκίμιο.

2004-σήμερα Διδάσκει στη Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και στη Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης ορολογία της Δημόσιας Διοίκησης στην Ιταλική Γλώσσα Ορολογία Δημόσιας Διοίκησης για επίπεδο Avanzato. Επίσης, διδάσκει στο Ινστιτούτο Επιμόρφωσης, σε προγράμματα επιμόρφωσης, σε Δικαστές ορολογία Νομικής επιστήμης, σε ανώτερα στελέχη του Υπουργείου Οικονομικών ορολογία της Οικονομικής επιστήμης, σε βουλευτές του Ελληνικού κοινοβουλίου.

2009-σήμερα Από το Ακαδημαϊκό έτος 2009 διδάσκει στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας.

VII. Διοικητικό έργο – Κοινωνική Δραστηριότητα

- 1990-1991** Συντονιστής προγραμμάτων σπουδών καθώς και υπεύθυνος οργάνωσης των εξετάσεων για τα πτυχία γλωσσομάθειας της Dante Alighieri στο εξεταστικό κέντρο των Αθηνών.
- 1992-1997** Υπεύθυνος, συντονιστής και πρόεδρος της οργανωτικής επιτροπής των εξετάσεων για τα πτυχία γλωσσομάθειας της Dante Alighieri σε Μακεδονία και Θράκη.
Μέλος του συλλόγου PALSO Βόρειας Ελλάδας
- 1999-2001** Συντονιστής του Προγράμματος του Υπουργείου Μακεδονίας Θράκης – ΜΗ.ΚΥ. Οργανώσεων – Μητρόπολης Νεαπόλεως – Σταυρουπόλεως “*Δίκτυο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υποστήριξης*” με τον τετραψήφιο τηλεφωνικό αριθμό 1037.
- 1999-2001** Συντονιστής του Προγράμματος “*Παιδιά των Φαναριών*” του Υπουργείου Μακεδονίας Θράκης – ΜΗ.ΚΥ. Οργανώσεων – Αριστοτέλειου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης.
- 2000** Μέλος σε πολλές επιτροπές του Τμήματος Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας και από το 2009 του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας.
Υπεύθυνος προγράμματος της συνεργασίας Υπουργείων Υγείας και Πρόνοιας και Μακεδονίας Θράκης με τη Θεραπευτική Κοινότητα “*Ίθάκη*” για την ανέγερση ειδικών κοιτώνων και την ψυχολογική υποστήριξη μητέρων ανήλικων παιδιών που κάνουν χρήση τοξικών ουσιών.
- 2000-σήμερα** Μέλος πολιτιστικών, εθνικό-τοπικών, κοινωνικών συλλόγων.
- 2007-2008** Μέλος της Συγκλήτου του Ε.Κ.Π.Α (2007-2008), πρυτανεύοντας του καθηγητή Χρίστου Κίττα.
- 2011, 2016,**
- 2018** Εκπρόσωπος των μελών ΔΕΠ της Φιλοσοφικής Σχολής στο Συνέδριο της ΠΟΣΔΕΠ, Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφος.
- 2008 - 2012** Μέλος Δ. Σ. Συλλόγου μελών ΔΕΠ Φιλοσοφικής Σχολής.
- 2016 - 2019** Επόπτης Φιλοσοφικής Σχολής & Βιβλιοθήκης Ε.Κ.Π.Α.

VIII. Συμμετοχή σε Ερευνητικά Προγράμματα

1. Εκπαιδευτής – Επιστημονικός σύμβουλος της εταιρείας C. G. A. E. για το πρόγραμμα ΣΩΚΡΑΤΗΣ – GRUNDTVIG 2 – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙΣ με συντονιστή σε εθνικό επίπεδο το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, υλοποιώντας το πρόγραμμα με τίτλο: *Μνήμες της Ευρώπης. Τα παιδιά της Μετανάστευσης*. Διάρκεια του προγράμματος 1/8/2004-31/7/2005.
2. Συμμετοχή ως Coordinator-Συντονιστής από ελληνικής πλευράς στο πρόγραμμα *The Ways of migration* του GRUNDTVIG 1.
Διάρκεια του προγράμματος Οκτώβριος 2003-Μάιος 2006.
Στόχοι του προγράμματος:

- α. Η παρουσίαση της πολυπολιτισμικής Ευρώπης δια μέσου των μαρτυριών των Ευρωπαίων μεταναστών κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα
  - β. Η προώθηση της ευρωπαϊκής ταυτότητας και της πολύ-πολιτισμικής προσέγγισης.
  - γ. Για μια Ευρώπη χωρίς σύνορα το πρόγραμμα συνεισφέρει στις νέες γενιές τις μαρτυρίες της οικοδόμησης της Ευρώπης από άνδρες και γυναίκες που πρόσφεραν ό,τι ήταν δυνατό.
3. Συμμετοχή στο πρόγραμμα ΕΠΕΑΕΚ για την αναμόρφωση του Προγράμματος Σπουδών του τμήματος της Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας.
  4. Συμμετοχή από το Φεβρουάριο του 2004 στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και στο Επιμορφωτικό Ινστιτούτο.
  5. Επιστημονικός Συνεργάτης στο ερευνητικό πρόγραμμα «Πρακτική Άσκηση Φοιτητών Τμήματος Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας» του Ε.Κ.Π.Α. από το 2005-2012.
  6. Επιστημονικός Υπεύθυνος στο πρόγραμμα «Πρακτική Άσκηση των Προπτυχιακών φοιτητών» του Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας.

IX. Άλλες Δραστηριότητες

1. Referee στο 1^ο Συνέδριο του “*New Directions in the Humanities*” στο άρθρο “*The meaning of Greece in the connection between Yukio Mishima and Oscar Wilde*”.
2. Συμμετοχή – Παρέμβαση στο συνέδριο με θέμα “*Εκπαίδευση Ενηλίκων για ενεργούς πολίτες στην κοινωνία της μάθησης*”. Διοργάνωση ΥΠ.Ε.Π.Θ. – Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Αθήνα 15-16 Μαΐου 2003.
 Θέμα Παρέμβασης: “*Δια βίου Μάθηση και Λογοτεχνία*” στην Ολομέλεια «*Προς μια Ευρώπη ενεργών πολιτών: Νέες ανάγκες, νέες ταυτότητες, νέα μάθηση*» την Πέμπτη 15 Μαΐου 2003.
3. Από το 2000 έως 2004 μέλος στην “*Επιτροπή για την προώθηση και το συντονισμό Εθελοντικών Δράσεων στο χώρο της πρόνοιας*” του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας. Μερικές από τις δραστηριότητες:
  - α. Πρωτόκολλο συνεργασίας – σύμβασης του «Ελληνικού συνδέσμου Σούζαν Κόμεν για την καταπολέμηση του Καρκίνου του Μαστού» με το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας.
  - β. πρόγραμμα – σύμβαση με το Κέντρο Ζωής για την υποστήριξη των ατόμων με HIV/AIDS.
  - γ. Οργανωτής ημερίδας στο Βυζαντινό Μουσείο Θεσσαλονίκης 17 Μαΐου 2003 με θέμα: «*Ανάπτυξη Δράσεων προνοιακού χαρακτήρα και συμμετοχή εθελοντικών οργανώσεων*».
4. Παρέμβαση με θέμα: “*Media – Παγκοσμιοποίηση – Πολιτισμός*” στην ημερίδα με θέμα “*Τα Μέσα στη Δημοκρατική Πολιτεία*” που διοργάνωσαν το τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Πάντειου Πανεπιστημίου, η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων και το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων. 3 Απριλίου 2003.
5. Referee στο 2^ο Συνέδριο του “*New Directions in the Humanities*” στα άρθρα:

- α. *Bridging the Two Cultures: History, Big History and Science*
  - β. *Mindset and Identity in the Globalizing Future*
  - γ. *Western, mainly Aragonese, influence upon the decreta issued by the Arpad Kings in the 13th century*
6. Κριτής εξωτερικός στο Επιστημονικό Περιοδικό *Raudem, Revista de Estudios de las Mujeres* στον 2^ο Τόμο του έτους 2014 (<http://www2.ual.es/raudem>).
  7. Παρακολούθηση διαδικτυακών σεμιναρίων Επιμόρφωσης Διδασκόντων του ΕΑΠ, συνολικά 38 ωρών, για πιστοποίηση, με δια ζώσης διαδικασία, στα αντικείμενα: «ΤΠΕ του ΕΑΠ» και «Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση».

X. Ξένες Γλώσσες

Εκτός από την Ιταλική γλώσσα γνωρίζει επίσης Αγγλικά και Ισπανικά.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΕΡΓΩΝ

A. ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^ο ΑΙΩΝΑ

Η διατριβή αυτή εξετάζοντας τις ρίζες, τα κίνητρα καθώς και τους στόχους των φιλελληνικών έργων της ιταλικής λογοτεχνίας, σε ένα χρονικό διάστημα περίπου ενός αιώνα, δεν προσπαθεί μόνο να εστιάσει στο σύνολο των παραμέτρων αλλά κυρίως στο πόσο σημαντική ήταν αυτή η λογοτεχνική παραγωγή των ιταλών λογίων. Όλοι σχεδόν οι μεγάλοι διανοητές και λογοτέχνες, όπως και άλλοι λιγότερο καταξιωμένοι, εμπνεύστηκαν, συνέθεσαν και έγραψαν για την Ελλάδα.

Στην εισαγωγή γίνεται μια πολιτική, ιστορική και πολιτιστική παρουσίαση των ρευμάτων και των εκπροσώπων τους, κυρίως στην Ιταλία, στους αιώνες 18^ο και 19^ο, όπως επίσης γίνονται και αναφορές στην Ελλάδα της προεπαναστατικής αλλά και της μετά – επαναστατικής περιόδου.

Πολιτικοί διαφορετικών αποχρώσεων και ιδεολογικών θέσεων, όπως οι Giuseppe Mazzini, Cesare Balbo, Vincenzo Gioberti, λογοτέχνες που ξεκίνησαν να γράφουν για την Ελλάδα πριν ακόμα από την επανάσταση του 1821, όπως ο Giovanni Berchet αλλά και μέχρι το τέλος του 19^{ου} αιώνα, όπως ο Giosuè Carducci, εμπνεύστηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό από το ρωμαλέο αγώνα της Ελλάδας.

Είναι σημαντικό το υλικό που βρίσκει ο ερευνητής, επειδή η ευρύτητα των στοιχείων του Ιταλικού φιλελληνισμού είναι εντυπωσιακή και το φάσμα της παραγωγής εκτείνεται σε πολλούς τομείς, από τη λογοτεχνία ως το χορό και από την πολιτική ως τη γλυπτική και τη μουσική.

Η συγγραφή με θέμα την απελευθέρωση της Ελλάδας δεν ήταν για τους Ιταλούς απλά μόδα και οίστρος αλλά πατριωτική ανάγκη. Η γαλούχηση του λαού επιτεύχθηκε με σύγχρονα παραδείγματα ηρωισμού και αυτοθυσίας, ενδεικτικά μπορεί να αναφερθεί η ηρωική μορφή του Μάρκου Μπότσαρη, που επικράτησαν, χωρίς αυτό να είναι τυχαίο, σχεδόν ακόμα και μέχρι τον Gabriele D'Annunzio, δηλαδή στα τέλη του 19^{ου} και στις αρχές του 20ού αιώνα.

Οι πνευματικοί άνθρωποι με την ευαισθησία και την ανησυχία τους ήταν οι πρωτοπόροι, οι καθοδηγητές, οι εμπνευστές, οι αφυπνιστές, αυτοί που βοήθησαν να δημιουργηθεί το Ιταλικό κράτος και που βρήκαν στην Ελλάδα τη σπίθα και τη βοήθεια για να ανάψει η φλόγα της εθνικής ιταλικής εξέγερσης.

Στην πρώτη ενότητα της μελέτης εξετάζονται τρεις λόγιοι, διαφορετικής πολιτιστικής και πολιτικής προέλευσης, που εμπνέονται όμως από γεγονότα είτε της προεπαναστατικής είτε της επαναστατικής Ελλάδας.

Ο σημαντικός διανοούμενος, ποιητής και θεωρητικός του Ιταλικού ρομαντικού κινήματος Giovanni Berchet (1783-1851) και το ποιητικό του έργο «Πρόσφυγες της Πάργας – Profughi di Parga», που το εμπνεύσθηκε από τα δραματικά γεγονότα της «παραχώρησης» της πόλης της Ηπείρου από τους Άγγλους στον Αλή Πασά.

Ο καρμπονάρος – επαναστάτης Pietro Giannone (1792-1872) για τον οποίον, στο έργο του «Ο εξόριστος – L'esule», η Ελλάδα είναι η χώρα προορισμού για όλους τους αγωνιστές των ιδανικών της ελευθερίας και της δημοκρατίας.

Ο νεοκλασικιστικής απόχρωσης καθηγητής Πανεπιστημίου Antonio Mezzanotte (1786-1852) ο οποίος στο έργο του «Ένδοξα κατορθώματα της Ελλάδας – Fasti della Grecia» περιγράφει τα τότε ένδοξα σύγχρονα κατορθώματα της Ελλάδας τοποθετώντας τα ισάξια δίπλα από ηρωικά αρχαία γεγονότα και ήρωες αλλά δίνοντας έμφαση και στο θρησκευτικό στοιχείο, δεδομένου ότι υπάρχει και ο θρησκευτικός αγώνας των χριστιανών εναντίον των απίστων.

Οι τρεις προαναφερθέντες λόγιοι όμως εμπνεόμενοι από την επαναστατημένη Ελλάδα προβάλλουν σε αυτήν το δικό τους φιλελεύθερο όραμα και ιδανικό για τη συγκρότηση του Ιταλικού κράτους.

Στη συνέχεια εξετάζεται η Δεύτερη γενιά των Ιταλών φιλελλήνων λογοτεχνών, στην οποία είναι ακόμα πιο έκδηλη η Ελληνική και Ιταλική συνεργασία για την κοινή υπόθεση και τους στόχους των δυο λαών. Στους δυο κυριότερους εκπροσώπους των ιταλικών πολιτικών τάσεων, Giuseppe Mazzini και Cesare Balbo, η Ελλάδα της επαναστατικής αλλά και της μετά-επαναστατικής περιόδου είναι σημείο αναφοράς για την παλικαριά και τους αγώνες της.

Ο Ελληνικός και Ιταλικός Αλυτρωτισμός σκιαγραφούνται έντονα, στο έργο «Ο Γάιδαρος – L'Asino» του πολιτικού και λογοτέχνη Francesco Domenico Guerrazzi (1804-1873) ο οποίος χρησιμοποιεί την «Ελλάδα» για να καταγγείλει την πολιτική των μεγάλων δυνάμεων και κυρίως εκείνη της Γαλλίας, στα ποιήματα του μεγαλύτερου ρομαντικού ποιητή της δεύτερης περιόδου του ρομαντισμού Aleardo Aleardi (1812-1878) αλλά και στο δεύτερο σημαντικότερο ιστορικό μυθιστόρημα τού αιώνα «Οι εξομολογήσεις ενός Ιταλού – Le confessioni di un Italiano» του Ippolito Nievo (1831-1861), στο οποίο η Ελλάδα και οι ήρωές της παρουσιάζονται με μοναδικό και θαυμαστό τρόπο.

Η Ελλάδα όμως δοξάζεται και από τον Giuseppe Regaldi (1809-1883) στο σημαντικό ποίημα «Η βασιλική οπλοθήκη του Τορίνο – L'Armeria reale di Torino» στο οποίο ο κοινός στόχος, από τη μια μεριά να είναι η Κωνσταντινούπολη πρωτεύουσα του Ελληνικού κράτους και από την άλλη η Ρώμη του Ιταλικού, καταδεικνύει τον μεγαλοϊδεατισμό αλλά και την αλληλεγγύη των δυο λαών.

Σε αυτόν το σημαντικό στόχο με μοναδική δεξιοτεχνία καλεί τη Μούσα ο Νομπελίστας ποιητής Giosuè Carducci (1835-1907) ο οποίος κλείνοντας τον 19^ο αιώνα, αποδεικνύει τη μεγάλη χρονική ευρύτητα της επίδρασης της Ελληνικής Παλιγγενεσίας στην Ιταλική Λογοτεχνία.

Το τελευταίο μέρος της έρευνας με την αναφορά σε ήσσονες ποιητές και συγγραφείς αναδεικνύει emphatically το βάθος της επίδρασης των Ελληνικών σύγχρονων ιστορικών γεγονότων στη σκέψη και στην έμπνευση ακόμα και στους μικρότερους σε σημασία Ιταλούς λόγιους.

Η μελέτη κλείνει με τα συμπεράσματα της παρουσίας της Ελληνικής Παλιγγενεσίας στη Λογοτεχνία της Ιταλίας κατά το 19^ο αιώνα. Πώς ήρωες όπως ο Μπότσαρης και ο Ρήγας Φεραίος αλλά και πόλεις όπως το Μεσολόγγι, το Σούλι και η Πάργα σημάδεψαν την Ιταλική φιλελληνική λογοτεχνία.

Αιτιολογείται η διαφορετικότητα του Ιταλικού φιλελληνισμού. Αν και αναπτύσσεται δειλά – δειλά στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, όταν στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες υποχωρεί, αυτός γιγαντώνεται. Στην Ιταλία ο εθνικο-απελευθερωτικός αγώνας των Ελλήνων είχε σημαντικό αντίκτυπο εξαιτίας της πολιτικής κατάστασης στην οποία βρισκόταν η χώρα. Γιατί αν στην Ελλάδα ο τύραννος ήταν Τούρκος στην Ιταλία ήταν Αυστριακός.

Η εικόνα και η θέση που κατείχε η Ελλάδα στην ιδεολογία και στην πολιτική των δυνάμεων που αγωνίσθηκαν και πραγματοποίησαν την Ιταλική Παλιγγενεσία, οι προσπάθειές τους να συνεργαστούν ή να χρησιμοποιήσουν τον Ελληνικό παράγοντα για τα οράματά τους και την ολοκλήρωση της Ιταλικής ενοποίησης, είχαν αντίκτυπο και στην Ιταλική Λογοτεχνία. Η Ελλάδα και η Ιταλία στο 19^ο αιώνα παρουσιάζουν μια ιδιαιτερότητα και ιδιομορφία ξεχωριστή. Καταγράφουν μια παράλληλη ιστορική πορεία. Η πορεία στην Ιταλία περιγράφεται με τον όρο Risorgimento και στην Ελλάδα μετά από τη συγκρότηση του μικρού Ελληνικού Βασιλείου ταυτίστηκε στο μεγαλύτερο μέρος του 19^{ου} αιώνα με τη Μεγάλη Ιδέα.

Στη μελέτη παρουσιάζονται στοιχεία, έργα και λόγιοι που επέδρασαν και επηρέασαν όλες εκείνες τις μεταβολές στις ιδέες και στην πολιτική και που οδήγησαν στη συγκρότηση των δυο εθνικών κρατών.

Η πορεία και τα ρεύματα, ιστορικά και πολιτικά, ήταν το πλαίσιο. Τα φιλολογικά και λογοτεχνικά έργα που βρέθηκαν στο επίκεντρο αποδεικνύουν την ύπαρξη ενός φιλελληνικού ρεύματος με ιδιαίτερα και ξεχωριστά χαρακτηριστικά, συγκρινόμενο με τα άλλα ευρωπαϊκά φιλελληνικά ρεύματα. Όλα τα έργα αυτά αποτελούν μια άλλη όψη στην ουσιαστική σημασία του πλαισίου της Ελληνο-Ιταλικής συνεργασίας και των κινημάτων της εποχής, χωρίς τα οποία δε θα μπορούσαμε να εξηγήσουμε ρεαλιστικά όλα εκείνα τα γεγονότα που έλαβαν χώρα. Ίσως είναι το πραγματικό «κλειδί» ερμηνείας των Έλληνο-Ιταλικών ρευμάτων και συμβάντων του 19^{ου} αιώνα αλλά ίσως ακόμα και του 20ού αιώνα. Δυο έθνη με τις ελπίδες τους, τις απογοητεύσεις τους, τις ταπεινώσεις τους, τις επιτυχίες τους. Δυο χώρες, «αδελφές στην παράδοση, στον πολιτισμό, στη δόξα και στις συμφορές...», οι οποίες ανεξάρτητα από πολιτικές και διπλωματικές σκοπιμότητες παραμένουν η μια για την άλλη «αδελφή γη, τις οποίες χαροποιεί το ίδιο χαμόγελο του ήλιου... και που μοιράζονται στην ιστορία τη δόξα του πολιτισμού».

Αυτή η «διαδρομή» ιδανικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών από την Ελληνική χερσόνησο προς την Ιταλική και η επιστροφή αυτών ξανά στην Ελληνική είναι συμπερασματικά η απόδειξη της σημαντικής αυτής αμφίδρομης πολιτιστικής παράδοσης σε όλη τη διάρκεια του 19^ο αιώνα.

B. ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

1. ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ, Ο GIOVANNI BERCHET ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ

Λογοτεχνικό περιοδικό “ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ”, ΜΕ΄ Τόμος, Αθήνα 2003, σσ. 287-298.

Την 15η Απριλίου του 1819 οι κάτοικοι της Πάργας στην Ήπειρο εξαναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την πόλη τους που πωλήθηκε από τους Βρετανούς στους Τούρκους και πήραν το δρόμο της εξορίας.

Σ’ αυτή τη δημοσίευση παρουσιάζονται τα γεγονότα της Πάργας του 1819 και η επίδρασή τους στην ποιητική σύνθεση του Giovanni Berchet και του Ανδρέα Κάλβου, καθώς και η ιστορική ανασκόπηση – αναφορά του ζητήματος από τον Ugo Foscolo. Αυτή η «τριάδα» των μεγάλων λογίων της εποχής εμπνεύστηκε, έγραψε και παρουσίασε με μοναδικό τρόπο τα γεγονότα της Πάργας. Η κοινή πολιτική αφετηρία και πορεία των Κάλβου και Berchet, δεδομένου ότι και οι δυο ήταν Καρμπονάροι και αγωνιστές συνηθισμένοι να καταγγέλλουν πάσης φύσεως δυνάστες, μας οδηγούν στο συμπέρασμα των κοινών στοιχείων που υπάρχουν στις ποιητικές τους δημιουργίες.

Αφού αναλύονται και συγκρίνονται τα δυο έργα, το «Profughi di Parga – Πρόσφυγες της Πάργας» που αποτέλεσε για το Ιταλικό ρομαντικό κίνημα σημαντικό σημείο αναφοράς και η Ωδή του Κάλβου «Εις Παργινούς», ελέγχεται αν ο Κάλβος είχε αναγνώσει το προγενέστερο χρονικά έργο του Berchet και πώς επέδρασε στο έργο του «Εις Παργινούς», καθώς και ποιες είναι οι ομοιότητες των δυο ποιητικών συνθέσεων.

2. ΤΑ «ΟΛΥΜΠΙΑ» ΔΡΩΜΕΝΑ ΚΑΙ ΤΑ ΙΔΑΝΙΚΑ

Στα πρακτικά του Διεθνές Συνεδρίου με θέμα: “*Η επίδραση του Ολυμπιακού πνεύματος στην ανθρώπινη πρόοδο*” που οργάνωσε το Ινστιτούτο Διεθνούς ΣΥνεργασίας Ελλήνων Επιστημόνων. Θεσσαλονίκη 5, 6, 7 Δεκεμβρίου 2003, σσ. 341-347.

Οι Ολυμπιακοί αγώνες, σε μια εποχή που δε διεξάγονταν, εμπνέουν τον Πιέτρο ΜΕΤΑΣΤΑΖΙΟ (1698-1782), τον κορυφαίο ποιητή του πολιτιστικού κινήματος της «Αρκαδίας», για να παρουσιάσει, στήνοντας ένα υπέροχο αρχαίο Ελληνικό

σκηνικό, τη φιλία, την αγάπη, το καθήκον καθώς και τη σύγκρουση συναισθημάτων και ιδανικών.

«Τα Ολύμπια» και ο αρχαίος Ελληνικός κόσμος μεταφέρονται ως πλαίσιο στον 18ο αιώνα επιδρώντας στην κορυφαία ποιητική δημιουργία του Μεταστάζιο.

Η πλοκή εξυφάνεται με μια μακρά σειρά από περιπέτειες, εμπόδια και δυσκολίες μέχρι το αίσιο τέλος. Στο έργο υπάρχουν τρεις φλογεροί έρωτες και δυο φιλίες που οδηγούν σε σύγκρουση αισθημάτων, θέμα που είναι από τα πιο αγαπητά της κλασικής δραματουργίας.

«Τα Ολύμπια» παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά στην αυτοκρατορική αυλή της Βιέννης την 28η Αυγούστου 1733, με μουσική του Αντ. Καλντάρα. Το έργο του Μεταστάζιο μελοποίησαν στη συνέχεια πολλοί μουσικοί, μεταξύ των οποίων οι Βιβάλντι, Περγκολέζι, Παϊζιέλλο, Τσιμαρόζα. Είναι σημαντικό επίσης ότι «Τα Ολύμπια» γνώρισαν τεράστια εκδοτική επιτυχία, όπως και ότι υπήρξαν πάνω από τριάντα μουσικές προσεγγίσεις του έργου αυτού.

Οι αξίες του Ολυμπισμού, του Ανθρωπισμού και των ιδεωδών που είχαν εμπνεύσει τον Μεταστάζιο έδωσαν αφορμή κι ερέθισμα στον Ρήγα Φεραίο για να τις επαναφέρει στην Ελλάδα με στόχο την τόνωση του λαϊκού αισθήματος και την πολιτιστική ταυτότητα. Οι αμφίδρομες επιδράσεις και σχέσεις του Ελληνικού και Ιταλικού πολιτισμού επιβεβαιώνονται και από το σημαντικότερο ίσως έργο του Μεταστάζιο, «Τα Ολύμπια», στο οποίο η Ελλάδα και τα ιδανικά της, το μεγαλείο της κληρονομιάς του Ολυμπισμού, το ηθικό χρέος, η δικαιοσύνη, είναι οι αξίες που ενέπνευσαν τον Ρήγα να μεταφράσει «Τα Ολύμπια» στο πλαίσιο της ηθικής και διδακτικής, με πολιτικές διαστάσεις.

3. Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ. ΑΠΗΧΗΣΗ ΣΤΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ της Κυριακής», 17 Μαρτίου 2002, σσ. 28-31.

Η ελληνική επανάσταση είχε μεγάλη απήχηση στους Ιταλούς διανοούμενους της εποχής. Από τον Λεοπάρντι και τον Φώσκολο, ως τον Μπερκέτ και τον Τομαζέο, τον Καρντούτσι και τον Νιέβο, η παρουσία των ιδανικών του απελευθερωτικού αγώνα ήταν έντονη. Σημαντική ήταν επίσης και η συμβολή των περιοδικών της εποχής, όπως η *Ανθολογία* που εκδιδόταν στη Φλωρεντία (1821-1832). Αναφέρεται επίσης και ο σημαντικός ρόλος που έπαιξαν οι Έλληνες του Λιβόρνο και της Πίζας.

4. **ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ**

Εφημερίδα «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ της Κυριακής», 6 Ιουνίου 2004.
Αφιέρωμα: «Η Ευρώπη αλλάζει, η Ευρώπη ψηφίζει».

Η κοινωνική και οικονομική ανισότητα των ανθρώπων όχι πλέον μεταξύ χωρών αλλά και στο εσωτερικό αυτών θα πρέπει να οδηγήσει στην οικοδόμηση μιας Ευρώπης με κέντρο τον άνθρωπο και όχι τις χρηματιστηριακές «ροές», που παράγουν ατομισμό, εφήμερη ανάπτυξη και πλουτισμό. Η Ευρωπαϊκή ανάπτυξη με κοινωνική συνοχή, ισότητα και ελευθερία δείχνει τη λύση στα προβλήματα και στα αδιέξοδα του 20ού αιώνα.

5. **ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ – MEDIA**

Στο ηλεκτρονικό περιοδικό *Διαπολιτισμός*, στη διεύθυνση www.diaopolitismos.gr, πρακτικά του Συνεδρίου με θέμα “*Τα Μέσα στη Δημοκρατική Πολιτεία*”, που διοργάνωσαν το τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Πάντειου Πανεπιστημίου, η Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων και το Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Αθήνα, 3 Απριλίου 2003, σσ. 1-6.

Στη δημοσίευση αναφέρεται ο ρόλος των διανοουμένων, των δημοσιογράφων και των Μ.Μ.Ε. σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Με αφετηρία και αναφορά τις Ιταλικές εφημερίδες καθώς και την έρευνα που διεξήχθη στην Ιταλία όπως και τη συγγραφή άρθρων από διανοούμενους πιστοποιείται ο ρόλος της λογοτεχνίας και της ανθρωπιστικής της διάστασης. Η ύπαρξη και ο ρόλος της λογοτεχνικής ιστορίας, η παγκοσμιοποίηση, η δράση των Μ.Μ.Ε. καθώς και οι αναγκαίες πολιτισμικές καινοτομίες είναι ζητήματα της ανασύνθεσης της πολιτιστικής ανασυγκρότησης.

6. **GRAMMATICA ITALIANA VOLUME 1°**

Edizioni CLI Dante Alighieri, Αθήνα 1994, σσ. 1-82.

Τη γραμματική αυτή -ήδη γνωστή στους Έλληνες από την Ιταλική της έκδοση που κυκλοφορεί με επιτυχία τα τελευταία χρόνια και στην Ελλάδα- αποφάσισα να την εκδώσω στην Ελληνική γλώσσα, σε συνεργασία με την κ. Φλώρα Κονταράτου, μόνο στο θεωρητικό της μέρος, για να βοηθηθούν οι Έλληνες σπουδαστές της Ιταλικής γλώσσας.

7. **GRAMMATICA ITALIANA VOLUME 2°**

Edizioni CLI Dante Alighieri, Αθήνα 1995, σσ. 1-107.

Μετά την επιτυχία που είχε η έκδοση της απόδοσης στα Ελληνικά του πρώτου τόμου εκδόθηκε και ο δεύτερος τόμος αυτής της γραμματικής στα Ελληνικά. Τα επίπεδα που καλύπτονται με την έκδοση και των δυο τόμων είναι από εκείνο των αρχαρίων μέχρι του Avanzato.

8. **ESERCIZI DI SCELTA MULTIPLA PER I LIVELLI SOGLIA, MEDIO, AVANZATO**

Edizioni CLI Dante Alighieri, Αθήνα 1996, σσ.1-81.

Αυτή η συλλογή των γραμματικών ασκήσεων πολλαπλής επιλογής απευθύνεται σε νέους, αλλά και σε ενήλικες, που σπουδάζουν την Ιταλική γλώσσα και θέλουν να ελέγξουν τις γραμματικές τους γνώσεις.

Το πρώτο μέρος απευθύνεται σε σπουδαστές με γνώσεις επιπέδου Medio και το δεύτερο σε εκείνους του επιπέδου Avanzato.

Οι ασκήσεις καλύπτουν όλα τα γραμματικά φαινόμενα, με ιδιαίτερη προσοχή στις γραμματικές δυσκολίες που στατιστικά έχουν αποδειχθεί ότι συναντούν οι Έλληνες σπουδαστές της Ιταλικής γλώσσας.

9. **ΛΕΞΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΌΡΩΝ**

Edizioni CLI Dante Alighieri, Αθήνα 1997, σσ. 1-206.

Ασχολούμενοι οι συντάκτες με τη διδασκαλία της Ιταλικής γλώσσας και με την προετοιμασία υποψηφίων φοιτητών για τα Ιταλικά Πανεπιστήμια, διαπίστωσαν την ανάγκη έκδοσης ενός εύχρηστου λεξικού που θα περιείχε ειδικούς όρους με την απόδοσή τους στην ελληνική γλώσσα, για να βοηθηθούν οι υποψήφιοι στις εισαγωγικές εξετάσεις αλλά και κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών των σπουδών τους. Έτσι εμπλουτίστηκαν οι πρώτες εκδόσεις των 1969, 1970 και 1973 της κυρίας Φλώρας Κονταράτου με περισσότερα λήμματα κυρίως των Θετικών Επιστημών, τα οποία ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να βρει στα συνήθη λεξικά.

10. GIUSEPPE REGALDI E IL RISORGIMENTO GRECO

Ιταλικό επιστημονικό περιοδικό *Linguistica e Letteratura*, XXIX, 1-2 2004, Istituti Editoriali e Poligrafici Internazionali, Pisa · Roma, σσ. 155-169.

Η δημοσίευση εστιάζει στη σύνδεση και στην επαφή της Ιταλίας με την Ελλάδα τόσο στην προηγούμενη όσο και στην επόμενη δεκαετία από τη συγκρότηση του Ιταλικού κράτους (1861). Η Ελλάδα κατέχει μια σημαντική θέση στην ιδεολογία και στην πολιτική του Ιταλικού Risorgimento όπως και η Ιταλία αποτελούσε ίσως το σημαντικότερο πόλο διάδοσης νέων ιδεών για τους Έλληνες.

Και ο ρόλος της Λογοτεχνίας; Η αμφίδρομη και συνεχής επικοινωνία Ελλάδας και Ιταλίας ενέπνευσε πολλούς και σημαντικούς Ιταλούς και Έλληνες λογοτέχνες. Ένας από αυτούς ήταν ο Giuseppe Regaldi (1809-1883), εξόριστος για 4 χρόνια στην Ελλάδα (1849-1853), που βρήκε σπίθα έμπνευσης και πεδίο άντλησης θεμάτων για τις δυο μεγάλες του αγάπες: «... Ιταλία και Ελλάδα, οι δυο επιβλητικές αγάπες μου ποτέ δεν έπαψαν να είναι τα πιστά άστρα που μου φώτισαν τη νόηση, και περισσότερο αισθητά όταν επιχειρήσα να εξυμνήσω με τους στίχους την “Armeria Reale di Torino – Βασιλική Οπλοθήκη του Τορίνο”».

11. ΠΟΛΙΤΙΚΗ – ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ – ΠΟΛΕΜΟΣ

Δοκίμιο του Marco Revelli, εισαγωγή, μετάφραση και επιμέλεια Ιωάννη Δημ. Τσόλκα, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2005, εισαγωγή, σσ. 9-18.

Ο παγκόσμιος χώρος σήμερα κυριαρχείται από την τρομοκρατία, την ωμότητα, την ανασφάλεια, ενώ η γενικευμένη βία και οι συνέπειές της διαδίδονται ανεξέλεγκτα στον κόσμο. Η σκέψη του Ιταλού στοχαστή και καθηγητή κοινωνικών και πολιτικών επιστημών στην Università Orientale του Τορίνου Marco Revelli, δικαιώνεται στο κείμενο αυτό, λίγα χρόνια μετά από την πτώση των δίδυμων πύργων της Νέας Υόρκης, όπου καταγράφονται η αγωνία, η ανασφάλεια, οι προβληματισμοί αλλά και οι προτάσεις του για τη «μη βία» ως πολιτική απάντηση στα προβλήματα.

Στην εισαγωγή αναλύεται η συνέχεια της παράδοσης του Δοκιμίου στην Ιταλία από την Αναγέννηση μέχρι τον δάσκαλο N. Bobbio και το μαθητή M. Revelli.

12. ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ. ΑΠΟ ΤΟΝ 16^ο ΑΙΩΝΑ ΕΩΣ ΤΟΝ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου, Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2005, σσ. 59-76.

Αναλύονται τα κοινά που έχουν ο Αθλητισμός και η Λογοτεχνία στις «αθλητικές διαδρομές τεσσάρων αιώνων», διότι η εικόνα του αθλητή αποτελεί την ιδανική μεταφορά της πραγματικότητας και της ζωής. Αναμετρώνται μαζί στο στίβο της δημιουργίας και του συναγωνισμού, με θαυμαστά αποτελέσματα και επιδόσεις. Η λογοτεχνία αναγνωρίζει τη σημασία του αθλητισμού, την επίδρασή του τόσο στη σωματική όσο και στην ψυχική υγεία και τον εξυμνεί ως αναγκαίο παράγοντα για τη σφυρηλάτηση ψυχικού σφρίγγους, θάρρους και ενθουσιασμού στον άνθρωπο.

Οι Ιταλοί Λογοτέχνες περιγράφουν ανάλογα με το ρεύμα και τα ιδανικά της εποχής τους τον αθλητισμό αλλά και με αφορμή αυτόν προχωρούν στην κοινωνική και πολιτική κριτική της κρατούσας κατάστασης.

13. MEMOIRES D'EUROPE

Rapport de Partenaire Grecque Grundtvig I. Δημοσίευση στο www.memoiresdeurope.org. Συμπεράσματα, σσ. 1-15.

Περιγράφονται και αναλύονται, για πρώτη φορά, τα μεταπολεμικά μεταναστευτικά ρεύματα από τη Νότια Ευρώπη προς το Βέλγιο και τις Κάτω Χώρες. Στη μελέτη παρουσιάζονται οι κοινωνικές καταστάσεις της εποχής, πως λαμβάνονταν οι αποφάσεις για τη μετανάστευση, η περιγραφή του ταξιδιού, η πρώτη εγκατάσταση, η μετέπειτα κατάσταση των μεταναστών της δεύτερης γενιάς, καθώς και η παλιννόστηση εκείνων που επέστρεψαν. Σημαντικός αριθμός μεταναστών αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας και ανάλυσης για πάνω από δύο χρόνια.

14. TEACHING LITERATURE IN THE GLOBALIZATION AGE

Πρακτικά του 1^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου *New Directions in the Humanities*. Δημοσιεύεται στο <http://HumanitiesJournal.Publisher-Site.com> στη σειρά UniversityPress.com. Οκτώβριος 2005, σσ. 951-960.

Αυτή η δημοσίευση προσπαθεί να συνθέσει τον προβληματισμό της αναζήτησης των νέων προοπτικών της Λογοτεχνίας στην κατάργηση «συνόρων» και στην προώθηση της γνώσης του «άλλου», να σπάσει τα εσωτερικά όρια που ορθώνονται από άγνοια και φόβο για το «διαφορετικό».

Η Ιστορία της Λογοτεχνίας αποτελεί μέσο θεωρίας και γνώσης του διαφορετικού και με αυτόν το στόχο αναλύονται οι τρόποι προσέγγισης και διδακτικής της λογοτεχνίας, χωρίς αυτή να αποτελεί υποκατάστατο της Κοινωνιολογίας ή της Πολιτικής.

15. Ο «ΙΤΑΛΟΣ» ΜΟΛΙΕΡΟΣ

Επιστημονικό περιοδικό *Δια-κείμενα*, Ετήσια έκδοση του Εργαστηρίου Συγκριτικής Γραμματολογίας του Α.Π.Θ. Τεύχος 7, Θεσσαλονίκη 2005, σσ. 285-302

Η σύνδεση και επαφή των λογοτεχνικών και θεατρικών υπόγειων ρευμάτων της Ιταλίας και της υπόλοιπης Ευρώπης, ο κόσμος της *Commedia dell'Arte*, ο Μολιέρος, ο Γκολντόνι και η «ανοιχτή» γραμμή επικοινωνίας των θεατρικών κόσμων Ιταλίας και Γαλλίας αποτελούν, σε αυτή τη δημοσίευση, ζητήματα μελέτης. Εξετάζονται οι επιδράσεις της *Commedia dell'Arte* στην τεχνική του Μολιέρου, που βασισμένη στην αντίθεση του ανόητου και του λογικού, του ευτράπελου και του δραματικού, στην παράλληλη δράση των διαφόρων χαρακτήρων, στηρίζεται στο ίδιο παιχνίδι του κόσμου της *Commedia dell'Arte*, κάνοντας ενδεικτική αναφορά στον ανόητο και στον έξυπνο υπηρέτη, όπως επίσης και σε εκείνο των *Giullari* του Μεσαίωνα. Αξιόλογες όμως είναι και οι επιρροές του Μολιέρου στο Ιταλικό θέατρο και κυρίως στον Κάρλο Γκολντόνι, που ως «Ιταλός» Μολιέρος προσπαθεί να επαναφέρει το Ιταλικό θέατρο στην ερμηνεία βάσει κειμένου και όχι μόνο «αυτοσχεδιασμού» καθώς και να απεικονίσει «ρεαλιστικά» την κοινωνία.

16. Η «ΕΞΟΥΣΙΑ» ΚΑΙ Ο PIER PAOLO PASOLINI

Πρακτικά Ημερίδας, Τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα, 13 Δεκεμβρίου 2005, σσ. 21-28

Τι σημαίνει εξουσία σύμφωνα με τη σκέψη του Παζολίνι; Ποια τα χαρακτηριστικά της; Η «πολιτική» ως κατάχρηση εξουσίας, καταπίεση, καταναγκασμός, ισχύς. Τα

νέα κοινωνικά χαρακτηριστικά και γιατί απετέλεσαν τον κύριο και δύσκολο στόχο του Παζολίνι. Η πρόταση του Παζολίνι είναι η αίρεση, αφού άλλωστε ο ίδιος είναι ο αιρετικός της εποχής του και αμφισβητεί όλες τις μορφές εξουσίας. Εξετάζονται μέσα από τα έργα του Παζολίνι, και κυρίως από το «Χοιροστάσιο», η απανθρωπιά και η στυγερότητα κάθε μορφής εξουσίας όπως και η επιλογή της σιωπής ως διαμαρτυρία, αφού αποτελεί αληθινή επανάσταση και άρνηση, καθιστώντας ανίσχυρους τους ισχυρούς αφού δεν ξέρουν πώς να αντιδράσουν.

17. ΓΙΑ ΤΟΝ CESARE PAVESE (1908-1950) ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΟΥ

Ηλεκτρονικό περιοδικό *Διαπολιτισμός*, στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.diaropolitismos.gr, Μάρτιος 2006. Ομιλία-εισήγηση στην παρουσίαση του βιβλίου του Cesare Pavese *Τα ποιήματα*, σε μετάφραση και επιμέλεια του Γιάννη Η. Παππά, σσ. 1-6.

Αναλύεται η σκέψη και η φιλοσοφία του Παβέζε, το παράλογο σαν θεμέλιος λίθος της αντίληψης για τη ζωή, οι «μύθοι» σαν συνθετική έκφραση της μοίρας του ανθρώπου, το δράμα του πολιτισμού του μεσοπολέμου, που είχε ως αποτέλεσμα τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και τη βεβήλωση του κόσμου. Πώς θα έρθει η μελλοντική λύτρωση του ανθρώπου σύμφωνα με τον Παβέζε; Μέσα από την οικοδόμηση νέων και πιο αυθεντικών κοινωνικών και ανθρώπινων σχέσεων και όχι από εκείνες που κτίζουν «το ζην σαν στενοχώρια, μοναξιά και κενό, τη βία και το κακό των ανθρώπων, που είναι κλεισμένοι στην απύθμενη δίνη του αίματός τους και της μοίρας τους».

18. Ο ΣΥΝΕΠΗΣ “ΑΓΝΩΣΤΟΣ” ΦΙΛΕΛΛΗΝΑΣ ΚΑΙ “ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΤΗΣ” ANGELO BROFFERIO (1802-1866)

Πολιτιστικό περιοδικό *Τα Αιτωλικά* έκδοση της ΑΙ. ΠΟ. Ε., Τεύχος 7, Αθήνα, Ιούλιος-Δεκέμβριος 2006, σσ. 130-142

Ο σημαντικός πολιτικός και λόγιος Angelo Brofferio υπήρξε, σε όλη του τη ζωή, ένας από τους πλέον συνεπείς φιλέλληνες. Από τα αρχεία στο Τορίνο προέκυψε ότι το βιβλίο του Brofferio *Ελληνικές Σκηνές – Scene Elleniche* κυκλοφορούσε στους δρόμους του Τορίνο με τη μορφή φειγβολάν, λόγω της αυστριακής λογοκρισίας, για να εμψυχώσει τους ΠιEMONΤΕΖΟΥΣ και να δείξει πρότυπα ηρώων, που ήταν οι Έλληνες επαναστάτες του 1821. Στη δημοσίευση αυτή παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα η ωδή «*La caduta di Missolongi – Ωδή στην Πτώση του*

Μεσολογγίου», που συνέθεσε ο Brofferio στις 17 Μαΐου 1826 όταν πληροφορήθηκε την πτώση της Ιερής Πόλης του Μεσολογγίου. Η ηρωική αντίσταση και η έξοδος του Μεσολογγίου τροφοδοτούν την ποίηση με τα γνωρίσματα της γενναιότητας και της αυτοθυσίας, χαρακτηριστικά που υπήρξαν αξιόλογα στο έργο του Brofferio σχεδόν για 40 ολόκληρα χρόνια.

19. SAGGISTICA ITALIANA

Βιβλίο – σύγγραμμα για το μάθημα του Ε΄ εξαμήνου του τμήματος Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας «Ιταλικό Δοκίμιο», Τυπ. Ε.Κ.Π.Α., Σεπτέμβριος 2006, σσ. 1-269

Στο βιβλίο αυτό γίνεται μια ανθολόγηση Ιταλικών Δοκιμίων των σημαντικότερων ρευμάτων σκέψης του Δυτικού Πολιτισμού, από την Αναγέννηση μέχρι την εποχή της Παγκοσμιοποίησης του 21ου αιώνα. Το βιβλίο αναδεικνύει τη συνέχεια της Ιταλικής παράδοσης και σκέψης από την Trattatistica της Ιταλικής Αναγέννησης μέχρι την πλέον πρόσφατη Δοκιμιογραφία. Στην εισαγωγή γίνεται ιστορική και πολιτιστική ανάλυση της Δοκιμιογραφίας για να την κατανοήσουν οι φοιτητές, τύποι δοκιμιογραφίας και τρόποι ανάλυσης των ειδών αυτών. Επίσης καταγράφονται τα σημαντικότερα ρεύματα της λογοτεχνικής κριτικής και ποιες είναι οι διαφορετικές οπτικές προσέγγισής τους. Τέλος στο κλείσιμο του βιβλίου υπάρχουν σχεδόν σε σχηματική μορφή τα είδη του Δοκιμίου, τα χαρακτηριστικά τους και πως ένας μελετητής – σπουδαστής θα μπορέσει να τα αξιολογήσει, καταλαβαίνοντας ακόμα και τα πλέον «σκοτεινά» σημεία ενός Δοκιμίου και τους λόγους που ο δοκιμιογράφος δεν τα εμφανίζει.

20. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΚΗ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ

Πολιτιστικό περιοδικό *Τα Αιτωλικά* έκδοση της ΑΙ. ΠΟ. Ε. Τεύχος 8, Αθήνα, Ιανουάριος-Ιούνιος 2007, σσ. 210-219.

Σε αυτήν τη δημοσίευση περιγράφονται τα ιστορικά και λογοτεχνικά κοινά χαρακτηριστικά των δύο αδελφών χωρών για τη συγκρότηση του κράτους-έθνους: ο συμβολισμός, ο «μύθος», το κριτήριο επιλογής θεμάτων της Ιταλικής

φιλελληνικής λογοτεχνίας, οι μεγάλες αξίες της αρχαίας Ελλάδας και Ρώμης, ο ρόλος των Ιταλών λόγιων και διανοουμένων στην προσπάθεια εξεύρεσης προτύπων σαν τον Μάρκο Μπότσαρη, το Ρήγα Φεραίο Βελεστινλή, το Σούλι, το Μεσολόγγι, που αποτελούν «πρωταγωνιστικές» μορφές και τόποι μαρτυρίου.

21. Η ΜΑΚΙΑΒΕΛΙΚΗ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΚΑΙ Ο “ΜΑΝΔΡΑΓΟΡΑΣ”

Περιοδικό *Οδός Πανός*, Τεύχος 138, Αθήνα, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2007, σσ. 116-129.

Ο Μακιαβέλι είναι γνωστός κυρίως από το έργο του «Ο Ηγεμόνας». Η ποιητική του όμως είναι εμφανής και στο αριστούργημα του Αναγεννησιακού θεάτρου «Ο Μανδραγόρας». Η εργασία καταδεικνύει στο «Μανδραγόρα» τη μακιαβελική «αρετή-virtù», εκείνη την ξεχωριστή ιδιότητα εξέτασης της πραγματικότητας, μέσω της θέλησης και της ευφυΐας. Η «αρετή» στοιχειοθετεί στην ουσιαστική και αποτελεσματική καθοδήγηση των πραγμάτων με έκβαση εκείνη που θέλει ο παράσιτος-Μακιαβέλι. Στο «Μανδραγόρα» εμπεριέχεται και ενσαρκώνεται, μέσω των προσώπων, όλη η φιλοσοφία και η σκέψη του Φλωρεντινού Γραμματέα. Το παιχνίδι της εξαπάτησης και της υποκρισίας είναι εμφανέστατο. Στο μοτίβο της υπόθεσης ο Μακιαβέλι στόχευε σε μια πειστική αλληλουχία περιστατικών, εμποδίων και αποφασιστικών πνευματικών ελιγμών, με αποτέλεσμα στο θεατρικό έργο να συνθέτει με τρόπο αριστοτεχνικό τα στοιχεία της ποιητικής του.

22. ΈΝΑΣ ΙΠΠΟΤΗΣ 400 ΕΤΩΝ ΚΑΙ 15 ΙΤΑΛΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ

Πρακτικά Ημερίδας, Τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α., Ediciones del Orto, Madrid 2007, σσ. 63-72.

Με τη συμπλήρωση 400 ετών από την πρώτη έκδοση του βιβλίου «L’Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha – Ο ευφυής Χιντάλγκο Δον Κιχώτης από τη Μάντσια» του Miguel de Cervantes Saavedra (1547-1616) δόθηκε η ευκαιρία να εξεταστεί η επίδραση και ο προβληματισμός που άσκησε αυτό το βιβλίο στην Ιταλική λογοτεχνία και να δούμε πώς παρουσίασαν μεγάλοι Ιταλοί λογοτέχνες τον ήρωα *Δον Κιχώτη*. Πόσο σημαντική επιρροή άσκησε ο «Μαινόμενος Ορλάνδος – Orlando Furioso» του Λουδοβίκου Αριόστο (1474-1533) στο *Δον Κιχώτη* του Θερβάντες αλλά και πόσο σπουδαία είναι η εικόνα του *Δον Κιχώτη* στα ιταλικά γράμματα; Επιλέχθηκαν ενδεικτικά 15 σημαντικοί Ιταλοί λογοτέχνες όλων των

αιώνων που ασχολούνται, εξετάζουν, αναλύουν αλλά και προβληματίζονται για τη φιγούρα του *Δον Κιχώτη*.

23. RACCONTO E ROMANZO

Βιβλίο – σύγγραμμα για το μάθημα *Ιταλικό Διήγημα και μυθιστόρημα*, εκδόσεις Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα 2009, σσ. 1-246.

Στο βιβλίο αυτό γίνεται Ανθολόγηση Ιταλικών Διηγημάτων και αποσπασμάτων Μυθιστορημάτων σημαντικών ιταλών συγγραφέων των αιώνων 19ου και 20ού. Στην εισαγωγή παρουσιάζονται οι διαφορές μεταξύ Racconto και Novella, η καινοτόμος ανανεωτική μορφή αφήγησης που έφερε το διήγημα στη λογοτεχνία του 20ού αιώνα, όπως η εξέταση και η πληθώρα των κοινωνικών θεμάτων που προβάλλει το διήγημα, χρησιμοποιώντας παραδείγματα. Στη συνέχεια εξετάζονται το διήγημα και οι τεχνικές που ακολουθούνται από τους διηγηματογράφους στον 19ο αιώνα – ενδεικτικά αναφέρεται ότι *fabula* και *intreccio* συνήθως συμπίπτουν – και στον 20ό αιώνα, όπου θεματικά προβάλλεται το παράξενο, το μυστηριώδες, το παράλογο, το χαοτικό, το λαβυρινθώδες της ζωής και η αναζήτηση της σημασίας της. Γίνεται αναλυτική θεματική προσέγγιση του τόπου, με την αντίθεση πόλης και εξοχής – θεμελιώδες χαρακτηριστικό στην ιταλική λογοτεχνία αφού εκφράζονται δυο διαφορετικοί κόσμοι -, και των κοινωνικών συμπεριφορών, τάξεων και θεσμών με την τάση της ιταλικής διηγηματογραφίας να «παγκοσμιοποιεί» τα προβλήματα της ανθρώπινης ζωής. Σε αυτή τη θεματική παρουσιάζονται η μικροαστική ατμόσφαιρα, οι ταπεινοί, αντιηρωικοί, «διαφορετικοί» τύποι ανθρώπων, η οδυνηρή κατάσταση των σύγχρονων «*dimissionari dalla vita*», αφού η μόνη αλήθεια είναι η αρνητική αλήθεια του κενού και του πόνου. Τέλος περιγράφονται οι τεχνικές της αφήγησης, το σύστημα των προσώπων, η σημασία του τίτλου – κλειδί, οι στρατηγικές του διηγήματος, ο χρόνος και τα «παιχνίδια» των διηγηματογράφων με τις τεχνικές της επιτάχυνσης και της επιβράδυνσης της αφήγησης, η εκτενής χρήση της αφήγησης των αναμνήσεων που χαρακτηρίζει τη διηγηματογραφία του 20ού αιώνα.

Επιχειρείται η τεχνική ανάλυση των διηγημάτων με εργαλείο την ανάλυση του Marco Cazzavillan που «κυριαρχεί» μέχρι τη σελίδα 101 του βιβλίου. Από τη σελίδα 101 και το διήγημα του Aurelio Grimaldi *Tema: Una storia d'amore* προβάλλονται, με την επιμέλεια του Ιωάννη Τσόγκα, διηγήματα που καλύπτουν όλο το ιστορικό και λογοτεχνικό φάσμα από τις αρχές του 20ού αιώνα μέχρι τον 21ο αιώνα.

Παρουσιάζονται μέσα από αυτή την ανθολόγηση τα κοινωνικά, οικογενειακά, ερωτικά θέματα, τα εργασιακά ζητήματα και η κοινωνία, η βία, το φαντασιακό. Μπορεί έτσι ο μελετητής – φοιτητής να αναλύσει το διήγημα στην εξέλιξη του χρόνου, να εμβαθύνει σε τεχνικές αφήγησης μέσα από τις ασκήσεις που του προσφέρονται καθώς και να εντυπώσει στη βασική εργοβιογραφία των διηγηματογράφων. Παρουσιάζονται διηγήματα και τεχνικές αφήγησης των σύγχρονων Aurelio Grimaldi, Stefano Benni, Gaetano Neri, Clara Sereni, Silvia Ballestra, Emilio Tadini, Vincenzo Consolo, αλλά και των «κλασικών» του 20ού αιώνα Luigi Pirandello, Leonardo Sciascia, Alberto Moravia, Cesare Pavese, Italo Calvino, Elsa Morante, Elio Vittorini, Grazia Deledda, Vitaliano Brancati. Εξετάζονται με αυτόν τον τρόπο όλα τα είδη αφήγησης: από το αυτοβιογραφικό διήγημα μέχρι τον αγνό αφηγητή, από την «ασθένεια» έως την αυτοκτονία ή την ανθρωποκτονία, από τη σχολική ζωή μέχρι τις γιορτές και τις διακοπές, από τους εφήβους και τον έρωτα έως τη σχέση γονέων και παιδιών, από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας έως τον πόλεμο, τον φασισμό και την αντίσταση, από την αλαζονεία της εξουσίας έως τις σύγχρονες πόλεις και τη μοναξιά, από τον άνθρωπο και την τεχνολογία μέχρι τη ζωή στην ύπαιθρο.

24. ΠΛΑΝΗΤΕΣ ΣΤΙΧΟΙ

Βιβλίο – σύγγραμμα των Γεράσιμου Γ. Ζώρα και Ιωάννη Δ. Τσόλκα, Πεδίο, Αθήνα 2012, σσ. 1-399.

Στο βιβλίο αυτό ανθολογούνται και παρουσιάζονται 80 ποιήματα μεγάλων ιταλών ποιητών και διανοητών, τα οποία έχουν μεταφραστεί από ταλαντούχους Έλληνες δημιουργούς, οι οποίοι εντυπωσιάστηκαν και εμπνεύστηκαν από τα συγκεκριμένα στιχουργήματα. Η ανασκόπηση αυτών των ποιητικών έργων ξεπερνάει τα αυστηρά λογοτεχνικά όρια, αφού σε αυτήν αποτυπώνονται -πέρα από τις ποιητικές τάσεις και εκφράσεις- τα προβλήματα, οι χαρές, οι λύπες, οι ποικίλες συγκινησιακές εκφάνσεις, καθώς και οι φιλοσοφικές ανησυχίες που απασχόλησαν διαχρονικά τους Ιταλούς.

Στους *Πλάνητες Στίχους* ο Σολωμός μεταφράζει ποιητικά έργα των Petrarca και Metastasio, ο Μαβίλης επιλέγει στίχους του Foscolo, ο Κωστής Παλαμάς “ξανατονίζει” τη μουσική γραφή του Carducci και του D’Annunzio, ο Καζαντζάκης αποδίδει στίχους του San Francesco και του Dante, ο Ελύτης συναντάει την ποιητική γραφή του Ungaretti, ο Γιώργος Σαραντάρης φιλοτεχνεί μεταφράσεις ποιημάτων

των Dante, Corazzini, Ungaretti, Caproni, ο Σινόπουλος προτιμάει στίχους του Pavese, ενώ ο Τσάτσος και ο Κανελλόπουλος γοητεύονται από τον Leopardi και τον Alfieri, αντίστοιχα. Πολλά και μεγάλα είναι τα ονόματα και άλλων διανοητών – όπως ο Μαρτζώκης, ο Ζαλοκώστας, ο Γρυπάρης, ο Τυπάλδος, ο Θέρος, ο Καιροφύλας, η Καρέλλη, ο Δικταίος, ο Σπαταλάς, ο Σιγούρος, ο Βασιλικός – που συναντώνται με Ιταλούς ποιητές, όπως ο Guinizelli, ο Cavalcanti, ο Boccaccio, ο Poliziano, ο Aretino, ο Monti, ο Pascoli, ο Saba, ο Campana, ο Quasimodo, ο Penna, ο Pasolini.

Στην Εισαγωγή του βιβλίου υπάρχει συνοπτική ανασκόπηση της ιταλικής ποίησης με εργαλείο το ανθολογημένο πρωτογενές υλικό και τις ποιητικές μεταφράσεις του. Από τη Σικελική Σχολή του Φρειδερίκου Β΄ και τη θρησκευτική ποίηση του San Francesco στη σχολή του dolce stil novo της Τοσκάνης που οδηγεί τα χνάρια της ποίησης του Guinizelli μέχρι τον Cino da Pistoia. Από τον μέγιστο Dante Alighieri στον Francesco Petrarca που με τον *Canzoniere* έθεσε τις απαρχές ενός ολόκληρου ρεύματος, του πετραρχισμού. Ύστερα, παρουσιάζονται οι μπαλάντες του Giovanni Boccaccio και της ζωής που κυμαινόταν από την πραγματικότητα μέχρι το όνειρο, η ιστορία της ποίησης στον 15ο αιώνα με την αριστοκρατική αντίληψη περί της ζωής και της ανθρώπινης ύπαρξης, με τόνους ερωτικούς, αβέβαιους και μελαγχολικούς όπως και η ποίηση του 16ου αιώνα με την ερωτική ποίηση αλλά και τη θεματική της παροδικότητας της ομορφιάς, της κυριαρχίας του θανάτου που παγιδεύει κάθε γήινη ηδονή, καθώς και του πόνου που την καθυποτάσσει, τις θεματολογικές και υφολογικές επιλογές των Michelangelo Buonarroti και Torquato Tasso και τη ξεχωριστή περίπτωση του Pietro Aretino, που υποστήριζε την αναγκαιότητα μιας ρεαλιστικής έμπνευσης από τη φύση και την ίδια τη ζωή. Ο 17ος αιώνας και ο όρος Μπαρόκ, ο Giambattista Marino και η πρωτοποριακή ερωτική του ποίηση, ο 18ος αιώνας με τα μεγάλα πνευματικά και λογοτεχνικά ρεύματα της Αρκαδίας, του Διαφωτισμού, του πρώιμου Ρομαντισμού και του Νεοκλασικισμού με εκφραστές σημαντικούς ποιητές όπως οι Pietro Metastasio, Giuseppe Parini, Vittorio Alfieri, Vincenzo Monti και Ugo Foscolo. Ο 19ος αιώνας με τους μέγιστους Giacomo Leopardi και Alessandro Manzoni, τον νομπελίστα Giosuè Carducci με τους πρωτόγνωρους και εύστοχους νεωτερισμούς, τους Crepuscolari (Corazzini, Govoni, Gozzano), ενώ στο γύρισμα του αιώνα η ποίηση του Giovanni Pascoli. Στο κατώφλι του 20ού αιώνα η μορφή του Gabriele D'Annunzio και αργότερα των Luigi Pirandello, Umberto Saba, Giuseppe Ungaretti, των νομπελιστών ποιητών Eugenio

Montale, Salvatore Quasimodo. Για να κλείσει αυτή η ιστορική διαδρομή στην ιταλική ποίηση με τους ξεχωριστούς της ποιητικής τέχνης Cesare Pavese και Pier Paolo Pasolini.

Οι *Πλόνητες στίχοι* έρχονται να καλύψουν ένα κενό στη βιβλιογραφία, αφού για πρώτη φορά οι μεγάλοι ιταλοί ποιητές, που μεταφράζονται από σημαντικούς έλληνες ομοτέχνους τους συνυπάρχουν σε έναν τόμο, δεδομένου ότι μέχρι τότε ήταν διάσπαρτοι σε διάφορα βιβλία και τόμους αφιερώματα.

25. Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΣΗΚΩΝΕΙ ΤΣΙΓΑΡΟ ΣΤΟΝ ΊΤΑΛΟ ΣΒΕΒΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΡΓΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ.

Βιβλίο – σύγγραμμα, Πεδίο εκδοτική, Αθήνα 2012, σσ. 1-208.

Ο Ίταλο Σβέβο είναι άξιος αναφοράς και μελέτης τόσο για τον παράξενο και εκκεντρικό τρόπο προσέγγισης του καπνίσματος όσο και για τη φιλοσοφία του τελευταίου τσιγάρου. Η «αρρώστια» του Σβέβο, που συνδεόταν με το τσιγάρο – έλλειψη αποφασιστικότητας, θέλησης, δύναμης, αλήθειας, ζωτικότητας, δηλαδή παραλογισμός, αποπία – καταλήγει, σύμφωνα με τη θεωρία του, πως η «ασθένεια» δεν είναι μόνο δική του, αλλά όλων των ανθρώπων, του κόσμου ολόκληρου, πιστεύει ότι η ζωή είναι εκείνο που είναι, νοσηρή και αθεράπευτη και τόσο παράξενη ώστε να επιπλέει εκείνος που σε αυτήν φαίνεται παράλογος και ανάρμοστος.

Στο βιβλίο *Η υπόθεση σηκώνει τσιγάρο* ανθολογούνται η ανάγκη να κόψει ο πρωταγωνιστής το τσιγάρο και ο τρόπος με τον οποίο θα το πετύχει, που συνοψίζεται στη χιουμοριστική ιεροτελεστία του τελευταίου τσιγάρου-*l'ultima sigaretta*. Ημερομηνίες και ώρες που βρίσκονται σε φύλλα του ημερολογίου του, σε βιβλία που ο Σβέβο μελετάει, στους τοίχους, μα όλα αυτά εις μάτην. Αυτό αποτελεί πασιφανές άλλοθι για να συνεχίσει να καπνίζει, να αποποιείται την ευθύνη για την κατάσταση της υγείας του και να αφήνεται στην ασθένειά του. Το «κάπνισμα» είναι, επομένως, η εκδήλωση μιας βαθιάς κρίσης που δεν μπορεί να επιλυθεί, αλλά διαλύεται στην ειρωνεία και κυρίως στον αυτοσαρκασμό. Αποτελεί το άλλοθι πίσω από το οποίο κρύβεται ο καπνιστής και συγκαλύπτει όλη την ανικανότητά του να καταλάβει τον κόσμο. Η «ασθένεια» έχει τα συμπτώματά της, που είναι η βλαβερή συνήθεια του καπνίσματος, η νοσηρή και νευρωτική προσήλωση του καπνιστή στα τσιγάρα του και ιδιαίτερα στο τελευταίο. Το αποτέλεσμα είναι ο Σβέβο να συνεχίζει

να καπνίζει ατελείωτα. Αν έκοβε το τσιγάρο, θα σήμαινε ότι αποδεχόταν κάποια μορφή ικανότητας, ενώ αυτός δεν θέλει να απαρνηθεί ούτε το κάπνισμα ούτε τον παραλογισμό του. Έτσι αυτοαποκαλείται «οκνηρός ιδεαλιστής». Το κόψιμο του καπνίσματος θα αποτελούσε αποκατάσταση της ηθικής των επιτυχιών, που αυτός δεν θέλει να αποδεχτεί, γιατί κάτι τέτοιο θα σήμαινε και επιτυχία της ανάλυσης του εαυτού του. Το χιούμορ του Σβέβο είναι έκδηλο και στις επιστολές του – που παρουσιάζονται στο τέλος του βιβλίου –, αποτέλεσμα της συναίσθησης και της γνώσης της ανθρώπινης κατάστασης. Ο Σβέβο, κατά βάθος, φωτίζει και απλοποιεί τη ζωή. Μας βοηθάει να ζήσουμε, μας βοηθάει να καταλάβουμε. Μας λέει ότι όταν πιέζεσαι από ένα πρόβλημα, το πρόβλημα αυτό αργά ή γρήγορα θα επιλυθεί, όμως ένα άλλο θα πάρει τη θέση του. Ότι τη ζωή πρέπει να την κοιτάζουμε στα μάτια, να την αντιμετωπίσουμε, επειδή «η ζωή είναι αυθεντική», «είναι μια ασθένεια της ύλης».

Στην Εισαγωγή του βιβλίου *Η υπόθεση σηκώνει τσιγάρο* προβάλλεται η ανάλυση της σκέψης και της θεωρίας του Σβέβο. Εξετάζεται με εργαλείο την «αδυναμία» και την «ασθένεια» των ανθρώπων η δημιουργία «άλλοθι» για να μην αντιμετωπιστούν τα προβλήματα, η ρίζα και η αιτία των ζωτικών ζητημάτων.

Με το βιβλίο αυτό οι φοιτητές – μελετητές καλούνται να προσεγγίσουν τον δοκιμακό λόγο με βοήθημα τα λογοτεχνικά δοκίμια του Σβέβο, ο οποίος παρουσιάζει λογοτεχνικά τον άνθρωπο να καταλήγει στην καταγραφή μιας ύπαρξης χωρίς ορθότητα, χωρίς ταυτότητα, χωρίς ελπίδα, που εξακοντίζεται σ' έναν κόσμο χαοτικό, άρρωστο, παράλογο. Παράλληλα με την αποσύνθεση της ανθρώπινης εικόνας, ο συγγραφέας – δοκιμογράφος Σβέβο εξάρθρωσε ριζικά τις δομές της λογοτεχνικής παρουσίασης, επιφέροντας βαθιές καινοτομίες, με τις εκφραστικές του τεχνικές, στο λογοτεχνικό δοκίμιο – μυθιστόρημα.

26. STORIA DELLA LETTERATURA ITALIANA. DAL RINASCIMENTO ALL'ILLUMINISMO.

Μονογραφία, Ed. Pedio, Atene 2012, σσ. 1-174.

Η μονογραφία αυτή πραγματεύεται την Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας από τον 15^ο αιώνα – Ανθρωπισμός και Ιταλική Αναγέννηση – μέχρι και τα τέλη του 18^{ου} αιώνα και τον Διαφωτισμό.

Στο ιστορικό – πολιτικό πλαίσιο περιγράφεται ο μετασχηματισμός του φεουδαρχικού καθεστώτος σε σύγχρονο κράτος, ο μετασχηματισμός των *signorie* σε *principati*, τα χαρακτηριστικά του μαικηνισμού, ο σημαντικός ρόλος του Lorenzo dei Medici και της Φλωρεντίας, η σημασία του βασιλείου της Νάπολης και το πέρασμα της κυριαρχίας από τους Ανζού στους Αραγονέζους, το παπικό κράτος και το φαινόμενο του νεποτισμού.

Στο κεφάλαιο του Quattrocento, αφού γίνεται ιστορική, πολιτική και κοινωνική ανάλυση των προγενέστερων χαρακτηριστικών αλλά και εκείνων του 15^{ου} αιώνα, αναλύεται η πορεία του κινήματος του ανθρωπισμού με τα χαρακτηριστικά και τις όψεις του μέχρι τη συγκρότηση του «αστικού φλωρεντινού ανθρωπισμού». Προβάλλονται επίσης τα άλλα μεγάλα αστικά κέντρα και οι σημαντικότεροι ανθρωπιστές. Παρουσιάζεται η λογοτεχνία στη δημοτική γλώσσα του 15^{ου} αιώνα, οι λαϊκοί συγγραφείς – με κυριότερο εκπρόσωπο τον Burchiello -, ο Leon Battista Alberti, το αναγεννησιακό πνεύμα του Leonardo Da Vinci, η σημαντική προσωπικότητα του Lorenzo dei Medici και το σημαντικό φαινόμενο η λογοτεχνία να γίνεται η ιδεολογία της αυλής και του ηγεμόνα. Η παρουσίαση συνεχίζεται με τον Angelo Poliziano που αποτελεί τον τυπικό εκφραστή του λόγιου ανθρωπιστή στη δημώδη γλώσσα, τον συνειδητό ρεαλισμό του Luigi Pulci σε αντίθεση με τη στοχαστική φιλοσοφία του Ficino, ο Matteo Maria Boiardo με τον *Orlando innamorato*, στο ποίημα όπου ο έρωτας και οι ιπποτικές αξίες είναι κυρίαρχες.

Στο 3^ο κεφάλαιο αναφέρονται οι μεγάλοι πόλεμοι του πρώτου μισού του 16^{ου} αιώνα, η ιστορική περίοδος των μεγάλων αλλαγών και η ακμή του αναγεννησιακού πολιτισμού. Παρουσιάζονται: α) ο κλασικισμός με ξεχωριστό χαρακτηριστικό την κοινωνική «αριστοκρατική» λειτουργία του πολιτισμού, β) η λογοτεχνία των αντιφάσεων με κυριότερους εκπροσώπους τους Machiavelli και Ariosto, γ) ο αντικλασικισμός με γνησιότερους εκφραστές τους Folengo και Ruzzante και δ) ο μανιερισμός με σημαντικότερο εκπρόσωπο τον Torquato Tasso. Αναλύονται, σε αυτό το πρώτο μισό του αιώνα, τα σημαντικότερα αστικά κέντρα του ιταλικού πολιτισμού, η λογοτεχνία στη λατινική γλώσσα και η «ανακάλυψη» του σύγχρονου θεάτρου, οι Machiavelli, Ariosto, το γλωσσικό ζήτημα του 16^{ου} αιώνα, ο κλασικισμός και η οικοδόμηση των νέων κλασικών μοντέλων, όπως: α) το γλωσσικό και λογοτεχνικό του Pietro Bembo και β) το αυλικό του Castiglione. Παρουσιάζονται ακόμη οι Pietro Bembo, Baltassarre Castiglione, Giovan Giorgio Trissino, Angelo Beolco “Ruzzante”, η νουβέλα και το θέατρο, η πολυγλωσσία, η

μακαρονική και ο αντικλασικισμός, ο «μαστιγωτής» Pietro Aretino, η κρίση του φλωρεντινού πολιτισμού, ο Francesco Guicciardini, ο Francesco Berni και το *modello burlesco*, ο Michelangelo Buonarroti με τις *Rime*, ο Giovanni Della Casa με τις δικές του *Rime*.

Στο 4^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η κοινωνία του παλιού καθεστώτος (1559-1690), δηλαδή των μεγάλων απόλυτων μοναρχιών, στην οποία λογοτεχνικά τοποθετείται η μεγάλη πνευματική φυσιογνωμία του Torquato Tasso. Αναλύεται ο διανοούμενος Tasso, η λυρική του γραφή και η *Gerusalemme liberata*. Εν συνεχεία περνάμε από τον Μανιερισμό στο Μπαρόκ με τα κυρίαρχα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, την ποίηση του Giambattista Marino, τους Tassoni, Chiabrera και Testi, το νέο είδος του μυθιστορήματος σε πεζό λόγο, τη νέα επιστήμη και τον Galileo Galilei.

Στο 5^ο κεφάλαιο, το οποίο καλύπτει την περίοδο 1690 – 1789, δηλαδή την εποχή της λογικής και των μεταρρυθμίσεων, αναλύονται η νέα λογοτεχνία και η κοσμικοποίηση της γνώσης, τα νέα πολιτιστικά και μορφωτικά πρότυπα, η αλλαγή του ποιητικού ύφους στην Ιταλία και ο Gravina, η Ακαδημία της Αρκαδίας, οι Muratori, Maffei, Conti, η σπουδαία σκέψη και τα έργα του Giambattista Vico, ο κόσμος του Μελοδράματος και ο Pietro Metastasio. Αναλύονται ακόμη το κίνημα του Διαφωτισμού στην Ιταλία με τα χαρακτηριστικά του, οι κοινωνικές αλλαγές και οι μεταρρυθμίσεις που συντελέστηκαν με αποτέλεσμα τη δημιουργία το 1761 της Accademia dei Pugni, της λογοτεχνικής εφημερίδας *Il Caffè* και τα έργα των Carlo Goldoni, Pietro και Alessandro Verri, Cesare Beccaria, Giuseppe Parini. Τέλος παρουσιάζεται το ρεύμα του Νεοκλασικισμού, ο πρώιμος Ρομαντισμός και ο Vittorio Alfieri.

Η μονογραφία αυτή επινοήθηκε και πραγματοποιήθηκε ως μια νέα πρόταση, απευθυνόμενη κυρίως σε φοιτητές και μελετητές της Ιστορίας της Ιταλικής Λογοτεχνίας που τρέφουν ποικίλες προσδοκίες όπως και με την επιδίωξη να απαντήσει επαρκώς στις απαιτήσεις της ανώτατης εκπαίδευσης, της μόρφωσης και της πνευματικής καλλιέργειας. Τα κριτήρια που κυριάρχησαν στο σχεδιασμό αυτής της μονογραφίας είναι η ενσωμάτωση της ιστορικής και λογοτεχνικής επικοινωνίας, η κριτική τεκμηρίωση, η συνετή έμφαση στους λεγόμενους «μεγάλους» ή «μέγιστους» δημιουργούς, η σύζευξη των «λογοτεχνικών ειδών», η πολυδιάστατη θεώρηση και η προσωπική ενασχόληση, αναζήτηση και μελέτη των κειμένων.

27. ΙΤΑΛΙΚΑ ΣΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – **IN UFFICIO.**

Βιβλίο – εγχειρίδιο εκπαιδευτικού υλικού για τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα 2008, σσ. 1-178.

Il manuale *l'italiano in ufficio* è dedicato a chi lavora o ha rapporti d'affari con l'estero e deve quindi sapersi servire la lingua italiana con sicurezza e disinvoltura, sia parlando sia scrivendo. Un ampio spazio è riservato al telefono, strumento indispensabile nei contatti di lavoro ma ancora trascurato nei libri tradizionali.

Pensato per un uso pratico e una rapida consultazione questo volume si compone di *due parti*. La prima trasmette informazioni di base, linguistiche e di comportamento, sui tre diversi canali di comunicazione usati nei rapporti commerciali e dell'ufficio e si divide nelle tre sezioni: Al telefono; Il contatto personale; La comunicazione scritta. La seconda parte ricrea, in un percorso schematico ma realistico, le situazioni che più frequentemente si presentano nei rapporti d'affari: qui si riporta di volta in volta la fraseologia più utile nella lingua italiana commerciale più attuale e si suggeriscono comportamenti opportuni. Al termine del libro sono inserite le *Appendici* per le terminologie tecniche (quali le cariche aziendali, i termini dei trasporti, le sigle e abbreviazioni).

Le frasi sono ordinate dalle meno formali alle più formali e contraddistinte da uno o più simboli che indicano lo specifico sistema di comunicazione cui appartengono: telefono, contatto personale, comunicazione scritta.

28. ΙΤΑΛΙΚΑ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ – **IL TURISMO**

Βιβλίο – εγχειρίδιο εκπαιδευτικού υλικού για τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα 2008, σσ. 1-177.

Il Turismo è un manuale per adulti e studenti che vogliono entrare nei meccanismi linguistici del campo turistico, che lavorano o vogliono lavorare in questo campo, ma anche per coloro che vogliono imparare la terminologia turistica per un viaggio. Le situazioni comunicative, ad es. ordinare al ristorante, chiedere informazioni di orari ferroviari ecc. riflettono la quotidianità degli interscambi linguistici nell'ambito del turismo. Comunque la simpatia e la praticità delle strategie di apprendimento utilizzate, consentono all'insegnante di ricreare, all'occorrenza, in classe, la linearità di quelle produttive situazioni. Dato che il processo di

apprendimento varia da un gruppo di studenti a un altro Il Turismo si fa notare per la molteplicità dei metodi.

Anche se *Il Turismo* è soprattutto un testo per la comunicazione orale, i discenti vengono sollecitati regolarmente a scrivere, perché da una parte la competenza nella produzione scritta per i lavoratori nelle professioni turistiche rappresenta un tipo di comunicazione importante e, dall'altra, l'espressione orale migliora notevolmente tramite l'esercizio scritto (domande/risposte, dialoghi, ecc.). Per quanto concerne quest'ultima abilità ne *Il Turismo* si è scelta la via di mezzo. I discenti vengono sollecitati a esprimersi correntemente e correttamente. Questo non significa che vengono costantemente allenati per essere perfetti. La costante correzione frena molti discenti adulti togliendo loro il gusto dell'uso comunicativo della lingua. Ad ogni modo i partecipanti devono invece imparare a utilizzare correttamente soprattutto quelle espressioni più usate. Per fare ciò vi è naturalmente la necessità di un allenamento sistematico e per l'allenamento nell'espressione orale il testo offre numerosi esercizi, in parte guidati e in parte liberi.

Per stimolare l'interesse degli studenti, è necessaria una ricca gamma di esercizi: da quelli più strettamente grammaticali a tanti altri che privilegiano la libera produzione orale e scritta, in modo che sia possibile ottenere lezioni vive ed interessanti. Tutte queste attività sono distribuite nell'ambito di questo manuale.

Per quanto riguarda la progressione lessicale ne *Il Turismo* è veloce affinché i discenti, per lo più molto motivati, possono arrivare presto a una certa competenza soprattutto comunicativa. Parole nuove vengono introdotte tramite contesti situazionali. Il vocabolario del libro è "controllato": si usa, salvo alcune eccezioni, in modo da potenziare le possibilità comunicative degli studenti.

Inoltre è importante educare i discenti all'uso razionale del dizionario per favorire il lavoro autonomo a casa.

Le strutture grammaticali si trovano quasi sempre inserite in un contesto situazionale, mentre alcuni documenti sono costruiti appositamente per introdurre contenuti grammaticali.

Ne *Il Turismo* la grammatica non è l'obiettivo primario delle lezioni, ma un ausilio per un corretto uso della lingua. L'insegnante dovrebbe dare spiegazioni o rispondere alle domande solo quando lo ritiene necessario e quando gli studenti lo richiedono. Questo può variare da un gruppo di discenti all'altro e da un discente a un altro. Ad ogni modo, il bisogno piuttosto marcato di molti discenti di avere una

grammatica di riferimento è stato soddisfatto con la parte grammaticale comprensiva di esempi e in parte con ulteriori spiegazioni contenute ogni volta alla fine delle unità. Ne *Il Turismo* i contenuti grammaticali sono applicabili sia in situazioni “comunicative” sia in situazioni prettamente “grammaticali” come gli “esercizi di grammatica” alla fine di ogni lezione. Questi ultimi possono essere usati anche come compiti a casa per esercitarsi ulteriormente.

Per coloro che lavorano nel campo turistico lo sviluppo di questa abilità assume un significato particolare in quanto nella loro attività essi vengono a trovarsi spesso di fronte a documenti di diversa natura.

Ne *Il Turismo* si è tentato di trasmettere agli studenti strategie di decodificazione di un testo e l’obiettivo è inanzitutto la comprensione globale e non dettagliata del testo. Questo tipo di competenza nella lettura è importante e vale la pena trasmetterne le strategie, poiché l’esperienza insegna che la motivazione dei discenti aumenta quando essi si rendono conto che ben presto saranno in grado di capire brevi testi in italiano senza dover ricercare ogni vocabolo nel dizionario. Il professore potrebbe fare per ogni lezione: A) Illustrazione della situazione; del tema ecc. anche nella madrelingua degli studenti tramite la descrizione delle foto; attivazione di conoscenze preesistenti; B) Discussione del titolo; accertamento della comprensione anche delle domande chiave; messa in evidenza delle parole conosciute; formulazione di ipotesi. C) Spiegare solo se necessario le parole o farle ricercare nel dizionario.

Per tutti che si occupano nel campo turistico l’abilità della comprensione orale è indispensabile per il contatto con ospiti italiani. L’obiettivo è anche qui di nuovo la comprensione globale (ma poi anche dettagliata) di quanto viene detto. Per questo motivo in ogni unità didattica si trovano vari esercizi che possono contenere espressioni nuove.

Il manuale comprende dieci (10) unità suddivise in diverse ore di lezione a seconda della materia e l’ampiezza della conoscenza. Sono presentati i fini tematici, comunicativi e linguistici per assicurare una comprensione profonda.

29. ΙΤΑΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Ι – ITALIANO I

Βιβλίο – εγχειρίδιο εκπαιδευτικού υλικού για τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα 2008, σσ. 1-181.

Il manuale comprende sedici unità suddivise in diverse ore di lezione a seconda della materia e l'ampiezza della conoscenza. Sono presentati i fini tematici, comunicativi e linguistici per assicurare una comprensione sufficiente e profonda.

Il manuale della lingua Italiana I si rivolge ad adulti principianti o quasi ed è costituito da 181 pagine. È accompagnato anche da una piccola guida, nella quale sono presentati i fini educativi dell'Italiano che ritengo migliori e la metodologia, che con l'aiuto di questo manuale può essere più efficace per il suo apprendimento.

Questo materiale è stato scritto per un programma di 50 ore e riguarda:

a) obiettivi descrittivi della lingua b) comprensione ed uso dell'Italiano per dialoghi, scambi giornalieri ed anche espressioni.

Poichè i moventi per l'apprendimento della lingua straniera da parte degli adulti sono sociali, professionali e culturali, la loro conoscenza è dovuta a motivi validi.

Gli studenti adulti ritengono che il miglioramento delle capacità linguistiche possa essere loro d'aiuto per trovare lavoro in un diverso settore professionale, per acquistare maggiore fiducia in se stessi durante l'esercizio dei loro doveri e per migliorare la loro situazione economica dal momento che avranno l'occasione di viaggiare all'estero per motivi personali o di lavoro. Di solito il tempo che possono dedicare ad imparare una lingua straniera è limitato, poichè hanno obblighi familiari e personali.

Tutte le sopraindicate caratteristiche della squadra scopo sono collegate alle corrispondenti attività educative del Programma di Studi.

Attraverso l'insegnamento delle lingue straniere si cerca di dare agli studenti adulti l'occasione di continuare l'apprendimento linguistico che avevano ricevuto in passato, di completarlo o di incominciare ad imparare un'altra lingua straniera, allo scopo di far fronte a bisogni professionali, sociali e personali. Questi bisogni si possono soddisfare solo con il lavoro in classe al fine di poter acquisire conoscenze relative alla funzione della lingua e migliorare le capacità della gestione di queste conoscenze.

Avendo presente il livello di preparazione degli allievi e le loro esperienze, ci si aspetta che durante l'apprendimento della lingua straniera avranno l'opportunità di trasferire le nozioni della lingua madre e di adattarle per migliorare non solo la loro

educazione con l'aggiunta di elementi linguistici, culturali ed altri, ma anche la capacità comunicativa nella lingua che imparano.

30. ΙΤΑΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΙΙ – ITALIANO ΙΙ

Βιβλίο – εγχειρίδιο εκπαιδευτικού υλικού για τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων του Ι.Δ.ΕΚ.Ε., Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα 2008, σσ. 1-159.

Questo manuale ha l'obiettivo di far imparare la lingua italiana a studenti del secondo livello. Il sistema di apprendimento seguito, pertanto, non è tanto classico. Infatti, oltre ai contenuti grammaticali e ai relativi esercizi sono presenti molti brani di attualità da qui l'insegnante può partire per impostare la sua lezione.

Il manuale comprende sedici unità suddivise in diverse ore di lezione a seconda della materia e l'ampiezza della conoscenza. Sono presentati i fini tematici, comunicativi e linguistici per assicurare una comprensione sufficiente e profonda.

I temi presenti rivestono una vasta gamma e riguardano soprattutto la vita di ogni giorno e i vari problemi che devono affrontare i giovani. È naturale quindi che essi suscitino interesse ed è più facile per l'insegnante stimolare gli studenti ad esprimere e a presentare le loro opinioni.

È necessario, infatti, che gli studenti sappiano destreggiarsi nella lingua straniera anche su argomenti come, per esempio, vacanze senza genitori, vivere da soli, consumismo, sicurezza ed onestà, ecc. In tal modo essi avranno una conoscenza più ampia della lingua che studiano e potranno così acquistare una maggiore sicurezza.

Il trattare questo tipo di tematica dà anche la possibilità all'insegnante di far fare confronti tra l'Italia, la Grecia ed altre nazioni. Pertanto, oltre alla maggiore sicurezza, già accennata in precedenza, gli allievi potranno formarsi una personalità più completa.

31. IL “MITO”, LA LEUCOTEA E CESARE PAVESE

Επιστημονική δημοσίευση στη διεθνή έκδοση *Cesare Pavese Sessanta – Decima rassegna di saggi internazionali di critica Pavesiana*, επιμέλεια Antonio Catalfamo, I Quaderni del CE. PA. M., Santo Stefano Belbo (CN) 2010, σσ. 67-78.

Σε αυτή τη δημοσίευση παρουσιάζεται συγκριτική ανάλυση μεταξύ της διαμόρφωσης του μύθου της Λευκοθέας στο έργο του Pavese *Dialoghi con Leuco* και του πολύπλευρου χαρακτήρα που ο ίδιος ο μύθος προσλαμβάνει όχι μόνο στον ελληνικό και λατινικό πολιτισμό, αλλά και στην ιταλική και ευρωπαϊκή λογοτεχνία, από τις απαρχές μέχρι και τον 20ό αιώνα. Έτσι η Λευκοθέα, που είναι θετική και ευνοϊκή θεότητα και στον κλασικό κόσμο συντρέχει και συμπαρίσταται στους ναυτικούς, στον Pavese – και όχι μόνο – προσλαμβάνει τη διπρόσωπη φύση του καλού και του κακού, που δίνει αλλά και αφαιρεί τη ζωή, που αντιπροσωπεύει τη γυναίκα (η αναφορά στον τίτλο είναι στην Bianca Garufi, μια από τις γυναίκες που ερωτεύτηκε φλογερά ο Pavese), το θηλυκό φύλο, με το οποίο ο Pavese είχε μια δύσκολη σχέση. Ο μύθος αυτός στον Pavese καταλήγει να συνταυτίζεται με το συλλογικό και ατομικό ασυνείδητο, χαρακτηριστικό που η μελέτη – δημοσίευση την αποδίδει με έλλογη ανάλυση. Με αυτή τη μελέτη επιβεβαιώνεται η λογική αναζήτηση από την πλευρά του Pavese της εξήγησης του μύθου.

32. Ο ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ 20ΟΥ ΑΙΩΝΑ.

Επιστημονική δημοσίευση στο περιοδικό *Ιστορία*, τεύχος 491, Αθήνα Μάιος 2009, σσ. 62-74.

Σε αυτή τη μελέτη προβάλλεται η πολιτική, ιστορική και κοινωνική κατάσταση στην Ιταλία την πρώτη εικοσαετία του 20ού αιώνα και η πορεία του κινήματος του Φουτουρισμού. Παρουσιάζεται η μεγάλη οικονομική ανάπτυξη που δημιούργησε τη ψευδαίσθηση ότι η Ιταλία ήταν μια μεγάλη ευρωπαϊκή δύναμη κι έπρεπε να διεκδικήσει τη θέση που της ταίριαζε στη νέα κατάσταση πραγμάτων, αντίληψη από την οποία απορρέει η πολύπλοκη πολιτική-πολιτιστική διαμάχη της πρώτης δεκαπενταετίας του 20ού αιώνα που άνοιξε το δρόμο, στις αρχές της τρίτης δεκαετίας, στο φασιστικό κόμμα να καταλάβει την εξουσία. Περιγράφεται η μεγάλη απήχηση, κυρίως στους κύκλους των διανοουμένων, που είχε ο αντικοινοβουλευτισμός. Δίπλα στον αριστοκρατικό και ελιτίστικο «δεξιό» αντικοινοβουλευτισμό υπάρχει ο αντι-αστικός, επαναστατικός, μαξιμαλιστικός αριστερός αντικοινοβουλευτισμός. Μπορεί να έχουν διαφορετικά κίνητρα, αλλά ο στόχος είναι κοινός: απαξίωση και καταφρόνηση των δημοκρατικών αρχών και θεσμών. Σημαντικό χαρακτηριστικό επίσης είναι ο παρεμβατισμός, δηλαδή η θεωρία του πολέμου και της βίας, της τεχνικής των φασιστικών ομάδων δράσης,

των τεράστιων μαζικών συναθροίσεων, που αργότερα ο φασισμός θα κάνει πράξη. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζεται ο φουτουρισμός, που ως πρωτοποριακό ρεύμα καθοδηγεί και τροφοδοτεί όλα τα υπόλοιπα ρεύματα που θα ακολουθήσουν, αφού η «ιταλική επανάσταση» του φουτουρισμού στόχευε σε μια «εθνικιστική, άναρχη, επεκτατική και εναντίον της ειρήνης δημοκρατία». Αναλύεται η παράλληλη πορεία των Φουτουριστών και των Φασιστών και πώς η φουτουριστική *πρωτοπορία* σαν καθρέφτης της αισθητικής και βιταλιστικής διανοήσης τροφοδότησε και επηρέασε τον φασισμό. Η μελέτη αναλύει την ένταξη πλέον του Φουτουρισμού στην καθεστωτική πολιτιστική και πολιτική του Φασιστικού κόμματος, ακόμα και όταν από το 1932 έως και το 1938 σημειώθηκαν αντιπαραθέσεις, μερικές φορές οξύτατες, μεταξύ φασιστών και φουτουριστών διανοουμένων, αφού οι φουτουριστές αντιμάχονταν απόψεις που είχαν ως πρότυπο ναζιστικές αντιλήψεις του τύπου «εκφυλισμένη τέχνη», όπως παρουσιάζεται και η υποστηρικτική στάση του Μαρινέτι, μέχρι το θάνατό του το 1944, στον Μουσολίνι ακόμα κι αν δεν συμφωνούσε πάντα μαζί του.

33. ΕΑΝ Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΟΝΟΜΑΖΕΤΑΙ ΓΗ.

Επιστημονική δημοσίευση στα Πρακτικά του 7^{ου} συνεδρίου της Ελληνικής Σημειωτικής Εταιρείας με θέμα *Διαπολιτισμικότητα Παγκοσμιοποίηση και Ταυτότητες*, επιμέλεια Ε. Χοντολίδου, Γ. Πασχαλίδης, Κ. Τσουκαλά, Α. Λάζαρης, Gutenberg, Αθήνα 2008, σσ. 126-135.

Σε μια διαπολιτισμική κοινωνία και επικοινωνία η ιστορία της λογοτεχνίας συμβαδίζει με την κοινωνική και πολιτική ιστορία, ο λογοτεχνικός λόγος δεν πρέπει να εκθειάζεται, αλλά έχει καθήκον να ασκεί κριτική. Αν την αρνείται, στην πραγματικότητα αρνείται την ίδια την ύπαρξή του, την ελευθερία έκφρασης και έκφρασης. Στη διδασκαλία της λογοτεχνίας αλλά και στην προοπτική του σημερινού διανοούμενου τίθεται ένα μεγάλο ερωτηματικό: Πώς θα είμαστε ο εαυτός μας χωρίς να κλεινόμαστε από τους άλλους και πώς θα ανοιγόμαστε στους άλλους χωρίς να χάνουμε τους εαυτούς μας;

Οι Ιταλοί λογοτέχνες και μάλιστα οι γνωστότεροι από αυτούς, γνωρίζοντας τα άλματα και ημιτελή προβλήματα του ανθρώπου που δεν μπορούν να αποξενωθούν από εκείνα του πολιτισμού και της επιστήμης, οραματίζονται, σπάζοντας το επαρχιακό και στενό περιβάλλον, έναν κόσμο χωρίς σύνορα, τείχη, έναν πλανήτη κατοικημένο από πολίτες του κόσμου, μια πατρίδα που ονομάζεται γη. Με εργαλείο τη σκέψη

του Niccolò Machiavelli ότι οι άνθρωποι είναι ουσιαστικά πάντα όμοιοι στα χαρακτηριστικά τους και ότι μπορείς έτσι να εξάγεις από τα ιστορικά γεγονότα, όπως τα διηγούνται οι αρχαίοι ιστορικοί, διδάγματα και συμπεράσματα για το παρόν, η μελέτη προσεγγίζει κείμενα Ιταλών διανοουμένων και λογοτεχνών (Ugo Foscolo – Umberto Eco – Giovanni Berchet – Tommaso Campanella – Jacopone da Todi – Bernardino da Siena – Carlo Goldoni – Giacomo Leopardi – Torquato Tasso – Alessandro Verri – Giuseppe Giusti) και καταλήγει σε ενδιαφέροντα ευρήματα, όπως ότι αποστολή των ανθρώπων των γραμμάτων είναι η συνεισφορά στην κατάργηση των συνόρων, η προώθηση της γνώσης του «άλλου», το γκρέμισμα των εσωτερικών ορίων που η άγνοια ή ο αβάσιμος φόβος του «διαφορετικού» ανεγείρουν.

34. Ο ΕΛΛΗΝΟ-ΙΤΑΛΙΚΟΣ ΑΛΥΤΡΩΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ 2Ο ΜΙΣΟ ΤΟΥ 19ΟΥ ΑΙΩΝΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΝΕΥΜΑ.

Επιστημονική δημοσίευση στο πολιτιστικό περιοδικό *Τα Αιτωλικά*, έκδοση της Αιτωλικής Πολιτιστικής Εταιρείας, Τεύχος 10^ο, Αθήνα Ιανουάριος – Ιούνιος 2008, σσ. 110-135.

Στη δημοσίευση αυτή αναλύεται η Ιστορία και η Λογοτεχνία στο πλαίσιο της συγκρότησης κρατών – εθνών, εθνικής συνείδησης και πολιτισμού καθώς και πως στον 19ο αιώνα και με στόχο τη συγκρότηση των κρατών – εθνών, η ελληνική και η ιταλική λογοτεχνία έπαιξαν σημαντικό και πρωτοπόρο ρόλο. Ξεκινώντας με τις περιγραφές δύο ιστορικών των Giovanni Spadolini και Αντώνη Λιάκου, οι οποίοι τονίζουν ότι στο 2ο μισό του 19ου αιώνα υπήρξαν κοινές προσπάθειες Ιταλών και Ελλήνων, που βασίζονταν στην ιδεολογική υποδομή των περιούσιων λαών και της αποστολής τους, όπως και στην πολιτιστική παράδοσή τους. Η επίκληση του Βυζαντίου και της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας γινόταν αναγκαία για να «δηλωθεί» η επίσημη κληρονομιά των δυο λαών αλλά και για να γίνει πολιτικά εφικτή η ενσωμάτωση των αλύτρωτων εδαφών τους. Έτσι από ιταλικής πλευράς εξετάζονται έργα των Angelo Brofferio, Luigi Mercantini, Francesco Domenico Guerrazzi, Giuseppe Regaldi, Ippolito Nievo, Giosuè Carducci, τα οποία αποδεικνύουν την ευαισθησία τους για την Ελλάδα, τους αγώνες της και τις κοινές πολιτικές φιλοδοξίες των δύο πλευρών να σχηματίσουν δύο αυτοκρατορίες με πρωτεύουσες τη Ρώμη και την Κωνσταντινούπολη. Από την Ελληνική πλευρά και αφού παρουσιάζεται αρχικά η θέση του Κωνσταντίνου Δημαρά γιατί η Ιταλία απέτελεσε

το παράδειγμα, μετά τη συγκρότηση του Ιταλικού κράτους, για τους Έλληνες, αναλύονται τα έργα των Αχιλλέα Παράσχου, Αλέξανδρου Σούτσου, Αριστοτέλη Βαλαωρίτη, Γεωργίου Ζαλοκώστα, Γεράσιμου Μαρκορά που αρκετά καταλήγουν, μετά το 1879, στο παράπονο των ελλήνων διανοουμένων, αφού διακρίνουν ιμπεριαλιστικά – αόριστα ακόμη – σχέδια της Ιταλίας για επέκταση της επιρροής της στη Βαλκανική. Τα δημοκρατικά ρεύματα όμως θα κρατήσουν ζωνή τη σκέψη για ένα μεγάλο σχέδιο ειρηνικής και ευρωπαϊκής αλληλεγγύης με αποτέλεσμα Ιταλοί και Έλληνες εθελοντές να πολεμούν σε Ελλάδα και Ιταλία, ενάντια στις απολυταρχικές επιδιώξεις και υποδείξεις της Ευρώπης των εστεμμένων, απέναντι στην οποία υψώνεται η Ευρώπη των λαών και των αλληλέγγυων εθνών, όπως αποδεικνύουν τα κείμενα και οι αναφορές των ιταλών και των ελλήνων λογοτεχνών.

35. **TETI: LA DEA DEL MARE NELLA LETTERATURA ITALIANA ED EUROPEA.**

Επιστημονική δημοσίευση στα πρακτικά διεθνούς συνεδρίου που διεξήχθη 20-21-22 Σεπτεμβρίου 2012 στο Sassari της Σαρδηνίας με θέμα *Le voci delle dee – Las Voces de las diosas*, επιμέλεια M. M. Clavijo – Salvatore Bartolotta – Michela Caiazzo – Daniele Cerrato, ArCiBel Editores, Sevilla 2012, σσ. 1347-1370.

Le nozze di Teti e di Peleo, evento mondano della mitologia greca e punto di riferimento per la letteratura italiana ed europea, “provocano” un grande argomento sul personaggio di Teti e sulla simboleggiatura della dea del mare.

Percy Bysshe Shelley, Hilda Doolittle e William Butler Yeats “presentano e analizzano” Teti e il suo mito. La letteratura italiana di tutte le epoche attinge temi per la femina, dea e madre Teti in un modo particolare ed interessante. Tra gli scrittori emergono Giovanni Boccaccio, che fa un’ “esposizione litterale”, Torquato Tasso, Giordano Bruno, Giambattista Marino, Pietro Metastasio, Vincenzo Monti, Giosuè Carducci, Gabrielle D’Annunzio. Teti è presentata, fra gli altri temi, vicino ai delfini e agli dei marini, con il viso bianco, come una donna e dea fatale che “dolce è morir fra si pompose reti”.

36. **ΤΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΣΜΟΥ.**

Μετάφραση του βιβλίου *I Diritti Costituzionali* του καθηγητή Συγκριτικού Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο *La Sapienza* της Ρώμης Paolo Ridola, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα 2010, σσ. 1-143.

Η μετάφραση του «κλασικού» βιβλίου *I Diritti Costituzionali* του καθηγητή Paolo Ridola συμπυκνώνει σημαντικές πτυχές της σκέψης του για την ιστορική πορεία και εξέλιξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, τη δημοκρατία. Το κείμενο αυτό κατέχει περίοπτη θέση στο πλαίσιο της διεθνούς συνταγματικής γραμματολογίας και συμβάλλει με το κριτικό του χαρακτήρα στη διερεύνηση κρίσιμων πτυχών και της σύγχρονης δημοκρατίας. Στο περιβάλλον της παγκοσμιοποίησης και με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση σε αβέβαιη πορεία, ο στοχασμός πάνω στα θεμέλια της δημοκρατίας είναι περισσότερο από ποτέ αναγκαίος. Ο Ridola παρακολουθεί την προϊστορία των θεμελιωδών δικαιωμάτων, την οποία εντοπίζει στην ελληνορωμαϊκή παράδοση, στη χριστιανική αντίληψη και στις μεσαιωνικές χάρτες. Το πραγματικό σημείο τομής, κατά τον συγγραφέα, στην ιστορία των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι η θετικοποίησή τους στα συνταγματικά κείμενα της αμερικάνικης και της γαλλικής επανάστασης. Ωστόσο, κατά τον 19ο αιώνα, ο ευρωπαϊκός συνταγματισμός ακολουθεί διαφορετική πορεία από τον αμερικανικό. Στον ευρωπαϊκό χώρο κυριαρχεί συνολικά η αντίληψη ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα δεσμεύουν μόνο την εκτελεστική εξουσία, και όχι τον κοινό νομοθέτη.

Η μετάφραση της μονογραφίας του καθηγητή Ridola είναι σημαντική γιατί έτσι είναι προσπελάσιμο σε όσους δεν μπορούν να το διαβάσουν στην ιταλική γλώσσα, αλλά και για να εμπλουτίσει την ελληνική βιβλιογραφία και την ελληνική πολιτειολογική γλώσσα και σκέψη με νέους όρους και προβληματισμούς, οι οποίοι ίσως δεν είναι τόσο οικείοι σε εμάς, δεν παύει όμως να είναι κατατοπιστικοί και ουσιαστικοί.

37. ΕΛΛΗΝΕΣ ΛΟΓΙΟΙ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΕΣ ΑΝΘΟΛΟΓΟΥΝ ΙΤΑΛΟΥΣ ΟΜΟΤΕΧΝΟΥΣ ΤΟΥΣ.

Επιστημονική δημοσίευση στα πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας με θέμα *Ελλάδα - Ιταλία: πολιτισμικές αλληλεπιδράσεις*, που διοργάνωσε το Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α. την 30^η Νοεμβρίου 2011, εκδ. Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα 2012, σσ. 155-169.

Στη μελέτη αυτή παρουσιάζονται ιταλικά ποιήματα που μεταφράστηκαν – αναπλάσθηκαν από έλληνες φημισμένους λόγιους, διανοούμενους και ποιητές, οι οποίοι εντυπωσιάστηκαν και εμπνεύσθηκαν από εκείνα τα ιταλικά στιχουργήματα, περιγράφουν τις επιδράσεις στο έργο τους και στη σκέψη τους, αναφέρονται οι λόγοι και τα αίτια που έλκυσαν έναν Πρόεδρο Ελληνικής Δημοκρατίας (Κωνσταντίνος Τσάτσος), έναν Πρωθυπουργό (Παναγιώτης Κανελλόπουλος), τον εθνικό μας ποιητή (Διονύσιος Σολωμός), έναν άλλον επονομασθέντα «εθνικό ποιητή» (Κωστής Παλαμάς), έναν Νομπελίστα ποιητή (Οδυσσέας Ελύτης), καθηγητές Πανεπιστημίων, ποιητές (Σαραντάρης – Δαλμάτη – Μαβίλης – Μαρτζώκης – Καρέλλη), ακαδημαϊκούς και λόγιους (Νίκος Καζαντζάκης – Βασίλης Βασιλικός – Ηλίας Πετρόπουλος – Μπούμη Παππά) να μεταφράσουν Ιταλική Ποίηση. Σε αυτή τη δημοσίευση επιπλέον υπάρχει η πολύτιμη απόδειξη της λογοτεχνικής και κοινωνικής προσέγγισης των δύο γειτονικών χωρών και καταδεικνύεται εμφανέστερα η σημαντική και οικουμενική υπόσταση της ποίησης, που ενώνει τις δύο χώρες, προβάλλοντας τις κοινές πολιτιστικές τάσεις, τους απaráλλακτους πνευματικούς και υπαρξιακούς προβληματισμούς, τις παρεμφερείς βιωματικές καταστάσεις, τις αντίστοιχες συγκινησιακές φορτίσεις και συναισθηματικές εκτονώσεις.

38. Η ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ ΤΟΥ 19ΟΥ ΑΙΩΝΑ.

Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα *Η Όπερα, το μπαλέτο και η εποχή τους – Διαλέξεις πριν την πρεμιέρα*, που διοργάνωσε η Εθνική Λυρική Σκηνή για το πρόγραμμα έτους 2009/10, σσ. 1-16.

Αναρτήθηκε στο site:
http://www.nationalopera.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=11&Itemid=19&lang=el 5/3/2011 Εκπαιδευτικά Προγράμματα.

Στη δημοσίευση αυτή παρουσιάζεται συνοπτικά η Ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας κατά τον 19ο αιώνα, ο οποίος υπήρξε για την Ιταλία ένας από τους πλέον πλούσιους σε ιστορικά και λογοτεχνικά γεγονότα. Σε αυτόν τον αιώνα συγκροτήθηκε το Ιταλικό κράτος (1861) κι έζησαν μεγάλες μορφές της Ιταλικής λογοτεχνίας όπως οι: Φώσκολο, Λεοπάρντι, Μαντσόνι, Βέρντι, Νιέβο, Καρντούτσι, Βέργκα, Ντόσι, Ντανούντσιο, Πάσκολι, Φογκατζάρο, Καπουάνα, Ντε Ρομπέρντο κ. α.

Αναλύονται τα ρεύματα και οι κυριότεροι εκπρόσωποί τους: Νεοκλασικισμός (Φώσκολο και Μόντι), Λεοπάρντι, Ρομαντισμός (Μαντσόνι -Βισκόντι – Αλεάρντι

- Πράτι), Βέρντι, Νιέβο, Σκαπλιατούρα (Αρίγκι – Πράγκα), Θετικισμός, Ρεαλισμός
- Βερισμός (Βέργκα), Νεοκλασικισμός (Καρντούτσι).

39. **ΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ** (Η ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΤΣΟΛΚΑ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΙ ΣΤΟ Β΄ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗΣ: **ΚΡΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ**).

Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση με τον καθηγ. Γεράσιμο Ζώρα στα πρακτικά του Α΄ Διεθνούς συνεδρίου με θέμα *Ιστοριογραφία και Πηγές για την ερμηνεία του 1821* που διεξήχθη 12 – 13 Οκτωβρίου 2012 και διοργάνωσε η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Ιερά Μονή Πεντέλης, σσ. 7-15.

Η μελέτη αυτή καταγράφει τη διαφορετικότητα του ιταλικού φιλελληνικού κινήματος σε σχέση με τα άλλα φιλελληνικά κινήματα, αφού όταν στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες αυτά υποχωρούν, ο ιταλικός φιλελληνισμός γιγαντώνεται. Επισημαίνεται ότι στην Ιταλία ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας των Ελλήνων είχε σημαντικό αντίκτυπο εξαιτίας της πολιτικής κατάστασης στην οποία βρισκόταν η Ιταλική χερσόνησος, αφού, όπως και η Ελλάδα, ήταν υπό κατάκτηση και δεν είχε συσταθεί ως κράτος. Αναφέρονται οι λογοτεχνικές θεματικές του πρώτου και δεύτερου ιταλικού φιλελληνικού κινήματος: η πώληση της Πάργας, η σφαγή της Χίου, η ηρωική άμυνα και έξοδος του Μεσολογγίου, το Σούλι και οι αγώνες του ενάντια στον δεσποτισμό και την τυραννία, η ναυμαχία του Ναβαρίνου, η συνθήκη της Αδριανούπολης, η δολοφονία του Καποδίστρια και η εγκαθίδρυση της μοναρχίας με την άφιξη του Όθωνα καθώς και τα πρόσωπα ελλήνων ηρώων, όπως των Μπότσαρη, Ρήγα και Κανάρη, αλλά και των ξένων που θυσιάστηκαν για την ελευθερία της, όπως του Βύρωνα και του Santarosa, που αποτέλεσαν για τους Ιταλούς πρότυπα ένδοξης και ηρωικής αυταπάρνησης και ανδρείας, όπως και αντίστασης ενάντια στον τύραννο.

Αναλύονται οι θέσεις, τα γραπτά και τα έργα του φιλελληνικού λογοτεχνικού περιοδικού *Ανθολογία*, του Ugo Foscolo, του περιοδικού *Conciliatore*, του μεγάλου ιταλού ποιητή και διανοούμενου Giacomo Leopardi. Στη συνέχεια παρουσιάζονται, με θέμα την Πάργα, τα λογοτεχνικά έργα των Giovanni Berchet (*I profughi di Parga*), του αντικλασικιστή ναπολιτάνου ποιητή Cesare Malpica (*L'orfana di Parga*), του κλασικιστή Cesare Arici (η ωδή *I Parganiotti*). Γίνεται επίσης ανάλυση των στόχων των τεσσάρων σονέτων του Vincenzo Monti (*Sulla rigenerazione della*

Grecia), του Luigi Spessa (*Missolungi caduta il dì 25 Aprile 1826*), του Giuseppe Borghi (*La Battaglia di Navarino*), του ελληνιστή καθηγητή Antonio Mezzanotte (*Fasti della Grecia nel XIX secolo*). Παρουσιάζονται ακόμα οι θέσεις και απόψεις για την Ελλάδα των Luigi Mercantini, Giuseppe Mazzini, Cesare Balbo. Οι αγώνες και επιδιώξεις των Ελλήνων για να κάνουν πρωτεύουσα πόλη την Κωνσταντινούπολη, έδινε στους Ιταλούς λόγιους ένα ακόμα σημείο αναφοράς και φυσικά πηγή άντλησης θεμάτων: Angelo Brofferio (*Scene elleniche*), Aleardo Aleardi (*Lettere a Maria*), Ippolito Nievo (*Confessioni di un Italiano*), Giosuè Carducci (*Nei primi giorni del MDCCCLXII*), Francesco Domenico Guerrazzi (*L'Asino*).

40. LA SOCIETÀ ITALIANA DEL NOVECENTO ATTRAVERSO L'OTTICA DEL RACCONTO ITALIANO.

Επιστημονική δημοσίευση στα πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας που διεξήχθη στις 8 Δεκεμβρίου 2006 στη ΦΛΣ του Α.Π.Θ. με θέμα *L'immagine della società nella letteratura italiana contemporanea*, στην Επετηρίδα Τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας Α.Π.Θ., Τόμος III, Θεσσαλονίκη 2008, σσ. 25-42.

Η δημοσίευση αυτή αναλύει τον 20ό αιώνα με οδηγό το διήγημα, το πλέον σύντομο και περιεκτικό λογοτεχνικό είδος, που προβάλλει κοινωνικά ζητήματα με αμεσότητα και ωριμότητα. Ο αιώνας των ακραίων αντιθέσεων, της ισχύος, της βίας, των πολέμων, της μοναξιάς, της ανεργίας, περιγράφεται μέσα από τις σελίδες έργων μεγάλων ιταλών διηγηματογράφων, που παρουσιάζουν τις αντινομίες και τις παθογένειες του περασμένου αιώνα. Αναλυτικότερα παρουσιάζονται θεματικά: η μετανάστευση, η μοναξιά και η αναλγησία του σύγχρονου ανθρώπου (Leonardo Sciascia "*L'esame*", Luigi Pirandello "*Nell'albergo è morto un tale*", Raffaele La Capria "*Il Telefono*", Gaetano Neri "*Dimenticarsi della nonna*"), η σταθερότητα της ανθρωπιάς και της ηθικής σε σχέση με την αβέβαιη «λογική αστάθεια» της εξουσίας (Ignazio Silone "*Un pezzo di pane*"), ο πόλεμος, η Αντίσταση, ο φασισμός (Beppe Fenoglio "*Il trucco*" e "*Il vecchio Blister*", Domenico Rea "*Capodimorte*", Piero Chiara "*È tornato Gaudenzio*"), οι κοινωνικές διακρίσεις (Romano Bilenchi "*Un errore geografico*"), ο κόσμος της εργασίας, η ανεργία, οι απολύσεις και τα τραγικά αποτελέσματα των εργατικών ατυχημάτων (Mario Tobino "*Quelli di Viareggio*", Alberto Moravia "*La rivincita di Tarzan*", Luciano Bianciardi "*Quando si è licenziati*", Primo Levi "*Zolfo*", Clara Sereni "*Atrazina*"), ο έρωτας (Giuseppe

Berto “*Esami di maturità*”, Aurelio Grimaldi “*Tema: una storia d’amore*”), η οικογένεια, η σχέση γονέων και παιδιών, η εικόνα και ο ρόλος της γυναίκας (Mino Milani “*Visita a sorpresa*”, Carlo Cassola “*Discussione in famiglia*”, Lalla Romano “*Un ragazzo difficile*”, Antonio Gramsci “*I ricci e la raccolta delle mele*”, Saverio Strati “*Cuor di bambini*”). Ένα ταξίδι γεμάτο συγκινήσεις και εμπειρίες με οδηγό τους ιταλούς αφηγητές και διηγηματογράφους του 20ού αιώνα.

41. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΙΤΑΛΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ.

Επιστημονική δημοσίευση στα πρακτικά του 1^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου, που διεξήχθη στις 9-11 Δεκεμβρίου 2005 με διοργανωτή το Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών του Ε.Κ.Π.Α. με θέμα *Η γλώσσα σε έναν κόσμο που αλλάζει*, επιμέλεια πρακτικών Ε. Λεονταρίδου – Κ. Σπανοπούλου – Α. Γεωργούντζου – Σ. Ευαγγελίδου – Μ. Ιέλο – Ε. Μπαλάση – Ν. Τασσοπούλου – Ε. Τσίτου, Αθήνα 2008, σσ. 538-545.

Σε αυτή τη δημοσίευση αναλύονται, στο πέρασμα των αιώνων, ερωτήματα και απαντήσεις για τον κόσμο των γλωσσών από σημαντικούς ιταλούς λογοτέχνες. Ποιά είναι η καλύτερη γλώσσα; η πλουσιότερη; τι είναι η Ελληνική γλώσσα και ποιά η σχέση της με τη Λατινική και τις λατινογενείς γλώσσες; είναι σημαντική η ύπαρξη μίας πολιτιστικής πρωτεύουσας ή κέντρου για τη γλώσσα; υπάρχει ποιητική γλώσσα και ποιά τα χαρακτηριστικά της; ποιά η σχέση Λογοτεχνίας και γλώσσας; πότε μια γλώσσα είναι οικουμενική; ποιά είναι το ξεχωριστό προσόν για την εκμάθηση ξένων γλωσσών;

Αυτά τα ερωτήματα απαντώνται μέσα από τη φιλολογική γνώση και τη μοναδική αναλυτική σκέψη του Giacomo Leopardi (1798-1837). Η άποψη και θεώρηση του Niccolò Machiavelli (1469-1527) για τη γλώσσα και ο «διάλογος» του με τον Δάντη καθώς και η παρουσίαση στη λογοτεχνική εφημερίδα, όργανο των ιταλών διαφωτιστών, «Il Caffè» (1764-1766) της γραμματικής και της ορθογραφίας, η «μέθοδος» διδασκαλίας της γλώσσας κι αν είναι αναγκαία η γνώση της λατινικής για έναν γιατρό. Η σχέση της ρητορικής και της χρήσης της γλώσσας σύμφωνα με τον Brunetto Latini (~1220-1293) και η εύρεση εργασίας στο εξωτερικό από έναν γνώστη γλωσσών όπως παρουσιάζεται από τον Lorenzo Da Ponte (1749-1838). Η «ανάκληση» λέξεων – δανείων από άλλες γλώσσες, όπως συμβαίνει στο έργο του Traiano Boccalini (1556-1613) όπως και η εκμάθηση γλωσσών, η σχέση λόγιας και δημοτικής ελληνικής γλώσσας στο θεατρικό κόσμο του Carlo Goldoni (1707-1793). Ο Luigi Pirandello (1867-1936) παρουσιάζει τη σχέση γλώσσας και ύφους, την

«επικοινωνία» δυο ανθρώπων που δεν γνωρίζουν ο ένας τη γλώσσα του άλλου, τις υποψήφιεσ νύφες και την «προίκα» τους. Ο Giuseppe Giacosa (1847-1906) «αποδεικνύει» πως μπορεί κάποιος να διδάξει την Αγγλική γλώσσα μέσα από την Ιταλική γραμματική και μιλώντας Γαλλικά.

Ο μεταφραστής και τα προβλήματά του σύμφωνα με τους Giovanni Berchet (1783-1851) και Giuseppe Baretti (1719-1789). Ποιές είναι οι θέσεις των Ιταλών ρομαντικών για τις γλώσσες σύμφωνα με το περιοδικό «Il Conciliatore»; (1818-1819). Παρουσιάζονται επίσης τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της γλώσσας και η άποψη του Λαυρέντιου των Μεδίκων (1449-1492) καθώς ακόμη και το ερώτημα του Torquato Tasso (1544-1595) τι είναι γλώσσα. Ο Gabrielle D' Annunzio (1863-1938) και η άποψή του για την Ιταλική αλλά και τις άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες, ο Pietro Giannone (1676-1748) και η Γερμανική γλώσσα αλλά και οι Γαλλισμοί του Vittorio Alfieri (1749-1803). Ο Μιμητισμός των γλωσσών και η μανία για οτιδήποτε ξενόφερτο στην ιστορική προσέγγιση της Ναπολιτάνικης νοοτροπίας από τον Vincenzo Cuoco (1770-1823). Τα παραπάνω είναι μέρος του ανάγλυφου των σκέψεων των Ιταλών λογίων για τη γλώσσα και για την σωστή έκφραση της έννοιας και της (κατα)νόησης.

42. ΤΟ ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΤΟΥ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ – ALESSANDRO PICCOLOMINI.

Επιστημονική δημοσίευση στα πρακτικά ημερίδας με θέμα *Η γυναίκα στην Ιταλική Λογοτεχνία*, που διοργάνωσε το Τμήμα Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας στην ΑΥΛΑ της Φιλοσοφικής Σχολής Ε.Κ.Π.Α. την 19^η Μαρτίου 2009, επιμέλεια καθηγ. Στέλλα Πριόβολου, Αθήνα 2009, εκδ. Ε.Κ.Π.Α., σσ. 77-83.

Η μελέτη ερευνά τον ρόλο της γυναίκας στην ιταλική αναγέννηση και αναλύει το έργο του Alessandro Piccolomini *Il Dialogo della bella creanza delle donne o La Raffaella*. Η σχέση γυναίκας και λογοτεχνίας ήταν σχεδόν ανύπαρκτη μέχρι τον 16ο αιώνα, όταν σημαντικός αριθμός ποιητριών και συγγραφέων φέρει στο προσκήνιο τη γυναικεία παρουσία. Την περίοδο αυτή ανθεί η πραγματεία και η διδασκαλία με παραινέσεις, που αποσκοπεί στην παρουσίαση του ρόλου και των υποχρεώσεων της γυναίκας στην κοινωνία της τότε εποχής. Στη δημοσίευση αυτή αρχικά γίνεται αναφορά στο έργο του Baltassar Castiglione (1478-1529) *Il libro del cortegiano*, στο οποίο σκιαγραφείται η εικόνα «της γυναίκας του παλατιού», και στο έργο του Angelo Firenzuola (1493-1543) *Della bellezza delle donne*, στο οποίο αναφέρεται

αναλυτικά, διαλεγόμενος με τους αυστηρούς δικαστές του Πράτο και ενώπιον των γυναικών της πόλης, στη γυναίκα, με διαλόγους που τονίζουν την τέλεια ομορφιά της γυναίκας.

Στο έργο *La Raffaella* ο Piccolomini αναπτύσσει το κωμικό θέμα των ερωτικών ραδιουργιών και σε διαλογική φόρμα παρουσιάζει την προσπάθεια της μαστροπού Raffaella να πείσει τη νεαρή παντρεμένη και πανέμορφη κοπέλα Μαργαρίτα να ενδώσει στον έρωτα του ερωτευμένου Ασπάσιου. Στο πλαίσιο της πειστικής «διάλεξης» της Ραφαέλλας ο Piccolomini πραγματεύεται ζητήματα που χωρίζονται θεματικά: α) η χρησιμότητα και η ωφέλεια της χαράς, του κεφιού, των διασκεδάσεων στα χρόνια της νεότητας, β) η ένδυση, γ) τα «καλλυντικά» και η υγιεινή του σώματος, δ) η οικοκυρική, ε) η αισθητική και ο εκλεπτυσμός της ένδυσης, «la portatura», στ) οι τρόποι συμπεριφοράς στους κοινωνικούς χώρους και στις συζητήσεις, ζ) η νομιμότητα της απιστίας, η) οι κανόνες με βάση τους οποίους επιλέγεις εραστή.

Πρόκειται ουσιαστικά για προγραμματικά ζητήματα σχετικά με τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία – ανατροπή όλων των μέχρι τότε καθιερωμένων – που προσλαμβάνουν χαρακτήρα φεμινιστικής διεκδίκησης των δικαιωμάτων της γυναίκας με αποτέλεσμα ακόμα και τη δημιουργία θεωρίας για τη συζυγική απιστία, μέσα στο πλαίσιο της λαϊκής και επίγειας ηθικής, που αδιαφορεί για τις πνευματικές αξίες και υπονομεύει τα «όρια της σεμνότητας και της ευπρέπειας», δηλαδή τους συμβατικούς κανόνες της κοινωνικής συμπεριφοράς.

Τα κεντρικά ζητήματα της γυναικείας συμπεριφοράς και του έρωτα, σε ένα εχθρικό τυπικό «αρσενικό» περιβάλλον συγγραφής και θεώρησης, και οι κοινωνικές επιδράσεις τους διαστέλλει σαφώς το *Il Dialogo della bella creanza delle donne* από την τότε σύγχρονη πραγματεία για τον έρωτα, οι οποίες πραγματείες έβριθαν από φιλοσοφικά χαρακτηριστικά, την ιδεαλιστική σύνθεση που προαγόταν από τη διάδοση του πλατωνισμού, το αριστοκρατικό δικαίωμα. Όλοι αυτοί οι παράγοντες απουσιάζουν στο έργο *La Raffaella*, και γι' αυτό μπορεί να θεωρείται υπόδειγμα για έναν τομέα της διαλογικής πραγματείας και ως πρωτοπορία για τη χειραφέτηση και ισότητα της γυναίκας στην εποχή εκείνη, στο δικαίωμα στη ζωή, στον έρωτα, στα γράμματα.

Επιστημονική δημοσίευση στα πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα *Tempo, Spazio e memoria nella Letteratura Italiana*, που διοργάνωσε το Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΑΠΘ, επιμέλεια Ζ. Ζωγραφίδου, Aracne και University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2012, σσ. 142-159.

Στη δημοσίευση αυτή παρουσιάζεται η έννοια της θάλασσας που περιέχει τον χρόνο, τη μνήμη και το χώρο, αφού η θάλασσα είναι σαν θεότητα, μοιάζει με τη ψυχή κάθε ζώντος οργανισμού: είναι αεικίνητη και δεν έχει ανάπαυση, δεν έχει αρχή ούτε τέλος... είναι αιώνια, παντοτινή. Υπάρχουν εντός της θάλασσας αέναη κίνηση και αναζήτηση δράσης, ιδιότητες που αποτελούν εφόδια αλλά και κινδύνους. Σε αυτόν τον περίπλοκο που κάνει αυτή η δημοσίευση στην ιταλική λογοτεχνία βρίσκουμε τη θάλασσα σε αναλογία ή σε ομοιότητα με τη ζωή ή με τη διάθεσή της, τη θάλασσα σαν μεταφορά της ζωής, δηλαδή μνήμη – χώρος – χρόνος. Με στόχο τα παραπάνω ο περίπλοκος ξεκινά από τον εθνικό ποιητή της Ελλάδας Διονύσιο Σολωμό, που περιγράφει με παρόμοιο τρόπο τη θάλασσα και συνεχίζει με την *Οδύσσεια* του Ομήρου, το ομορφότερο ίσως έργο όλων των εποχών αναφορικά με τη θάλασσα. Στο ερώτημα αν υπάρχει θαλασσινή λογοτεχνία και σημαντικοί εκπρόσωποί της στην Ιταλία η ανάλυση καταλήγει ότι ίσως οι σημαίνοντες είναι οι Raffaello Brignetti, Leonardo Sciascia, Giovanni Verga. Βρίθει η ιταλική λογοτεχνία επικών και λυρικών αναφορών σχετικών με τη θάλασσα.

Η μελέτη παρουσιάζει αναφορές, αναλύσεις, μεταφορές, παρομοιώσεις, ιδεοληψίες σχετικές με τη θάλασσα από τον 13ο αιώνα (Monte Andrea – Brunetto Latini – Giacomo da Lentini – Chiaro Davanzati) στους μεγάλους του Trecento (Dante Alighieri, με το φημισμένο 26ο άσμα της Κόλασης και τον θάνατο του Οδυσσέα – Francesco Petrarca στο φημισμένο επίσης *Passa la nave mia colma d'oblio* όπου το καράβι και η άγρια θάλασσα είναι η ζωή και τιμονιέρης είναι ο έρωτας – Giovanni Boccaccio στις *Rime* παρομοιάζει τη θάλασσα με τη ζωή γεμάτη σκοπέλους όπου το λιμάνι είναι το καταφύγιο), στους σημαντικούς ποιητές της Αναγέννησης (Jacopo Sannazaro – Ludovico Ariosto, με το σημαντικότερο ποιητικό έργο *Orlando Furioso*, για το οποίο η μελέτη καταλήγει πως είναι το αριστούργημα της αναγεννησιακής θάλασσας).

Η μελέτη συνεχίζει στην εποχή της αντιμεταρρύθμισης παρουσιάζοντας τον Torquato Tasso, με τις λυρικές του *Rime*, και την εποχή του Μπαρόκ με τον Giovan Battista Marino στις λυρικές *Rime marittime*, όπου παρομοιάζει τον κόσμο με τη θάλασσα. Στον 19ο αιώνα σημαντική αναφορά γίνεται στον Giacomo Leopardi με

το φημισμένο *E il naufragar m'è dolce in questo mare* και στο νεανικό του ποιητικό έργο *Inno a Nettuno* όπως και στον Giovanni Pascoli με την ιδιαίτερη και ξεχωριστή «εικόνα» της θάλασσας στα ποιητικά έργα του *Il naufrago, Dalla spiaggia, La baia tranquilla, Mare*, στη φημισμένη ωδή *Il ritorno* σχετική με την επιστροφή του Οδυσσέα, που αποτελεί αλληγορική αυτοβιογραφία του ποιητή για τη δική του επιστροφή στο San Mauro και στο ποιητικό έργο *A Giorgio Navarcho ellenico*, όπου υπάρχει ο διάλογος της θάλασσας με τον έλληνα ναύαρχο, ο οποίος ταξιδεύει το 1897 για να ελευθερώσει την Κρήτη από τους Τούρκους. Τέλος, ο 19^{ος} αιώνας «κλείνει» με τον νομπελίστα ποιητή Giosuè Carducci και τη συχνή εμφάνιση της θάλασσας στα έργα του, παρουσιαζόμενη ενδεικτικά στα ποιήματα *Alle Valchirie* και *Congedo*.

Στον 20ό αιώνα αρχικά παρουσιάζεται η θάλασσα στα ποιητικά έργα του Gabriele D'Annunzio *Ditirambo IV*, στο φημισμένο *Laus vitae IV*, στο οποίο ο ποιητής βρίσκει το πρόσχημα για να συναντηθεί με τον Οδυσσέα και στο *Laus vitae XII* με την καταπληκτική περιγραφή του Αιγαίου πελάγους.

Στη συνέχεια η μελέτη παρουσιάζει τη θάλασσα και τα νοήματά της στους: Giuseppe Ungaretti, με τον οποίο η θάλασσα λαμβάνει πλέον υπαρξιακό νόημα, χαρακτηριστικό του 20ού αιώνα, στα έργα *I ricordi* και *Universo*, Umberto Saba, με τις πολυεπίπεδες έννοιες και αντιστοιχίες της στα έργα *Canzonetta 10, Le quattro stagioni, In riva al mare, Veduta di collina, Di ronda alla spiaggia, Ebbri canti, Decima fuga (a 2 voci)*, Salvatore Quasimodo, στον οποίο η θάλασσα είναι και μνήμη και χώρος και χρόνος, όπως αναλύεται στο ποιητικό έργο *S'ode ancora il mare*. Ο Alberto Savinio παρουσιάζει, στο φημισμένο διήγημά του *Walde "mare"*, την πόλη του Βόλου, όπου τον επισκέπτεται η θάλασσα στο γενέθλιο σπίτι του, ο Giovanni Comisso που απεικονίζει στο *Gente di mare* τη «σκληρή» θάλασσα και τέλος ο Cesare Pavese, που δηλώνει την απέχθειά του για τη θάλασσα καθώς δεν τη συναντάει ποτέ στα έργα του, αφού και στο *Signor Pietro* το αγόρι ψάχνει να τη συναντήσει αλλά τελικά δεν τη βρίσκει.

44. IL RISORGIMENTO ITALIANO E LA PALINGENESI GRECA.

Επιστημονική ανακοίνωση – δημοσίευση στα πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα *Il Risorgimento Italiano visto dagli altri*, που διοργάνωσε το Πανεπιστήμιο La Sapienza της Ρώμης στο πλαίσιο του επίσημου εορτασμού για τη συμπλήρωση 150 χρόνων από τη συγκρότηση του Ιταλικού κράτους, Ρώμη, 21-22 Οκτωβρίου 2011,

επιμ. Matilde Dillon & Giulio Ferroni, Edizioni di Storia e Letteratura, Ρώμη 2013, σσ. 1-12.

Στη μελέτη αυτή παρουσιάζονται και αναλύονται οι σχέσεις των δύο γειτονικών χωρών στην προσπάθειά τους να συγκροτήσουν τα κράτη-έθνη τους. Στην αρχή της μελέτης γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση της πολιτικής κατάστασης που απορρέει από το συνέδριο της Βιέννης (1815), τη σημασία της ελληνικής επανάστασης και το τελειωτικό χτύπημα που δίδεται σε αυτή την πολιτική από τη συγκρότηση του ιταλικού κράτους. Προβάλλονται οι θέσεις των εξόριστων Ιταλών που βρίσκουν καταφύγιο στην Ελλάδα -ενδεικτικά Daniele Manin, Niccolò Tommaseo- και σημαντική υποστήριξη, όπως τόνιζαν στα γραπτά τους οι Francesco Crispi και Giuseppe Mazzini.

Η μελέτη, επίσης, αναλύει πως ο πολιτισμός ήταν ο ενοποιητικός παράγων των αγώνων των δύο λαών για τη γέννηση της ελληνικής και ιταλικής Παλιγγενεσίας, γεγονός στο οποίο συμφωνεί και ο διάσημος Riccardo Muti στις συνεντεύξεις του, τονίζοντας ότι και σήμερα από τον πολιτισμό θα ξεκινήσει η αναγέννησή τους, δεδομένο που υπογραμμίζει σε σχετικές αναλύσεις του και ο Giovanni Spadolini.

Στη συνέχεια προβάλλονται οι έλληνες λόγιοι και ποιητές που καταγράφουν την κατάσταση για το εθνικό ζήτημα της Ιταλίας: το 1839 ο Αλέξανδρος Σούτσος στον *Περιπλανώμενο*, το 1844 ο Διονύσιος Σολωμός σχετικά με την αναχώρηση των αδελφών Bandiera από την Κέρκυρα και την αποτυχημένη εκστρατεία τους. Τα γεγονότα αυτά απαθανατίζονται και στο σημαντικό βιβλίο του Atto Vannucci *I martiri della libertà italiana dal 1794 al 1848*, στο οποίο περιγράφεται η προσπάθεια του Σολωμού να μην ξεκινήσει αυτή η εκστρατεία γιατί διέκρινε την προχειρότητα σχεδιασμού της. Το 1848 ο Σολωμός εξυμνεί το μεγαλείο της Ιταλίας και τις προσδοκίες του από τον πρώτο πόλεμο της ιταλικής ανεξαρτησίας, ενώ το 1853 ο Γεώργιος Τερτσέτης φέρει ως παράδειγμα αποφυγής για την Ελλάδα την κατάσταση στην ιταλική χερσόνησο. Το 1852 ο Δημήτριος Βικέλας περιγράφει την κατάσταση που επικρατούσε στη Φλωρεντία και στη συνέχεια η μελέτη αναλύει τις προσπάθειες του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη, από το 1847 έως το θάνατό του, για την υποστήριξη της ιταλικής ανεξαρτησίας. Γίνεται αναφορά στην εκστρατεία των Χιλίων του Garibaldi μέσω της ποιητικής περιγραφής του Γεωργίου Σουρή, στον Αχιλλέα Παράσχο για τα αλύτρωτα ακόμα εδάφη των δύο χωρών, στον Γεράσιμο Μαρκορά που εξυμνεί τον Vittorio Emanuele II. Τέλος, είναι ενδιαφέρουσα η συζήτηση – ανταπόκριση του Νεοκλή Καζάζη από τη Ρώμη σχετικά με τη

συνάντηση που είχε με τον Francesco Crispi, ένα χρόνο πριν γίνει ο Crispi πρωθυπουργός της Ιταλίας, όταν καλούσε την Ελλάδα και τους πολιτικούς της να έχουν ως πρότυπο την Ιταλία στη χάραξη εξωτερικής πολιτικής.

Στη μελέτη, επιπλέον, παρουσιάζονται Ιταλοί λόγιοι και ποιητές οι οποίοι αναδεικνύουν την Ελλάδα ως πρότυπο αγώνων – ενδεικτικά αναφέρονται οι Angello Brofferio, Luigi Mercantini, Ippolito Nievo – όπως και γραπτά του Garibaldi, σχετικά με τις διπλωματικές ραδιουργίες των μεγάλων δυνάμεων εναντίον της Ελλάδας, μέσα από τα οποία η μελέτη προβάλλει την έντονη αγάπη του ιταλού στρατιωτικού και πολιτικού γι' αυτήν.

45. ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Ι

Επιστημονική δημοσίευση στα πρακτικά επιστημονικής Διημερίδας με θέμα *Πολιτισμός, Επικοινωνία, Παγκοσμιοποίηση* που συνδιοργάνωσαν το Τ.Ε.Ι. Ιονίων Νήσων και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, εκδ. Κέρκυρα, Αθήνα 2011, σσ. 45-58.

Η μελέτη πραγματεύεται αρχικά την έννοια του παγκόσμιου στην εποχή της παγκοσμιοποίησης παρουσιάζοντας την παγκοσμιοποίηση ως ένα γιγάντιο έργο επέκτασης και ενοποίησης του κοινωνικού χώρου, δημιούργημα της τεχνολογίας και, φυσικά, της οικονομίας. Η παγκοσμιοποίηση αντί να προετοιμάσει έναν κόσμο συμφιλιωμένο με την ισόρροπη κατανομή αγαθών, δημιούργησε έναν κόσμο διαχωρισμένο από καινούριες, άγριες διαχωριστικές γραμμές, από αποστάσεις όχι πια «γεωγραφικές», αλλά «κοινωνικές», που δεν μπορούν να γεφυρωθούν. Παρουσιάζονται τρία σημαντικά ζητήματα προς αναζήτηση λύσης: α) Το θέμα των παγκόσμιων ανισοτήτων, β) Το θέμα του παγκόσμιου κινδύνου ή το προσεχές ριζικό της οικολογικής καταστροφής και γ) Το θέμα της εργασίας, αφού είναι σημαντική η ανισότητα στα δικαιώματα της εργασίας με στόχο την ενοποίηση σε παγκόσμια κλίμακα των αγορών εργασίας.

Στην άλλη πλευρά του λόφου εκκινεί από τελείως διαφορετική προσέγγιση η παγκοσμιοποίηση των ιδεών, η οποία ήταν ένας από τους πλέον σημαντικούς τρόπους με τους οποίους έγινε η ανθρώπινη πρόοδος και στο πλαίσιο αυτό στη μελέτη παρουσιάζεται η διάκριση μεταξύ της αλήθειας της επιστήμης και της αλήθειας της πίστης όπως ωρίμασε στην Ιταλική χερσόνησο με μια σκληρή και σύνθετη αντιπαράθεση κατά τον 13ο αιώνα. Στο πρακτικό μάλιστα πεδίο ο Δάντης μπόρεσε -γράφοντας τη «Μοναρχία»- να θεωρητικοποιήσει το χωρισμό και επομένως την αυτονομία της πολιτικής εξουσίας από εκείνη τη θρησκευτική, όπως

αργότερα εδραιώθηκε θεωρητικά η αυτονομία της πολιτικής (Μακιαβέλι) και της επιστήμης (Γαλιλαίος). Οι αρχές αυτές εξέλιξαν την ανθρωπιστική λαϊκή σκέψη και ύστερα εκείνες του διαφωτισμού και της σύγχρονης δημοκρατίας.

Η μελέτη ανατρέχει και σε αντίστοιχες μεταβατικές και πολύ σημαντικές περιόδους, στο πλαίσιο ανάλογων «χωρικών επαναστάσεων», όταν η λογοτεχνία και ο πολιτιστικός «λόγος» κατεδείκνυε και κατέγραφε την αναζήτηση, την ανασφάλεια αλλά και την προοπτική. Στην περίοδο των γεωγραφικών ανακαλύψεων, που επέφεραν τεράστια αμηχανία και προβληματισμό, παρουσιάζεται η σκέψη του Leonardo Da Vinci αλλά και η Παγκοσμιότητα της ιταλικής Αναγέννησης όπως εμφανίζεται στο έργο του Ludovico Ariosto *Orlando Furioso*, εκατό χρόνια αργότερα ο Galileo Galilei στο έργο *Dialogo sopra i due massimi sistemi del mondo* παρουσιάζει τη νέα επιστημονική μέθοδο, ενώ ο προσδιορισμός της έννοιας της αρετής αλλά και το ίδιο το περιεχόμενο της ευτυχίας, που αποτελεί το αντικείμενο της ανθρώπινης φύσης, προσεγγίζεται από δύο κορυφαίους Ιταλούς διαφωτιστές τον Antonio Muratori και τον Pietro Verri, επιπλέον οι απόψεις του θεωρητικού του ιταλικού ρομαντισμού και ποιητή Giovanni Berchet, που πρότασε ως στόχο την ανάπτυξη μιας νέας πολιτιστικής τάξης πραγμάτων ταυτόχρονα με τη γέννηση ενός νέου κοινού, το οποίο ήταν η μέση καλλιεργημένη τάξη. Η μελέτη αναλύει επίσης τη λογοτεχνία του μοντερνισμού και του Φουτουρισμού, αφού κύριο χαρακτηριστικό τους ήταν η επαναδιαπραγμάτευση της σχέσης ανθρώπου, χώρου και χρόνου, όπως προβάλλεται στα έργα του Filippo Tommaso Marinetti και κλείνει με την άποψη του Antonio Tabucchi για τον προορισμό και τη λειτουργία της λογοτεχνίας.

46. ΙΤΑΛΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΟΥ ΜΥΘΟΥ ΤΟΥ ΓΚΑΡΙΜΠΑΛΝΤΙ.

Επιστημονική δημοσίευση στο λογοτεχνικό περιοδικό *Ομπρέλα*, τεύχος 79, Δεκέμβριος 2007-Φεβρουάριος 2008, Αθήνα 2008, σσ. 67-72.

Η δημοσίευση εξετάζει τον μύθο του Garibaldi, ο οποίος αποτελεί, πραγματικά, τον εθνικό κορμό της σύγχρονης ιστορίας της Ιταλίας. Αναφέρονται μαρτυρίες που αναδεικνύουν την εικόνα ενός μοναδικού λαϊκού ήρωα (G. Visconti Venosta – G. C. Abba – G. Costa – L. Mercantini). Η γοητεία που ασκούσε ο Garibaldi στις λαϊκές μάζες ήταν απaráβλητη, μερικές φορές φαινόταν αδιανόητη και γι' αυτό πάντα

είναι άξια μελέτης. Η μελέτη αναλύει επίσης την εικόνα του Garibaldi, που ήταν ήρωας αρχαιοελληνικός και ταυτόχρονα ρομαντικός. Η λογοτεχνία κατέγραψε, ύμνησε και πρόβαλλε ένα τόσο μεγάλο «λαϊκό είδωλο» και η μελέτη αναλύει: τα ποιήματα των Luigi Mercantini, Francesco Dall’Ongaro, Giosuè Carducci, Giovanni Pascoli που σκιαγραφούν μοναδικά τον λαϊκό μύθο και θρύλο του Garibaldi, όπως και τα πεζά έργα των Federico De Roberto (*I Vicerè* – στο οποίο περιγράφεται η θριαμβική είσοδος του Garibaldi στην Κατάνια και ο λαϊκός ενθουσιασμός που επικρατούσε), Luigi Pirandello (*L’Umorismo* – στο οποίο ο Garibaldi περιγράφεται ως χαρακτηριστικό παράδειγμα της μυθοπλασίας, καθώς ο ήρωας είναι αλάνθαστος και το παραμικρό αρνητικό γι’ αυτόν μας προσβάλλει) και του Edmondo De Amicis (*Il Cuore* – εξαιρετη συνοπτική βιογραφική παρουσίαση και αναφορά του Garibaldi).

47. **THE GREEK “PASSATISMO” AND MARINETTI’S FUTURISM.**

Επιστημονική δημοσίευση στα πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα *Shades of Futurism – Futurismo in Ombra*, που διοργάνωσε για τη συμπλήρωση των 100 ετών από το μανιφέστο του Φουτουριστικού κινήματος το Princeton University, Princeton 9-10 Οκτωβρίου 2009, εκδ. Interlinea, Novara 2011, σσ. 153-166.

Η μελέτη αναλύει το κίνημα του Φουτουρισμού και την «αποδοχή» του από την ελληνική διανόηση. Ήδη από το ιδρυτικό μανιφέστο του φουτουρισμού, ο Marinetti αποσαφηνίζει με άκρως επιθετικό πνεύμα την εναντίωσή του στη λατρεία του παρελθόντος και διακηρύσσει τη διάλυση ή τον εκτροχιασμό της παράδοσης. Η απαγκίστρωση της χώρας του από την παρελθοντολογία, τη «μεθοδική και ανόητη λατρεία του παρελθόντος», και η «απελευθέρωση των συνειδήσεων από τις αλυσίδες που τις καθιστούν υποχείρια της παράδοσης» προτάσσονται στον ανατρεπτικό αγώνα του. Ταυτίζοντας το περασμένο με το παρωχημένο, καλεί τους λήπτες των μηνυμάτων του να «τινάξουν στον αέρα όλες τις παραδόσεις, σαν σαθρά γεφύρια», να καταστρέψουν τα μουσεία, τις βιβλιοθήκες, τις κάθε λογής ακαδημίες, εμβληματικά ιεροφυλάκια ενός «νεκρού» πλέον πολιτισμού και μιας άκαρπης σοφίας, να κατεδαφίσουν ανηλεώς τις «αρχαίες» και «λατρευτές πόλεις». Τα λαμπρά χρόνια που προηγήθηκαν, υποστηρίζει, είναι το «βάλσαμο στις συμφορές ετοιμοθάνατων, ασθενών και κρατουμένων», ανθρώπων δίχως μέλλον.

Για την Ελλάδα το 1909, έτος του Φουτουριστικού Μανιφέστου, είναι μία αξιοσημείωτη χρονολογία για τη νεοελληνική Ιστορία, με την επανάσταση στο

Γουδή. Για πρώτη φορά ο λαός, μετά τη συγκρότηση του Νεοελληνικού κράτους το 1929, ύψωσε αποφασιστικά το ανάστημά του εναντίον μιας κοινωνικής και πολιτικής δουλείας ογδόντα χρόνων, για πρώτη φορά ζήτησε με τόση επιμονή ν' αποκατασταθεί στα δικαιώματά του. Ο λαός της Αθήνας στο συλλαλητήριο της 14 Σεπτεμβρίου 1909 διατυπώνει αξιώσεις αληθινά επαναστατικές για την εποχή εκείνη: 1) επιβολή φόρου στο εισόδημα· 2) προστασία της παραγωγής· 3) μεταβολή των υπαλλήλων σε υπηρέτες του λαού· 4) βελτίωση της θέσης των εργατών και 5) καταδίκη της τοκογλυφίας.

Σε 12 χρόνια, από το 1899-1911, ένας τεράστιος αριθμός, σχεδόν 200. 000 άτομα είχαν μεταναστεύσει από την ελεύθερη και μικρή Ελλάδα προς άλλες χώρες. Η ανυπαρξία της μεγάλης βιομηχανίας κάνει μεγάλη την οικονομική εξάρτηση της Ελλάδας από τούς ξένους.

Η μελέτη υπογραμμίζει ότι σε αυτό το ιστορικό, οικονομικό, κοινωνικό πλαίσιο μπορεί να κατανοηθεί γιατί ο Φουτουρισμός δεν είχε σημαντική απήχηση στην Ελλάδα, παρόλο που το ελληνικό κοινό ενημερώθηκε πολύ νωρίς για την εμφάνιση του φουτουριστικού κινήματος στην πνευματική ζωή της Ευρώπης. Εκεί που η ταχύτητα θεοποιείτο, στην Ελλάδα δεν υπήρχε ακόμα, εκεί που το αυτοκίνητο συγκρίνονταν και ήταν ωραιότερο από την Φτερωτή Νίκη της Σαμοθράκης στη μικρή Ελλάδα υπήρχαν λίγα, η βιομηχανία ήταν ελάχιστη, η πρόοδος εν ολίγοις μικρή. Η Ελλάδα έπρεπε να λύσει πρώτα τα προβλήματα ανάπτυξης, σε μια περίοδο που στη Δυτική Ευρώπη ήταν δεδομένη, αφού ακόμη στην Ελλάδα δεν είχε καν διαμορφωθεί η αστική τάξη ούτε και είχαν επικρατήσει οι αστοί. Οι θεωρίες και οι θέσεις των μανιφέστων του Φουτουρισμού, η απόρριψη του παρελθόντος και οι δεσμοί του Μαρινέτι με το φασιστικό καθεστώς δεν ευνόησαν την αποδοχή από το ελληνικό κοινό, στο οποίο προκαλούσε αντίδραση ειρωνική και χιουμοριστική παρά αρνητική. Ο ριζοσπαστικός και ακραίος ιδεολογικά χαρακτήρας των θέσεων του Φουτουρισμού απετέλεσε σημείο επιφυλακτικής αντιμετώπισης από τους έλληνες διανοούμενους και οδήγησε ακόμα και σε παρεξηγήσεις, από ερμηνευτικής πλευράς. Εξετάζονται οι θέσεις των Οδυσσέα Ελύτη, Αντρέα Ζεβγά (ψευδώνυμο του Αιμ. Χουρμούζιου), Ιωάννη Κονδυλάκη (ψευδώνυμο Διαβάτης), ποιήματα και θέσεις των Κωστή Παλαμά, Γιώργου Θεοτοκά, Κωνσταντίνου Καβάφη. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο συντηρητικότερος Παλαμάς εξήρε κι επαίνεσε από την πρώτη στιγμή τον φουτουρισμό και τον Μαρινέτι ενώ ο προοδευτικότερος Καβάφης κράτησε αποστάσεις από το κίνημα αυτό. Ο Θεοτοκάς χρησιμοποίησε το

καινοτόμο πνεύμα του Φουτουρισμού, εμπνεύστηκε και το ενσωμάτωσε με το δικό του τρόπο, όπως και η «Γενιά του '30», στην ελληνική λογοτεχνία και σκέψη.

48. **IL BEL PAESE.**

Βιβλιοκριτική για το βιβλίο των Γιάννη Η. Παππά και Σωτήρη Παστάκα, *Ανθολογία ιταλικής ποίησης*, εκδ. Οδός Πανός, Αθήνα 2011. Λογοτεχνικό περιοδικό *Ποιητική*, τεύχος όγδοο, σσ. 293-296.

Η βιβλιοκριτική μελέτη αναλύει την ποιητική ανθολογία με τίτλο *Ανθολογία ιταλικής ποίησης – Ταξίδι στην όμορφη χώρα των μεταφραστών* – ανθολόγων Σωτήρη Παστάκα και Γιάννη Η. Παππά, αφού πρώτα υπογραμμίζει τη σημασία των ποιητικών ανθολογιών και ιδιαίτερα σήμερα, που είναι κόντρα στο ρεύμα της εποχής μας, σε μία κοινωνία που αρνείται την ποίηση και ακόμα το ίδιο το πολιτιστικό σύστημα φαίνεται να την αποκόβει και να την απορρίπτει σαν κολασμένο μέλος του, όταν δεν μπορέσει να την εντάξει στα υπεραπλουστευτικά του ιδεολογικά σχήματα, στους δαιδαλώδεις διαδρόμους και στους αμοιβαίους αποκλεισμούς και γι' αυτό η προσπάθεια των δύο ανθολόγων και μεταφραστών είναι αξιοσημείωτη και αξιοπρόσεκτη. Στη συνέχεια εξετάζονται και προβάλλονται οι απόψεις και η θεωρία του Giacomo Leopardi σχετικά με την πολιτική, τη στατιστική, την οικονομία, την ενημέρωση από εφημερίδες. Όλα αυτά αποτέλεσαν πολεμικά σύμβολα για τον ποιητή, σατιρική περιφρόνηση, γιατί σε αυτά «διάβαζε» τα σύμβολα της σύγχρονης δυστυχίας, της ξηρασίας των αισθημάτων και των παθών, ενός πολιτισμού ψυχρού, που ωθούσε τους ανθρώπους να κλείσουν τα μάτια τους απέναντι στο πραγματικό, που τους παραπλανούσε με απατηλή εμπιστοσύνη προς την ανύπαρκτη «πρόοδο». Αυτός, πιθανόν, είναι και ο λόγος που η ανθολογία αρχίζει με τον Πετράρχη – που καθόρισε το νέο μοντέλο διανοούμενου και την ποίηση ως υπέρτατη πνευματική δημιουργία του ανθρώπου –, και τον μεγαλύτερο, ίσως, ιταλό ποιητή μετά τον Πετράρχη τον ποιητή του πόνου και του έρωτα, τον Giacomo Leopardi.

Σημαντικό είναι επίσης ότι ανθολογούνται ποιητές και ποιήτριες αποκλειστικά του 20ού αιώνα και κυρίως του δεύτερου μισού του, χαρακτηριστικό πολύ αξιόλογο, γιατί έτσι οι αναγνώστες γνωρίζουν νέους ποιητές αλλά ταυτόχρονα αποδεικνύεται και η συνέχεια της μεγάλης ποιητικής παράδοσης της Ιταλίας. Η βιβλιοκριτική προβάλλει μέσα από αποσπάσματα ποιημάτων ότι οι ανθολόγοι – μεταφραστές μας

οδηγούν σε ένα ταξίδι στην όμορφη Ιταλία και στην ακόμη πιο όμορφη ποίησή της, απ' όπου αναδύονται ιδέες, οράματα, ηθικά και φιλοσοφικά ζητήματα, αλλά και μια πολύτιμη συζήτηση για τα μικρά και τα μεγάλα του ανθρώπινου βίου.

49. **NON SOLAMENTE INVANO MA CON GRANDISSIMO DANNO.**

Επιστημονική δημοσίευση στο λογοτεχνικό περιοδικό *Οδός Πανός*, Τεύχος 161, Αθήνα, Ιανουάριος-Μάρτιος 2014, σσ. 80-91.

Η μελέτη αναλύει τη σκέψη και την τέχνη του Boccaccio σχετικά με την αιτιοκρατία της φύσης, αφού η «Φύση» αποτελεί την ισχυρή έλξη μεταξύ των φύλων και είναι η γενική γοητεία που οδηγεί τις ζωές των ανθρώπων. Παρουσιάζεται το αφηγηματικό «πλαίσιο» του *Δεκαήμερου*, οι αξίες στις οποίες πίστευε ο Boccaccio, η «αποστολή» των δέκα νέων να ανασυγκροτήσουν την ακεραιότητα της κοινωνίας μέσα από την απομάκρυνση από την πόλη και μέσω της τέχνης του ζην, με τρόπο εκλεπτυσμένο και ηδονοθηρικό, να αναζητήσουν την αρμονία, την ισορροπία και την απόλαυση. Αναλύονται επίσης: ο λόγος που ο Boccaccio αφιερώνει το βιβλίο αποκλειστικά στις γυναίκες, ο σκοπός της αφηγηματικής θεραπείας, που αποτελεί συνέχεια της έρευνας των προβηγκιανών ποιητών για την επαφή ανάμεσα στον άνδρα και τη γυναίκα, η σημασία της γραφής στη μυστική και ενδόμυχη συμμαχία με τη γυναίκα. Τέλος, παρουσιάζονται οι λόγοι που στο *Δεκαήμερο* δεν υπάρχει εξιδανίκευση, σύμφωνα με τη θεωρία του *dolce stil nuovo*, όπως επίσης γιατί ο έρωτας διαφέρει στην κλίμακα των αξιών και της έντασης, ανάλογα με την κοινωνική τάξη.

50. **ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΟΥ 19ΟΥ ΑΙΩΝΑ.**

Επιστημονική δημοσίευση στα πρακτικά των επιστημονικών συναντήσεων *I mercoledì dell'IIC* στο Ιταλικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα *Atene Grecia e Italia Dialoghi tra due culture*, που συνδιοργάνωσαν το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών και το Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α., εκδ. Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα 2013, σσ. 184-222.

Εξετάζονται και παρουσιάζονται ιταλοί λόγιοι, οι οποίοι, με τα επικεντρωμένα στην Ελλάδα και την επανάστασή της λογοτεχνικά έργα και μελέτες, επέδρασαν και επηρέασαν την πνευματική και πολιτική ζωή, οδηγώντας στη συγκρότηση του

ιταλικού κράτους. Τα φιλολογικά και λογοτεχνικά έργα, που αναλύονται, τεκμηριώνουν την ύπαρξη ενός φιλελληνικού ρεύματος με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, συγκρινόμενο με τα άλλα ευρωπαϊκά φιλελληνικά ρεύματα, επαληθεύοντας τη διαφορετικότητα του Ιταλικού φιλελληνισμού. Η εικόνα και η θέση που κατείχε η Ελλάδα στην ιδεολογία και στην πολιτική των δυνάμεων που αγωνίσθηκαν και πραγματοποίησαν την Ιταλική Παλιγγενεσία, οι προσπάθειές τους να συνεργαστούν ή να χρησιμοποιήσουν τον Ελληνικό παράγοντα για τα οράματά τους και την ολοκλήρωση της Ιταλικής ενοποίησης, είχαν αντίκτυπο στην Ιταλική Λογοτεχνία. Στη μελέτη αναλύονται ιταλικά λογοτεχνικά έργα, τα οποία έχουν ουσιαστική σημασία για την Ελληνοϊταλική συνεργασία και τα κινήματα της εποχής, με σκοπό τη ρεαλιστική προσέγγιση όλων εκείνων των ιστορικών και πολιτιστικών γεγονότων που έλαβαν χώρα. Η μελέτη κλείνει με τα συμπεράσματα της παρουσίας της Ελληνικής Παλιγγενεσίας στη Λογοτεχνία της Ιταλίας κατά το 19ο αιώνα.

51. IL MESSAGGIO FEMMINISTA DI MITIÒ SAKELLARIU.

Επιστημονική δημοσίευση στα πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα: *Gouvernance, Citoyenneté & Etat de droit*, που διεξήχθη ταυτόχρονα και το X Congresso Internacional με θέμα *Ausencias: Escritoras en los márgenes de la cultura*, που συνδιοργάνωσαν τα Πανεπιστήμια Tétouan (Μαρόκο), Sousse (Τυνησία), Σεβίλλης (Ισπανίας) και Lèon (Ισπανίας) στο Tétouan, 8, 9, 10 Δεκεμβρίου 2014, στο site: Revista Internacional de Culturas & Literaturas, ISSN: 1885-3625, 2015.

Η Μητιώ Σακελλαρίου (1789-1863) ήταν η πρώτη ελληνίδα μεταφράστρια των κωμωδιών του Carlo Goldoni. Το 1818 εκτυπώθηκαν στη Βενετία οι μεταφράσεις των κωμωδιών *L'amore paterno o sia la serva riconoscente* και *La vedova scaltra*, έργα που έχουν «κοινωνική χρησιμότητα», αφού η μεταφράστρια μεγάλωσε σε ένα περιβάλλον προοδευτικό, με διαφωτιστικές επιδράσεις. Για να λάβει, όμως, την έγκριση και επιδοκμασία τού συζύγου της και του πατέρα της, ως σύζυγος και κόρη πειθαρχημένη, αλληλογραφεί μαζί τους για να «υπακούσει» στους πιο «ειδήμονες», περιγράφοντας και μαρτυρώντας έτσι, μέσω των επιστολών της, τα ήθη και τις συνήθειες εκείνης της εποχής.

Οι επιστολές που προτάσσει η Μητιώ Σακελλαρίου, ως εισαγωγή των δύο κωμωδιών του Goldoni, στοχεύουν στην «καταπράυνση» των κοινωνικών αντιδράσεων για σημαντικά ζητήματα: πώς μπορεί να είναι μεταφράστρια, ούσα

γυναίκα παντρεμένη με συζυγικά καθήκοντα και κόρη ενός ιερέα, «πικάντικων» κωμωδιών του Goldoni; Σκοπός της επιστημονικής εργασίας είναι να υπογραμμίσει, ιδιαίτερα, την επιστολή που απευθύνει η Μητιώ Σακελλαρίου στις αναγνώστριες και που αποτελεί «φεμινιστικό» μήνυμα, σε κοινωνικό και ηθολογικό επίπεδο.

52. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Βιβλίο – σύγγραμμα, εκδ. Πεδίο, Αθήνα 2015, σσ. 1-480.

Στο βιβλίο παρουσιάζεται η ιστορία της Ιταλικής Λογοτεχνίας από τις απαρχές μέχρι και τα τέλη του 20ού αιώνα. Ειδικότερα, προβάλλονται και αναλύονται το ιστορικό πλαίσιο, η κριτική καταγραφή, η αδρή σκιαγράφηση των δημιουργών (που περιλαμβάνει τόσο τους «μείζονες» όσο και τους «ελάσσονες»), η περιγραφή και ανάπτυξη των λογοτεχνικών ειδών, η πολυδιάστατη οπτική αλλά και η προσωπική ανάλυση και ερμηνεία των κειμένων. Στη μελέτη αυτή της Ιστορίας της Ιταλικής Λογοτεχνίας επιχειρείται, για πρώτη φορά, η τοποθέτηση της λογοτεχνικής παραγωγής μέσα στο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο κάθε εποχής του οποίου φυσικό παράγωγο είναι η λογοτεχνία, όπως και κάθε μορφή τέχνης, ως πολιτισμικό προϊόν. Με τον τρόπο αυτό, δηλαδή, η μελέτη δεν περιορίζεται, αποκλειστικά, στη συμβατική αναφορά στους δημιουργούς και στη φιλολογική θεώρηση των λογοτεχνικών έργων.

Μετά το εισαγωγικό κεφάλαιο, αφιερωμένο στον «Μεσαιωνικό Πολιτισμό», που είναι απαραίτητο για την κατανόηση του κλίματος που επικράτησε στην ιταλική χερσόνησο την εποχή της διαμόρφωσης της ιταλικής γλώσσας και της ανάδυσης της ιταλικής λογοτεχνίας, η ύλη του βιβλίου διαρθρώνεται σε οκτώ κύρια κεφάλαια, όπου εξετάζεται κατά αιώνες η λογοτεχνική παραγωγή. Σε κάθε κεφάλαιο προηγείται η εξέταση του ιστορικού πλαισίου της εποχής, εξετάζονται οι γενικότερες κοινωνικές συνθήκες, η πολιτική κατάσταση και οι πνευματικές αναζητήσεις, οι λογοτεχνικές τάσεις και τα ρεύματα ιδεών. Αναδεικνύονται οι τοπικές και οι ευρύτερες λογοτεχνικές σχολές, μελετώνται τα μεγάλα λογοτεχνικά ρεύματα και κινήματα, εξετάζονται παράλληλα τα χαρακτηριστικά των μεγάλων ευρωπαϊκών ιδεολογικών και λογοτεχνικών ρευμάτων, παρουσιάζονται συστηματικά τα προσωπογραφικά στοιχεία και αναλύεται το έργο των κατά εποχές δημιουργών. Η ποίηση, η πεζογραφία, η χρονογραφία, το θέατρο, η ιστοριογραφία, ο επιστημονικός λόγος, τα φιλοσοφικά και θεολογικά έργα, η βιογραφία, η κριτική,

είναι είδη του γραπτού λόγου που καλλιεργήθηκαν από ιταλούς συγγραφείς στην κοινή ιταλική ή σε τοπικό ιδίωμα και διάλεκτο, αλλά ακόμη και σε λατινική γλώσσα, καθιστώντας την ιταλική μία από τις πλουσιότερες και σημαντικότερες λογοτεχνίες σε παγκόσμια κλίμακα.

53. **VERSI VAGABONDI TRA ITALIA E GRECIA**

Επιστημονική δημοσίευση, από κοινού με τον Γεράσιμο Ζώρα, στα πρακτικά των επιστημονικών συναντήσεων *I mercoledì dell'IC* στο Ιταλικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα *Atene Grecia e Italia Dialoghi tra due culture*, που συνδιοργάνωσαν το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών και το Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Ε.Κ.Π.Α., εκδ. Ε.Κ.Π.Α., Αθήνα 2013, σσ. 67-95.

Στη δημοσίευση επιχειρείται, με αφορμή την έκδοση του βιβλίου των Γεράσιμου Ζώρα και Ιωάννη Τσόλκα *Πλάνητες Στίχοι*, μια συνοπτική παρουσίαση του βιβλίου και των πολιτιστικών αλληλεπιδράσεων Ελλάδας και Ιταλίας, μέσα από τη μεταφραστική προσπάθεια απόδοσης ιταλικών ποιημάτων από έλληνες λογοτέχνες. Στο πλαίσιο αυτό στην ανακοίνωση εξετάζονται: ο Νίκος Καζαντζάκης και η έξοχη απόδοση στα ελληνικά του *Cantico di frate sole* του Αγίου Φραγκίσκου και της *Θείας Κωμωδίας* του Δάντη, ο Γιώργος Σαραντάρης και η μεταφραστική του δεινότητα σε σονέτα του Δάντη, ο Διονύσιος Σολωμός και η εξαιρετική του μετάφραση-απόδοση πετράρχικων σονέτων, η μετάφραση του Ιούλιου Τυπάλδου του τρίτου από τα έξι άσματα (1ο, 2ο, 3ο, 4ο, 7ο, 8ο) της *Gerusalemme liberata* του Torquato Tasso, ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος και η απόδοση στα ελληνικά της *Vita rustica* του Parini, ο Λορέντζος Μαβίλης και οι ευεργετικές επιδράσεις από τους εμπνευσμένους στίχους των *Τάφων* του Ugo Niccolò Foscolo, ο Κωνσταντίνος Τσάτσος που μετέφρασε εξαισία το φιλοσοφικής έμπνευσης ποίημα *A se stesso* του Giacomo Leopardi, ο Κωστής Παλαμάς και η μετάφραση του ποιήματος *Commiato* του Gabrielle D'Annunzio, ο Οδυσσεάς Ελύτης και η μετάφραση του *Inno alla morte* του Giuseppe Ungaretti, η Μαργαρίτα Δαλμάτη με τη μεταφραστική ικανότητά της και η απόδοση του ποιήματος *La casa dei doganieri* του νομπελίστα Eugenio Montale, η εξαιρετική ποιήτρια Ζωή Καρέλλη που μεταφράζει το ποίημα *Lettera* του Salvatore Quasimodo, ο Τάκης Σινόπουλος που αποδίδει στα ελληνικά το ποίημα *Verrà la morte* του Cesare Pavese, η Ρίτα Μπούμη Παπά και η μετάφραση

των στίχων του ποιήματος *Povero come un gatto del Colosseo* του Pier Paolo Pasolini.

Το άρθρο παρουσιάζει και αναλύει τη «συγγένεια» των ελλήνων και ιταλών λογοτεχνών και τους λόγους επίδρασης του ιταλικού πνεύματος στους έλληνες λογοτέχνες μεταφραστές.

54. ΤΟ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ II.

Επιστημονική δημοσίευση στα Πρακτικά, με κριτές, Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα *Γλώσσες και πολιτισμοί σε (διά)δραση*, που διοργάνωσε στη Θεσσαλονίκη 25-28 Μαΐου 2011, το Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Α.Π.Θ., επιμέλεια Α. Βηδενμάιερ, Ι. Πάγκαλος, Α. Σαπιρίδου, εκδ. Γραφικές Τέχνες, Θεσσαλονίκη 2015, σσ. 99-108.

Η μελέτη προσεγγίζει και αναλύει το Παγκόσμιο στις «επαναστάσεις του χώρου», που μετρώνται στα δάκτυλα του ενός χεριού, και τον ρόλο της Λογοτεχνίας, επίκαιρο ζήτημα των τελευταίων δεκαετιών. Οι «επαναστάσεις του χώρου», από εκείνη την πρώτη της Νεολιθικής εποχής έως και την τελευταία, τη σύγχρονή μας, του «παγκόσμιου χώρου» γεννούν και φέρνουν κοινωνική αταξία και «υπαρξιακές» αναζητήσεις και προβληματισμούς. Η «ταχύτητα της επικοινωνίας», «οι τεχνολογίες πραγματικού χρόνου» σπάζουν την έννοια του «κοινού καλού», του «οίκου» και της «αγοράς». Η πρόταση και η θέση των λογίων των αρχών του 20ού αιώνα να κάνουμε τη ζωή μας τέχνη και την τέχνη ζωή υλοποιείται, αν αντικαταστήσουμε τη λέξη τέχνη με το θέαμα. Η διαδικασία της σύγχρονης πολιτικής δεν συμβαδίζει με την αρχική που πήγαζε από το ιδιωτικό και αποσκοπούσε στο δημόσιο, αλλά πλέον «πορεύεται» από το ιδιωτικό στο ιδιωτικό. Δεν οδηγεί στη χειραφέτηση αλλά στην αποξένωση, στη μοναξιά, στην αλλοτρίωση. Η μελέτη παρουσιάζει διανοούμενους και λογοτέχνες, που, ίσως, μας προσφέρουν λύσεις για τη στάση μας απέναντι στην παγκοσμιοποίηση και στη μεταβατική περίοδο που βιώνουμε.

Πώς θα αναπτύξουμε το ιδανικό του «παγκόσμιου ανθρωπιστικού πολιτισμού» σεβόμενοι την αυτονομία κάθε ατόμου και την ταυτότητα κάθε λαού; Το άρθρο επιχειρεί να απαντήσει στο ερώτημα και επικεντρώνει πως το Παγκόσμιο της Λογοτεχνίας μπορεί να συνδεθεί με αξίες και ιδανικά και να γίνει ο σημαντικότερος παράγοντας προόδου του ανθρώπου, σύμφωνα και με τις απόψεις μεγάλων διανοούμενων και λογοτεχνών, όπως οι: Salvatore Settis, Johann Wolfgang von

Goethe, Fritz Strich, Armando Gnisci, Pietro Cataldi, Italo Calvino, Claudio Magris, Antonio Tabucchi, Ernst Robert Curtius, Marco Revelli, Jean-Pierre Vernant, Giulio Ferroni, John Locke, Pasquale Casanova, Primo Levi.

55. Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΒΟΚΚΑΚΙΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ.

Επιστημονικό Άρθρο στο Ετήσιο περιοδικό του τμήματος Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης *Πολύφιλος / Poliphilos*, vol. 4 (2013) στον ιστότοπο:
<http://ejournals.lib.auth.gr/poliphilos/article/view/4430/4504> σσ. 1-24.

Η μελέτη εξετάζει τον «προκλητικό» Βοκκάκιο και την «πρόσληψή» του στον ελληνικό 20ό αιώνα. Εστιάζει στην εικόνα του Βοκκάκιου μέσα από έλληνες διανοούμενους, κριτικούς λογοτεχνίας, δικαστές, δημοσιογράφους. Αναλύει την κοινωνική διάσταση της «παρουσίας» του Βοκκάκιου, που αποτελεί σημαντική πρόκληση και πολιτιστική παρακαταθήκη σε σχέση με τη διαφθορά των ηθών, τους συμβατικούς και καθωσπρέπει κοινωνικούς «κανόνες» στην Ελλάδα του 20ού αιώνα. Το άρθρο παρουσιάζει τους λόγους που η παρουσία του έργου του Βοκκάκιου στην Ελλάδα, σε σχέση με τους άλλους μεγάλους ιταλούς «κλασικούς», είναι περιορισμένη και μονοδιάστατη, δεδομένου ότι αυτή η διαπίστωση και παραδοχή οφείλεται κυρίως στην ηθικολογούσα, «καθωσπρέπει» και υποκριτική αντίληψη της ελληνικής καθεστηκυίας τάξης. Ο Βοκκάκιος, συνήθως, κρίνονταν με βάση τους «ηθικούς» κανόνες του 20ού αιώνα και ακόμα και το πολύπαθο τολμηρό «Δεκαήμερο» λειτουργούσε μέσα σε στενά λογοτεχνικά συντηρητικά πλαίσια και αντανάκλαστικά. Στην Ελλάδα μετά μόνο από τη δεκαετία του 1960 ο Βοκκάκιος αξιολογείται σύμφωνα με λογοτεχνικούς κανόνες και διαφοροποιείται πλέον από «πιπεράτες» κοινωνικές προσεγγίσεις. Η μελέτη καταλήγει πως ο Βοκκάκιος μίκρυνε τις αποστάσεις κοινού και διανοουμένων μέσω των ιδεών της αρχαιότητας με νεωτεριστικό πνεύμα, με τον «προκλητικό» και «επαναστατικό» του χαρακτήρα, λειτουργώντας ως πρότυπο κατά της σεμνοτυφίας και των προλήψεων, με επακόλουθο να αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη στηρίγματα του κοινού ευρωπαϊκού πολιτισμού.

56. Ο «ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΣ» ΙΤΑΛΙΚΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ.

Δημοσίευση στα Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα *Φιλελληνισμός Το ενδιαφέρον για την Ελλάδα και τους Έλληνες από το 1821 ως σήμερα*, που

συνδιοργάνωσαν στην Άρτα, 7-9 Ιουλίου 2013, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων (Τομέας Νεότερης Ελληνικής Ιστορίας) και ο Δήμος Νικολάου Σκουφά, επιστημονική επιμέλεια Άννα Μανδηλαρά, Γιώργος Β. Νικολάου, Λάμπρος Φλιτούρης, Νικόλαος Αναστασόπουλος, εκδ. Ηρόδοτος, Αθήνα 2015, σσ. 343-371.

Η μελέτη αναλύει τους λόγους για τους οποίους ο Ιταλικός φιλελληνισμός ήταν διαφορετικός από τους άλλους των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών, δεδομένου ότι στους Ιταλούς ο εθνικο-απελευθερωτικός αγώνας των Ελλήνων είχε σημαντικό αντίκτυπο εξαιτίας της Αυστριακής κατοχής τους. Η ευρύτητα των στοιχείων του Ιταλικού φιλελληνισμού είναι εντυπωσιακή και το φάσμα της παραγωγής εκτείνεται σε πολλούς τομείς: από τη λογοτεχνία ως το χορό και από την πολιτική ως τη γλυπτική και τη μουσική. Οι πνευματικοί ταγοί της Ιταλίας, ανεξαρτήτως πολιτικής και πνευματικής προέλευσης, βρήκαν στην Ελλάδα τη σπίθα και τη βοήθεια για να ανάψει η φλόγα της εθνικής ιταλικής εξέγερσης.

Το άρθρο παρουσιάζει και αναλύει τους τρόπους με τους οποίους επιτεύχθηκε η γαλούχηση του ιταλικού λαού με σύγχρονα παραδείγματα ηρωισμού και αυτοθυσίας -χαρακτηριστική παραδειγματική ηρωική μορφή απετέλεσε ο Μάρκος Μπότσαρης- και που διήρκησαν και επικράτησαν, χωρίς αυτό να είναι τυχαίο, σχεδόν μέχρι και τα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα. Στις προσπάθειες των Ελλήνων η αγωνιστική παρουσία των Ιταλών ήταν συνεχής και ολοκλήρωσε τον κύκλο της με την ηρωική συμμετοχή των Γκαριμπαλντίνων στο μέτωπο της Ηπείρου στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1912/13.

57. Ο GIOVANNI BOCCACCIO ΚΑΙ ΤΟ DECAMERON – ΔΕΚΑΗΜΕΡΟ.

Δημοσίευση και επιμέλεια του προγράμματος του Εθνικού Θεάτρου για την παράσταση *Δεκαήμερο Μια διασκευή πάνω στο έργο του Βοκάκιου* (πρώτη παράσταση Κτήριο Τσίλλερ, 28 Μαρτίου 2014).

Το Εθνικό Θέατρο και ο σκηνοθέτης Νίκος Καραθάνος, στο πλαίσιο των εορτασμών για τα 700 χρόνια από τη γέννηση του Giovanni Boccaccio, αφιέρωσαν στον μεγάλο ιταλό συγγραφέα την παράσταση *Δεκαήμερο Μια διασκευή πάνω στο έργο του Βοκάκιου*. Η δημοσίευση αποσκοπεί να παρουσιάσει στο κοινό την εργοβιογραφία του Βοκάκιου και να αναλύσει το *Δεκαήμερο*. Παρουσιάζονται τα θέματα και οι αξίες του *Δεκαήμερου*, έργο που αποτελεί ύμνο στον κοινοτικό ιταλικό πολιτισμό και τις αρετές που ανανέωσαν ριζικά την ιταλική κοινωνία. Τα καινοτόμα

στοιχεία του Βοκάκιου και του *Δεκαήμερου*, που περιγράφονται στη δημοσίευση-πρόγραμμα και παρουσιάστηκαν στη θεατρική παράσταση, βασίζονται στα σημαντικότερα κίνητρα της ανθρώπινης ζωής, δηλαδή, στο πνεύμα, τον έρωτα βάσει φυσιοκρατικών αρχών, την αρετή, την ευφυΐα, το αρχέγονο ένστικτο, που αποτελούν και τη δύναμη του πολιτισμού του λόγου. Χαρακτηριστικά που εξηγούν τη μεγάλη επιτυχία του έργου και τη σημαντική επίδρασή του στην παγκόσμια λογοτεχνία.

58. ECCHI OLTRAMARE: I DUE VIAGGI IN GRECIA DEL “SICULO GRECO” SALVATORE QUASIMODO.

Επιστημονικό Άρθρο στην ετήσια έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας *Σύγκριση/ Comparaison / Comparison*, vol. 25, Αθήνα 2015, στον ιστότοπο:

<http://epublishing.ekt.gr/el/10924/%CE%A3%CF%8D%CE%B3%CE%BA%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7/14756>

Το άρθρο εξετάζει τα δύο ταξίδια που έκανε ο Salvatore Quasimodo στην Ελλάδα, πριν και μετά από την απονομή του βραβείου Νόμπελ λογοτεχνίας (1959). Το πρώτο ταξίδι (1956) του χορήγησε το απαραίτητο υλικό και τα ερεθίσματα, που είχαν ως αποτέλεσμα το ποιητικό έργο με τίτλο *Dalla Grecia*. Το δεύτερο ταξίδι (1960), σχεδόν αμέσως μετά από το βραβείο Νόμπελ, προκάλεσε τη συμπάθεια και την εγκάρδια φιλοξενία των Ελλήνων.

Αυτή η μελέτη παρουσιάζει ανέκδοτο υλικό και πληροφορίες για τα δύο ταξίδια του Quasimodo, αναλύοντας τις συνεντεύξεις του, τις επίσημες τελετές προς τιμήν του αλλά και τις κριτικές και πολεμικές που ακολούθησαν, ιδιαιτέρως μετά το δεύτερο ταξίδι.

Στο άρθρο, μέσω των ταξιδιών του Quasimodo, αναλύεται πως ο ποιητής προσλαμβάνει την «ελληνικότητά» του, παρατηρώντας τα αρχαία ελληνικά μνημεία με πλαίσιο τη σύγχρονη Ελλάδα και πως αισθάνεται τον δεσμό της πατρίδας του – Συρακούσες, Modica – με την Ελλάδα, καθώς αυτοχαρακτηριζόταν ως ένας “Siculo-greco” «Ελληνο-Σικελός».

59. GIUSEPPE REGALDI: POETA ESTEMPORANEO, SCRITTORE (1809-1883)

Λήμμα στο Dizionario Biografico degli Italiani της Enciclopedia Italiana fondata da Giovanni Treccani. [http://www.treccani.it/enciclopedia/giuseppe-regaldi_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/giuseppe-regaldi_(Dizionario-Biografico)/)

Στο λήμμα παρουσιάζεται η εργοβιογραφία του Giuseppe Regaldi (1809-1883) και οι δύο σταθερές, μεγάλες αγάπες, της ποιητικής του δημιουργίας: η Ιταλία και η Ελλάδα. Ο Regaldi εξόριστος βρήκε καταφύγιο στην Ελλάδα, όπου έμεινε σχεδόν δυο χρόνια στην Κέρκυρα, περιηγήθηκε τόπους και έγραψε εξαιρετικές μονογραφίες για τη Σμύρνη, τον Διονύσιο Σολωμό, την Πάργα, τον Ιωάννη Καποδίστρια, την αγροικία με το όνομα «Εξορία» όπου συγκεντρώνονταν οι ιταλοί εξόριστοι στην Κέρκυρα, το πανεπιστήμιο της Κέρκυρας και τον Θεόφιλο Καΐρη. Συνέθεσε ποιήματα εμπνευσμένα από την Ελλάδα και το σημαντικότερο ποιητικό του έργο *L'Armeria Reale di Torino* (Torino 1861), στο οποίο πρωταγωνιστούν η Ελλάδα και η Ιταλία, χώρες «αδελφές στη δόξα και τις ατυχίες». Αναζητούσε παντού «ενθύμια των ηρωικών αδελφών, από την κακοτυχία στην οποία βρίσκονταν, προορισμένες πλέον να αναστηθούν και να ξαναπάρουν τη θέση τους ανάμεσα στα μεγάλα πολιτισμένα έθνη».

60. ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ UNGARETTI.

Βιβλιοκριτική για το βιβλίο του Γιάννη Η. Παππά, *Giuseppe Ungaretti για την ποίηση και τη ζωή*, εκδ. (. roema.), Αθήνα 2015. Ηλεκτρονικό λογοτεχνικό περιοδικό *Ο Αναγνώστης περιοδικό για το βιβλίο και τις τέχνες*, 22 Ιανουαρίου 2016, στον ιστότοπο: <http://www.oanagnostis.gr/gnorimia-me-ton-ungaretti/>

Η βιβλιοκριτική μελέτη παρουσιάζει το βιβλίο του Γιάννη Η. Παππά *Giuseppe Ungaretti για την ποίηση και τη ζωή* και την εργοβιογραφία του αλεξανδρινού ιταλού ποιητή. Μέσα από ανέκδοτα και αυτοβιογραφικά κείμενα, συνεντεύξεις και επιστολές «αναδύονται» όλα τα σημαντικά «εργαλεία» προσέγγισης του Ungaretti. Η κριτική του βιβλίου εστιάζει, αναλύει και παρουσιάζει τα ποιητικά μοτίβα και τις επιδράσεις που δέχθηκε ο Ungaretti, όπως και τις προσωπικές σχέσεις του, που μέσα

από τις μεταφράσεις που σταχυολόγησε ο Γιάννης Η. Παππάς, οδηγούν τον αναγνώστη στην κατανόηση της ζωής και του έργου του ιταλού ποιητή.

61. «STREGA»: ΈΝΑ ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΠΟ ΛΙΚΕΡ.

Άρθρα στην εφημερίδα *Ελευθεροτυπία* για την παρουσίαση του βραβείου «Strega», του πιο φημισμένου και σημαντικού λογοτεχνικού βραβείου στην Ιταλία, στην κριτική επιτροπή του οποίου συμμετέχει από το 2012 μέχρι σήμερα ο συγγραφέας των άρθρων Ιωάννης Δημ. Τσόλκας. Εφημερίδα *Ελευθεροτυπία*, περιοδικό «Βιβλιοθήκη», 23 Φεβρουαρίου 2013, σ. 17.

Στα άρθρα παρουσιάζεται η σημασία του σημαντικότερου λογοτεχνικού βραβείου Premio Strega στην Ιταλία από το 1947, το οποίο απονέμεται ετησίως την πρώτη Πέμπτη του Ιουλίου σε ένα μυθιστόρημα Ιταλού συγγραφέα που έχει εκδοθεί στο χρονικό διάστημα μεταξύ της 1ης Μαΐου του περασμένου έτους και της 30ής Απριλίου του τρέχοντος έτους. Παραθέτονται τα ονόματα των νικητών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι σημαντικότεροι Ιταλοί συγγραφείς του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα. Ενδεικτικά αναφέρονται οι: Cesare Pavese, Alberto Moravia, Giorgio Bassani, Elsa Morante, Giuseppe Tomasi di Lampedusa, Natalia Ginzburg, Tommaso Landolfi, Primo Levi, Umberto Eco, Gesualdo Bufalino και Claudio Magris. Τέλος, στα άρθρα παρουσιάζεται η νέα γενιά της ιταλικής λογοτεχνίας και οι σημαντικότεροι εκπρόσωποί της, νικητές του βραβείου: Εντοάρντο Νέζι (*Οι δικοί μου άνθρωποι*), Αλεσάντρο Πιπέρνο (*Διωγμός*), Νικολό Αμανίτι (*Με τις ευλογίες του θεού και Εγώ κι εσύ*).

62. STELLA PRIÒVOLU. “ROSA FRESCA AULENTISSIMA”: IL POEMA AMOROSO MEDIEVALE NEI FILOLOGI E NEL PREMIO NOBEL DARIO FO.

Βιβλιοκριτική για το βιβλίο της καθηγήτριας Στέλλας Πριόβολου “*Rosa fresca aulentissima*”: *Il poema amoroso medievale nei filologi e nel premio Nobel Dario Fo*, επιστημονικό περιοδικό *Italian Culture*, Vol. 31, 2013, σσ. 40-43.

Η βιβλιοκριτική εστιάζει στην καινοτόμο ματιά της συγγραφέως και την εμβάθυνση της ερμηνείας του ποιήματος *Rosa fresca aulentissima* με βάση τις απόψεις των λογίων, τις οποίες συγκρίνει με εκείνες του Dario Fo. Η ανάλυση είναι πράγματι προκλητική και προπαντός πρωτότυπη, δεδομένου ότι παρόμοια προσέγγιση δεν είχε ποτέ, μέχρι την έκδοση του βιβλίου, προταθεί. Αλλά, εκτός της αυθεντικότητας

της ερμηνευτικής ανάλυσης, η συγγραφέας εμπλουτίζει την κριτική βιβλιογραφία της ερωτικής μεσαιωνικής ποίησης προκαλώντας για μελλοντικές απόψεις και συζητήσεις πάνω σε σημαντικά ακαδημαϊκά ζητήματα.

63. SANTORRE DI SANTAROSA, COMBATTENTE PER LA LIBERTÀ DEI POPOLI.

Επιστημονική διάλεξη (υπό δημοσίευση) στην ημερίδα που διοργάνωσε η Associazione Piemonte – Grecia “Santorre di Santarosa” στο Museo del Risorgimento Italiano, Palazzo Carignano, Τορίνο, 27 Μαΐου 2016.

Η εργασία αυτή «παρακολουθεί» την πορεία της εξορίας του Santorre di Santarosa, μιας μεγάλης προσωπικότητας του ιταλικού Risorgimento. Με τους Santarosa και Byron «δημιουργείται» η Ευρώπη των λαών, των εθελοντών φιλελλήνων για ελευθερία, αλληλεγγύη και ιδανικά.

Η μελέτη παρουσιάζει τη μεγάλη σημασία που είχε η άφιξη του Santarosa στην Ελλάδα, αφού στο μέχρι τότε δίπολο Ιταλίας – Ισπανίας, που ήταν πολιτική επιλογή των ιταλών εξόριστων, ο Santarosa εγκαινιάζει το δίπολο Ελλάδας – Ιταλίας. Μπορεί αυτό το δίπολο να ξεκινά με πολιτιστικό ενδιαφέρον (ο Santarosa γνώριζε τους έλληνες συγγραφείς, μελετούσε τα έργα του Πλάτωνα, που είχε μεταφράσει στα γαλλικά ο γάλλος φίλος του Victor Cousin, είχε επαφή και φιλικές σχέσεις με τον Ugo Foscolo), αλλά ο Santarosa ενθουσιάστηκε, ως επί το πλείστον, με τον αγώνα των Ελλήνων εναντίον των Τούρκων. Η μελέτη αναλύει τις πολιτικές απόψεις του Santarosa για την Ελλάδα, μέσα από την αλληλογραφία του, και περιγράφει, μετά την άφιξή του στην Ελλάδα, το χρονικό των δραστηριοτήτων του μέχρι τη θυσία του στη Σφακτηρία. Τέλος, παρουσιάζονται οι επιδράσεις του σε ιταλούς και έλληνες λόγιους και πολιτικούς μέχρι και το 1886, μετά σχεδόν εξήντα χρόνια από τον θάνατό του.

64. EUGENIO MONTALE «UNA TOTALE DISARMONIA CON LA REALTA»

Επιστημονική διάλεξη (υπό δημοσίευση) στην ημερίδα που διοργάνωσε το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα *Παρουσίαση του ποιητή Eugenio Montale* στο πλαίσιο της XIV Settimana della lingua italiana nel mondo, 20 Οκτωβρίου 2014.

Η εργασία παρουσιάζει τον Γενοβέζο Eugenio Montale (1896-1981), ίσως τον πιο μεγάλο ιταλό ποιητή του 20ού αιώνα, στον οποίο απενεμήθη το βραβείο

Νόμπελ το 1975. Η ποίησή του αρνήθηκε οποιαδήποτε ιδεολογική αναφορά, όπως και οποιονδήποτε εύκολο οπτιμισμό.

Ακραία δοκιμασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της ακαμψίας, κατόρθωσε να παρουσιάσει, στο σύνολο της εκφραστικής του αναζήτησης, την έννοια της ανθρώπινης αυθεντικότητας που σθεναρά αντιστέκεται σε όλα, υπό την προϋπόθεση ότι απορρίπτει κάθε εμφατικό στοιχείο ή οποιοδήποτε εύκολο παιχνίδι της ματαιοδοξίας.

Για τον Μοντάλε ο ποιητής δεν είναι καθόλου προφήτης. Έχει την ικανότητα της άρνησης, της μη επιβεβαίωσης, δύναται να υποστηρίξει αυτό που «δεν είναι-non si è», «αυτό που δεν επιθυμεί-ciò che non si vuole». Είναι ξεχωριστή επομένως η στενή, ενδότατη σχέση, που ορίστηκε από τον Μοντάλε μεταξύ της οντολογικής θεώρησής του, σταθερό μοτίβο της ποίησης του Γενοβέζου και της υφολογικής αναζήτησης της λειότητας και της απλότητας.

65. LA FOLLIA: SCRITTRICI E PROTAGONISTE DELLA LETTERATURA ITALIANA

Επιστημονική διάλεξη (υπό δημοσίευση) στο τρίτο διεθνές συνέδριο *Sugli studi di Genere* με θέμα *Il femminile in ambito italiano e lusofono* που διοργάνωσε η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Λισαβόνας, Λισαβόνα, 21-22-23 Νοεμβρίου 2016.

«Il piede della follia/macchiato d'azzurro» di Alda Merini, «disturbi ch'io ricevo ne lo studiare e ne lo scrivere... questi (disturbi) sono di due sorte; umani e diabolici. Gli umani sono grida di uomini... i diabolici sono incanti e malie» scrisse Torquato Tasso.

La questione dell'irrazionale è centrale nel processo d'interpretazione di scrittrici famose e delle loro opere. Rivela anche come questa nozione è strettamente legata tanto al problema del ruolo politico e sociale della scrittrice, quanto a quello della soggettività femminile in poesia.

Un viaggio letterario nella follia, nella passione, nell'irrazionale e le proprie protagoniste. Un viaggio nella pazzia che nasce dal fatto che i rapporti umani sono dominati da false immagini ed apparenze. La letteratura, però, è medicina poiché è «delirio che sgombra le pazzie» (Gravina) che «divertisce da molti delitti» (Tasso).

66. GIUSEPPE UNGARETTI ΑΙΤΙΕΣ ΕΝΟΣ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ

Εισαγωγή στο βιβλίο του Γιάννη Η. Παππά *Τζιουζέππε Ουγγαρέτι Ο ποιητής της λέξης, της ομορφιάς και της σιωπής*, Ποιήματα, εκδόσεις Διαπολιτισμός, Πάτρα 2017.

Στην Εισαγωγή αυτή παρουσιάζεται ανάλυση για το πόνημα *Αιτίες ενός ποιήματος* στο οποίο ο Giuseppe Ungaretti καταγράφει τους συλλογισμούς και τους προβληματισμούς του με μοναδικό, σύνθετο και περιεκτικό τρόπο. Δηλώνει από την αρχή πως «όφειλα να σημειώσω την εξέλιξη της ποιητικής μου» παρουσιάζοντας τα προβλήματα της ποιητικής έκφρασης και του στυλ με βραχυλογία και επιγραμματικότητα, γιατί δεν είναι «συνηθισμένος στην αφηρημένη λατρεία». Ο αναγνώστης μελετώντας αυτές τις υπαρξιακές γραπτές σημειώσεις θα καταλάβει την ιστορία της εξέλιξης της σκέψης του διανοούμενου και ποιητή Giuseppe Ungaretti. Με βάση αυτούς τους στοχασμούς του ποιητή θα προβληματιστεί και αυτός πάνω σε ζητήματα που αφορούν την ποίηση, την τέχνη, τον τεχνολογικό πολιτισμό, την έκφραση του ποιητή, τα ποιητικά μοτίβα και μοντέλα σε σχέση με το Θείο, το απόκρυφο, την «κραυγή της ψυχής» και τη «μυστικότητα». Όλα αυτά θα τα προσεγγίσει με σκοπό να αιτιολογήσει τις «αιτίες ενός ποιήματος» με συστατικά το μυστήριο και τη λογική, σε σύνδεση με το Μέτρο, την Τέχνη και τη μελαγχολική γαλήνη, τον Θάνατο, τον πόνο, τη μοίρα, τη φύση και τη διάνοια, τη μνήμη και τις εμμονές, τη φαντασία.

67. SO CHE MAI NON MIRANO AI PIEDI. AL CERVELLO È IL BERSAGLIO, STATE ATTENTI, NO?

Επιστημονική διάλεξη (υπό δημοσίευση) στο διεθνές συνέδριο με θέμα *(Auto)narrative exocanoniche: Scrittrici e personaggi ai margini* που διοργάνωσε η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου της Σαλαμάνκας, Σαλαμάνκα, 10-11-12 Νοεμβρίου 2019.

Katerina Gogou (1940-1993) è stata un'attrice e una poetessa. La sua è stata una vita che è passata tra il cinema in bianco e nero, ballando il twist ed il rock and roll, con ingenuità e precocità e tra le prove necessarie per continuare a scrivere sempre le poesie. Sono passati anni dalla sua fine prematura e premeditata. Gogou si è suicidata!

È morta bevendo alcool e ingoiando manciate di pillole. È una poetessa anarchica che supera il canone letterario dei decenni settanta e ottanta ed esprime una poetica di resistenza. L'irrazionale e l'assurdo, le metafore della morte e dei motivi

autodistruttivi, il riferimento alle esperienze, alle speranze, alle contraddizioni delle donne, al dolore, all'ira, ma, contemporaneamente, anche il fatto di porre una forte resistenza e di cancellare tutti gli stereotipi delle fantasie femminili sono caratteristiche che Gogou "ha fatto emergere" nelle sue raccolte di poesie.

In campo culturale la resistenza a buon mercato, al popolare ed al facile diventa una strada solitaria difficile da vivere, che spesso moltiplica i punti morti del percorso interiore ed innesca l'equilibrio mentale delle persone. Non soccombere? Non esistere! Sterminio!

La Gogou poteva almeno determinare la propria fine dopo che altri le avevano definito la vita. Che la fine sia, allora... Ma basta la tenerezza ferita di una poesia per farti singhiozzare sull'immagine del suo corpo in una stanza fangosa, cella intesa come prigione e come ascetismo, ai margini delle grandi città: "[...] è perchè siamo in compagnia del bambino/e innumerevoli volte- abbraccio dalla vita/abbiamo contato le innumerevoli stelle/e quelle, che dicevano per anni migliori/ li abbiamo mangiati con secchi d'acqua/per essere in grado di viaggiare per sempre/ le navi che non hanno approdato/[...] e per questo se succede e mi amerai/stai attento per favore, molto molto,/come mi abbraccerai. Fa male qui./ Anche qui. E lì. No! Anche qui./ E lì."

68. L'INVOCAZIONE POETICA ALLA MUSA: RESIDUO DELLE ISTITUZIONI MATRIARCALI?

Επιστημονική διάλεξη (υπό δημοσίευση) στο διεθνές συνέδριο με θέμα *Contemplanre, elaborare: i miti greci nella cultura italiana Contemporanea* που συνδιοργάνωσαν τα πανεπιστήμια των Avignone, ΑΠΘ, Nantes, Φιλοσοφική Σχολή του ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη, 22-23 Νοεμβρίου 2019.

Da Omero (Iliade, Odissea), Virgilio (Eneide), Dante Alighieri (Commedia), Torquatto Tasso (Gerusalemme Liberata), Ugo Foscolo (Alla musa) e fino alla metà del Novecento non c'era nessun "vero poeta" che non invocò la Musa e di non "descrivere" le sue esperienze con lei. Nel Novecento non si espone specialmente a poeti e intellettuali la dedizione alla Musa-Dea o il suo sforzo dispotismo. L'intervento si propone di esibire le caratteristiche chiave di invocazione alla Musa e se queste sono residuo delle istituzioni matriarcali mentre si presentano poeti italiani e studiosi del Novecento che si riferiscono alla Musa-Dea (Gabriele D'Annunzio, Eugenio Montale, Umberto Saba, Guido Gozzano,

Salvatore Quasimodo, Alfonso Gatto, Cesare Pavese, Mario Luzi, Andrea Zanzotto).

- 69.** Syllabus για τη διδασκαλία της Ιταλικής Γλώσσας (επίπεδα Β1-Β2-Γ1-Γ2) στον δημόσιο τομέα, Αύγουστος 2020 (υπό δημοσίευση).